

Päiväkotitilojen saavutettavuus ja pedagogisten tavoitteiden toteutuminen

2024

johtava tuloksellisuustarkastaja Aija Kaartinen ja
kaupunkitarkastaja Elina Vismanen

Sisällys

1	Arvioinnin taustatiedot	4
1.1	Arvioinnin tavoite ja laajuus	4
1.2	Arvioinnin kohde ja taustatiedot	5
1.2.1	Varhaiskasvatus ja esiopetus päiväkodeissa	5
1.2.2	Lainsäädännön ja kaupunkistrategian linjaukset	5
1.2.3	Muut linjaukset	6
1.3	Arviointikysymykset ja -kriteerit	9
1.4	Arvioinnin aineistot ja menetelmät	9
2	Havainnot	11
2.1	Lapsimäärät, tilapaikat ja päiväkotihuoneistot	11
2.2	Kustannukset	19
2.3	Toimialojen vastuutahot	21
2.4	Tilahankeprosessi ja vastuunjako tilahankkeissa	25
2.4.1	Tilahankkeen lähtökohdat	25
2.4.2	Palvelu- ja tilaverkkosuunnittelu	27
2.4.3	Tarvesuunnittelu	29
2.4.4	Hankesuunnittelu	32
2.4.5	Toteutussuunnittelusta tilojen vastaanottoon	34
2.5	Osallistaminen tilahankkeissa	36
2.6	Tapausesimerkit	39
2.6.1	Tilahanke päiväkotia Ariel Nihdissä	39
2.6.2	Päiväkotia Franzenia	44
2.6.3	Päiväkotia Pikku-Veräjä	53
2.6.4	Päiväkodit Masto ja Skatan	59
2.7	Päiväkotitilojen suunnittelun periaatteet	65
2.7.1	Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	65
2.7.2	Kaupunkiympäristön toimiala	68
2.8	Huolto ja korjaukset	71
2.8.1	Vastuunjako ja prosessit	71
2.8.2	Huoltoa ja korjauksia koskevat havainnot	73
2.9	Pedagogisten tavoitteiden toteutuminen	76

2.9.1	Mahdollisuus leikkiin, rauhoittumiseen, oppimiseen ja liikuntaan.....	76
2.9.2	Monipuolinen käytettävyys ja muunneltavuus	77
2.10	Päiväkotien fyysinen saavutettavuus	78
2.10.1	Varhaiskasvatuspaikan myöntäminen.....	78
2.10.2	Matka-ajat	80
2.11	Turvallisuus.....	86
2.11.1	Vastuunjako ja prosessit	86
2.11.2	Turvallisuutta koskevat havainnot	88
2.12	Terveellisyys	91
2.13	Tilojen käyttäjäpalautteet	93
2.13.1	Palautteen kerääminen	93
2.13.2	Rakennushankkeiden palautteet.....	95
2.13.3	Palautteet kaikista käytössä olevista tiloista.....	96
3	Johtopäätökset.....	101
	Lähteet	105
	Liite 1 tiedot päiväkotitiloista kaupungin tietojärjestelmissä	108

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

1 ARVIOINNIN TAUSTATIEDOT

1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida Helsingin päiväkotien fyysistä saavutettavuutta ja päiväkotitiloja oppimisympäristönä. Arviointi rajautui sellaisiin kaupungin omistamiin tai vuokraamiin päiväkotitiloihin, joissa kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tuottaa suomenkielisiä tai ruotsinkielisiä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palveluita. Arvioinnista rajattiin pois väliaikaiset päiväkotitilat, kuten väistötilat. Perhepäivähoito-, kerho- ja leikkipuistotilat eivät kuuluneet arvioinnin piiriin. Arvioinnissa päiväkotitiloilla tarkoitetaan myös päiväkoteihin kuuluvia piha-alueita.

Arviointi rajautuu päiväkotitiloja koskevien pedagogisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointiin tilojen käyttäjien näkökulmasta. Pedagogiikalla tarkoitetaan ammattihenkilöstön suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.¹

Tiloja koskevista pedagogisista ja toiminnallisista tavoitteista keskeisimpiä ovat mahdollisuus leikkiin ja liikuntaan, mahdollisuus rauhoittumiseen, oppimiseen innostavuus ja monipuolinen käytettävyys. Lisäksi muita keskeisiä tavoitteita ovat tilojen terveys ja turvallisuus sekä lasten ja henkilöstön osallistaminen tilojen suunnitteluun. Tavoitteena on myös vanhempien osallistaminen toiminnan suunnitteluun. Näitä tavoitteita tarkasteltiin selvitettävänä kysymyksinä, eli aiheista hankittiin tietoa, mutta tavoitteiden toteutumista ei arvioitu kriteerien perusteella.

Päiväkotitiloja koskevat vastuut jakautuvat kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle ja kaupunkiympäristön toimialalle. Päiväkotitiloja koskevaa vastuunjakoa on selvitetty tarkemmin havaintoluvuissa. Arvioinnin tiedonhankinta keskittyi pääosin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle, mutta tietoa on hankittu myös kaupunkiympäristön toimialalta. Koska arviointi painottuu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastuulla oleviin tehtäviin, tilahankeprosessin vaiheista (ks. alkaen s. 25) kaavoitusta ja rakentamisvaihetta käsitellään suppeasti.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön riittävyyteen liittyvät kysymykset on rajattu arvioinnin ulkopuolelle, koska niitä on arvioitu tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointiaiheessa "Henkilöstön työhyvinvointi sekä pito- ja vetovoima varhaiskasvatuksessa".² Tarkastuslautakunnan kyseisestä aiheesta antamia suosituksia on seurattu tarkastuslautakunnan vuoden 2024 arviointiaiheessa Suositusten vaikuttavuus.

¹ Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 24.

² <https://www.arviointikertomus.fi/fi/artikkelit/2022/henkiloston-tyohyvinvointi-seka-pito-ja-vetovoima-varhaiskasvatuksessa>. Luettu 26.11.2024.

1.2 Arvioinnin kohde ja taustatiedot

1.2.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus päiväkodeissa

Päiväkodeissa järjestetään varhaiskasvatusta ja usein myös esiopetusta alle kouluikäisille lapsille. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan 0–6-vuotiaiden lasten suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa.³ Varhaiskasvatusta on saatavilla kaupungin omissa ja yksityisissä päiväkodeissa, perhepäivähoidossa, kerhoissa ja leikkipuistoissa.⁴

Esiopetus on maksutonta ja velvoittavaa opetusta, jota lapset saavat oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Esiopetusta toteutetaan päiväkodeissa varhaiskasvatuksen yhteydessä, koulujen tiloissa tai joissakin tapauksissa muissa erillisissä tiloissa. Esiopetukseen osallistuvista lapsista valtaosa osallistuu esiopetuksen lisäksi niin sanottuun täydentävään varhaiskasvatukseen. Täydentävä varhaiskasvatus tarkoittaa sitä, että lapsen päiväkotipäivä jatkuu esiopetustuntien jälkeen maksullisena varhaiskasvatuksena.⁵

1.2.2 Lainsäädännön ja kaupunkistrategian linjaukset

Varhaiskasvatustilain (540/2018 § 10) mukaan ”varhaiskasvatusympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä, kehitys ja muut edellytykset huomioon ottaen. Toimitilojen ja toimintavälineiden on oltava terveellisiä, turvallisia ja asianmukaisia, ja niissä on huomioitava esteettömyys.”⁶ Lainsäädännössä ei ole määräyksiä päiväkotien lapsikohtaisista neliömääristä tai päiväkotien koosta.

Kaupunkistrategiassa 2021–2025 päiväkotitiloja koskevia linjauksia ovat lähipäiväkotiperiaatteen toteuttaminen ja varhaiskasvatuspaikkojen lisääminen siten, että paikkaa voidaan tarjota läheltä kotia tai perheen kulkumatkan varrelta. Strategian tavoitteet henkilöstön työolojen parantamisesta ja liikkumisen sisällyttämisestä jokaiseen varhaiskasvatuspäivään ohjaavat myös varhaiskasvatuksen tilojen toteuttamista. Lisäksi kaupunkistrategiassa todetaan yleisesti, että laadukas varhaiskasvatus ehkäisee tehokkaasti segregatiota ja tasaa sosioekonomisia eroja lasten välillä. Erinomaista varhaiskasvatusta on tarjottava kaikissa kaupunginosissa.⁷

Kaupunkistrategiassa 2021–2025 asetettu 0,5 prosenttiyksikön tuottavuustavoite koskee myös kasvatuksen ja koulutuksen toimialan käyttötalousmenojen kasvua. Kaupungin vuoden 2024 talousarviossa todetaan, että tilaan ja henkilöstöön käytetyt resurssit suhteessa oppijoiden määrään ja tarpeeseen ovat keskeisimpiä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tuottavuuteen vaikuttavia tekijöitä. Tavoitteena on, että

³ <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>. Luettu 12.6.2024.

⁴ <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus>. Luettu 12.6.2024.

⁵ <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-esiopetus>; <https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivisyys/opetus-ja-koulutus/esiopetus>; <https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69950052>. Luettu 23.6.2024.

⁶ Varhaiskasvatustilain 540/2018, § 10.

⁷ Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025, 12, 18, 21.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

resurssit käytetään tarkoituksenmukaisesti oppijoiden tarpeiden mukaan. Talousarvion mukaan tuottavuustoimenpiteitä arvioidaan aina suhteessa lasten, nuorten ja aikuisten oppimiseen. Toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan lasten ja nuorten näkökulmasta sekä huomioidaan erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten ja nuorten tarpeet.⁸

Kaupunkistrategian ja lainsäädännön ohella päiväkotitiloja koskevia linjauksia esitetään muun muassa valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sekä näiden pohjalta laadituissa kaupungin omissa varhaiskasvatussuunnitelmassa ja esiopetuksen esiopetussuunnitelmassa.

1.2.3 Muut linjaukset

Varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksen opetussuunnitelma

Helsingin kaupungin varhaiskasvatusta ja esiopetusta ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Ne ovat kaikkia varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestäjiä velvoittavia Opetushallituksen valtakunnallisia määräyksiä, joiden pohjalta kunnat laativat omat varhaiskasvatus- ja esiopetuksen opetussuunnitelmansa.⁹

Valtakunnallisissa opetussuunnitelmien perusteissa sekä niihin pohjautuvissa kaupungin omissa opetussuunnitelmissa linjataan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tiloista oppimisympäristöjä koskevista osuuksista. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, välineitä ja tarvikkeita sekä yhteisöjä ja käytäntöjä, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Keskeisimpiä hyvinä varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen oppimisympäristöinä toimivien tilojen piirteitä ovat valtakunnallisten perusteiden ja Helsingin omien suunnitelmien mukaan:

- monipuolinen käytettävyys
- mahdollisuus leikkiin ja liikuntaan
- mahdollisuus rauhoittumiseen
- oppimiseen innostavuus
- turvallisuus ja terveellisyys¹⁰

Lisäksi valtakunnallisissa suunnitelmien perusteissa ja kaupungin omissa suunnitelmissa mainitaan tilojen ergonomia, ekologisuus, esteettömyys ja viihtyisyys. Myös

⁸ Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025, 43; Helsingin kaupungin talousarvio 2024, 116.

⁹ <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>; <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/esiopetuksen-opetussuunnitelmien-perusteet>. Luettu 20.8.2024

¹⁰ Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 36–37; Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12–13; Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024, 29–30; Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma (tarkennettu perusteiden mukaisesti 2022) 10–12.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

tilojen valaistus, akustiikka, siisteys sekä sisäilman laatu tulisi ottaa huomioon oppimisympäristöä rakennettaessa ja kehitettäessä.¹¹

Osallistamista koskevat linjaukset tilojen suunnittelussa

Sekä kansallisissa varhaiskasvatussuunnitelmien ja esiopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa että kaupungin omissa suunnitelmissa linjataan osana hyvän oppimisympäristön mahdollistamista, että tiloja tulisi suunnitella yhdessä lasten kanssa.¹² Henkilöstön ja lasten huoltajien osallistamista tilojen suunnitteluun ei varsinaisesti velvoiteta. Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan kuitenkin löyhemmin, että ”Oppimisympäristöjen suunnittelu tarjoaa myös luontevan yhteistyömahdollisuuden henkilöstön ja huoltajien välille.”¹³ Kasvatus- ja koulutuslautakunta korostaa toimialan osallisuussuunnitelmassa kaudelle 2023–2025, että oppilailla, henkilökunnalla, vanhemmilla ja asukkailla on arvokasta tietoa ja heidät tulee osallistaa myös rakennus- ja tilahankkeiden suunnitteluun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.¹⁴

Kaupunginhallitus edellyttää valtuutettu Johanna Nuortevan aloitteesta pedagogisesti perustellun päiväkodin ja koulun koon selvittämisestä 14.2.2024 pykälässä 40 tekemässään päätöksessä, että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilahankepäättöksistä löytyvät selkeästi toimialan henkilöstön tilahankkeisiin osallistamisen tulokset ja vaikutukset hankkeeseen.¹⁵

Muut kaupungin linjaukset ja ohjeet

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on vuonna 2024 hyväksynyt uuden oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohjeen toimialan uudisrakennus- ja perusparannushankkeille. Käytännössä toimialan tilasuunnittelussa on hyödynnetty kyseisen ohjeen linjauksia jo vuodesta 2023. Ohjeen mukaan suunnittelun keskeisin tavoite on, että oppimisympäristö palvelee hyvää oppimista ja kasvamista. Tilasuunnittelussa osallistetaan ja kuullaan käyttäjiä. Tilat suunnitellaan pitkäksi aikaa ja niiden tulee palvella kasvatuksen ja koulutuksen käytössä yleispätevästi. Toiminnallisten ominaisuuksien lisäksi oppimistilojen suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon suunnitteluratkaisujen kokonaistaloudellisuus sekä tilojen tehokas käyttö.¹⁶ Tässä arvioinnissa on käytetty kyseisen ohjeen 20.2.2023 päivättyä luonnosversiota, koska arviointia laatiessa

¹¹ Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 36–37; Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12–13; Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024, 29–30; Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma (tarkennettu perusteiden mukaisesti 2022) 10–12.

¹² Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 36–37; Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 12–13; Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024, 29–30; Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma (tarkennettu perusteiden mukaisesti 2022) 10–12.

¹³ Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 37.

¹⁴ Osallisuussuunnitelma kaudelle 2023–2025. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, 13.

¹⁵ Kaupunginvaltuusto 14.2.2024 § 40.

¹⁶ Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.02.2023. Saatu sähköpostitse palveluverkkoyksikön päälliköltä, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, hallinto- ja tukipalvelut, oppimistilojen suunnittelupalvelut 11.4.2024; Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, sähköposti 12.3.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ei vielä ollut hyväksynyt kyseistä ohjetta. Toimialan 3.12.2024 hyväksymään versioon ei tullut olennaisia sisältöön liittyviä muutoksia oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikön mukaan.¹⁷

Ennen vuonna 2023 käyttöön otettuja uusia tilasuunnitteluohjeita kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on hyödyntänyt päiväkotitilojen suunnittelussa niin sanottua Päiväkodin käsikirja -materiaalia, joka on laadittu ennen kaupungin toimialauudistusta vuonna 2017 ja päivitetty vuonna 2019.¹⁸ Ennen vuotta 2023 toimialalla noudatettuja tilasuunnitteluohjeita ei ollut käytettävissä tässä arvioinnissa.

Päiväkotitiloja koskevat myös kaupunginhallituksen 11.12.2023 hyväksymät Helsingin kaupungin rakennuksiin ja tiloihin liittyvät omistajapoliittiset linjaukset. Niiden mukaan toimialojen tilatarpeet määritellään kaupungin palveluverkkosuunnitelman pohjalta. Palveluverkkosuunnittelu on prosessi, jossa määritellään missä ja miten palveluntarpeeseen vastataan.¹⁹ Omistajapoliittisten linjausten mukaan kaupungin tilojen suunnittelussa, rakentamisessa ja remontoinnissa varmistetaan edellytykset laadukaiden palveluiden tuottamiselle sekä tarkoituksenmukaiset ja viihtyisät tilat kaupunkilaisille ja henkilöstölle. Tilojen käyttöaste optimoidaan ja tilojen mahdollista vajaa-käyttöä vähennetään ennen uusien kaupungin palveluverkon kannalta välttämättömien tilahankkeiden käynnistämistä. Toimitilat tarjotaan käyttäjille oikea-aikaisesti, kustannustehokkaasti ja tilojen koko elinkaaren aikainen kokonaistaloudellisuus huomioiden. Kaupungin tilatarve ratkaistaan ensisijaisesti olemassa olevissa rakennuksissa ja tiloissa. Uusien tilojen rakentaminen tai laajennus- tai perusparannushanke käynnistetään vain siinä tapauksessa, että toimintaa ei ole saatu mukautettua olemassa oleviin tiloihin.²⁰

Kaupunginhallitus on 22.6.2020 hyväksynyt toimitilastrategian, jossa on tunnistettu toimitiloihin liittyneitä haasteita ja esitetty niihin ratkaisut strategisina linjauksina. Toimitilastrategia ohjaa kaikkia kaupungin toimijoita toimitilojen hallinnassa ja käytössä. Kaupungin toimitilastrategiassa linjataan muun muassa, että

- kaupunki ja sen pitkäaikaiset sopimuskumppanit omistavat pääosin palveluiden tarvitsemat tilat. Erityisesti sellaisten tilojen pitäisi olla kaupungin omistuksessa, joita tarvitaan palveluverkon rungoksi lakisääteisten palvelujen tuottamiseen pitkäaikaisesti.
- kaupungin tilaomaisuuden arvoja ovat muun muassa pitkäikäisyys, terveellisyys, turvallisuus sekä vähähiilisyys.

¹⁷ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, sähköposti 7.3.2025.

¹⁸ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, sähköposti 12.3.2025.

¹⁹ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025.

²⁰ Helsingin kaupungin rakennuksiin ja tiloihin liittyvät omistajapoliittiset linjaukset. Kaupunginhallitus 12.11.2023 § 753. Liite, 1–4.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- tilojen tuottamisella, vuokraamisella ja ylläpidolla on arvoihin perustuva omistajaohjaus, joka varmistaa kaupungin kokonaisedun ja kokonaistaloudellisuuden.
- tilojen käyttö on omaisuutta kunnioittavaa ja tilarakenteeseen sopeutuvaa. Säilytettävät arvorakennukset, kuten muut kaupungin omistamat rakennukset, ovat aina käytössä.
- palvelutilojen tarve, mitoitus ja toiminnalliset vaatimukset perustuvat ennakoihin ja joustaviin palveluverkkosuunnitelmiin.
- tilojen suunnittelua ja käyttöä ohjataan tilaomaisuuden arvoihin perustuvien kriteerien ja tunnuslukujen kautta.²¹

1.3 Arviointikysymykset ja -kriteerit

Pääkysymykset:

1. Ovatko päiväkotitilat fyysisesti saavutettavia?
2. Mahdollistavatko päiväkotitilat pedagogisesti hyvän oppimisympäristön eri kasvu - ja kehitysvaiheissa olevien lasten tarpeisiin?

Pääkysymyksen 1 kriteerinä on, että lapsille on tarjottu päiväkotipaikkaa riittävän läheltä kaupunkistrategian mukaisesti. Päiväkotipaikan riittävää läheisyyttä eri alueilla on arvioitu saadun aineiston perusteella.

Pääkysymyksen 2 kriteerinä on, että kaupungin päiväkotitilat toteuttavat niille kaupunkistrategiassa, varhaiskasvatuslaissa, valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sekä kaupungin omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa ja esiopetuksen opetussuunnitelmassa esitettyjä pedagogisia ja toiminnallisia tavoitteita.

Lisäksi arvioinnissa selvitettiin päiväkotitilojen käyttäjien kokemuksia ja näkemyksiä päiväkotitilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Toisena selvittävänä kysymyksenä oli, miten lapsia, henkilöstöä ja vanhempia on osallistettu päiväkotitilojen suunnitteluun.

1.4 Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Keskeisin arviointiaineisto muodostuu erilaisista päiväkotitilojen käyttäjäkokemusta kuvaavista laadullisista aineistoista. Arvioinnin tiedonhankintaan sisältyi 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkoti Franzeniaan ja lisäksi arvioinnin laatijoiden tutustumiskäynti seuraaviin päiväkoteihin:

- Masto
- Skatan (samassa osoitteessa kuin Masto)
- Pikku-Veräjä (Oulunkylä)

²¹ Helsingin kaupungin toimitilastrategia. Kaupunginhallitus 22.6.2020 § 400, liite 1.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Tapausesimerkkeinä oli siis yhteensä neljä päiväkotia, joista kaksi toimii samassa osoitteessa, mutta pääosin eri tiloissa. Tapauksiksi valittiin lapsimääriltään erikokoiset (suuri, keskikokoinen, pieni), pääkäyttötarkoitukseltaan erilaisissa rakennuksissa sijaitsevat (päiväkodiksi tarkoitettu erillinen rakennus, koulurakennus, asuinkerrostalo) eri puolilla kaupunkia sijaitsevat päiväkotitilat. Yksi valituista päiväkodeista (Skatan) on ruotsinkielinen. Tapausten valinnassa hyödynnettiin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta saatua luetteloa kaupungin päiväkodeista ja niiden lapsimääristä toukokuussa 2024 sekä Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmästä syyskuussa 2024 saatuja tietoja. Tutustumiskäynteihin sisältyi päiväkodin johtajan esittely, jonka yhteydessä myös kierrettiin päiväkodin sisä- ja ulkotiloissa. Kierrosten yhteydessä myös osa päiväkotien henkilöstöstä kertoi näkemyksiään tiloista. Tutustumiskäyntien yhteydessä päiväkotien johtajat myös vastasivat tarkastusviraston laatiin kysymyksiin.

Tapaukset toimivat ikään kuin laboratoriona, jotka paljastavat mahdollisia yleisen tason ongelmia.²² Tapaustarkastelun tuloksena esiin nousseiden teemojen yleisyyttä ja haasteiden ratkaisemiseksi tehtyjä toimenpiteitä on selvitetty varhaiskasvatuksen johdon ja kasvatuksen ja koulutuksen oppimistilojen suunnittelupalvelujen asiantuntijoiden sekä kaupunkiympäristön toimialan varhaiskasvatuksen tiloja tuntevien asiantuntijoiden haastatteluissa. Tapausesimerkkien valinnasta on lisätietoa tapausesimerkkejä käsittelevissä havaintoluvuissa.

Lisäksi arviointiaineistona hyödynnettiin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toteuttamien varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen auditointien tuloksia. Auditoinnit ovat osa toimialan omaa sisäistä arviointia.²³ Tilojen käyttäjäpalautte- ja asiakaskyselyaineistoja on myös hyödynnetty. Näiden ohella on hankittu lisätietoa varhaiskasvatuksen sekä kasvatuksen ja koulutuksen oppimistilojen suunnittelupalvelujen asiantuntijoilta puheluin ja sähköpostitiedusteluin sekä hyödynnetty asiakirja-aineistoja, esimerkiksi päiväkotilahankkeiden hankesuunnitelmia ja tilahankepäättösmateriaaleja. Arvioinnissa on käytetty myös tilastoaineistoja esimerkiksi päiväkotien tilapaikoista, lapsimääristä, päiväkotitilan määristä lasta kohden sekä päiväkotimatka-ajan pituudesta. Arviointiaineisto on pääosin koottu syyskuun ja joulukuun 2024 välisenä aikana.

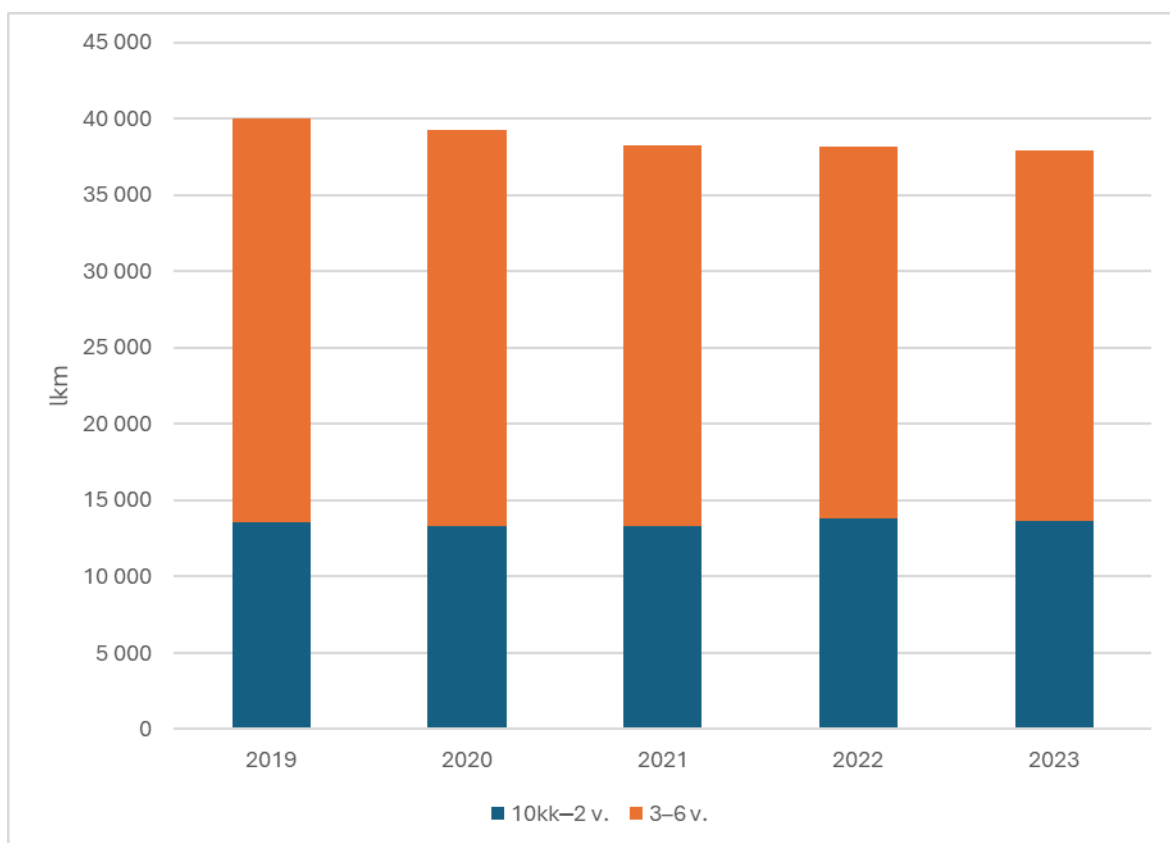
²² Lisätietoa tapaustutkimuksesta tutkimustapana ja tapauksista yleistämisen periaatteista esimerkiksi Laine ym. 2007, 9–40. Laboratoriovertaus lienee alun perin Robert K. Yiniltä, ks. Yin 2014, 40.

²³ Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toiminnan arviointi ja laatu, Varhaiskasvatus ja esiopetus. Luettu 26.8.2024.

2 HAVAINNOT

2.1 Lapsimäärät, tilapaikat ja päiväkotihuoneistot

Helsingissä oli vuonna 2023 noin 38 000 varhaiskasvatusikäistä (10 kuukautta–6-vuotiasta) lasta (Kuvio 1). Varhaiskasvatusikäisten lasten määrä on vähentynyt yhteensä noin 2 000 lapsella vuosina 2019–2023. Vähentyminen johtuu lähinnä ikäryhmän 3–6-vuotiaat pienenemisestä.²⁴

Kuvio 1. Varhaiskasvatusikäisten lasten lukumäärä Helsingissä ikäryhmittäin 2019–2023²⁵

Varhaiskasvatusikäisten lasten lukumäärän odotetaan kasvavan maltillisesti 2020-luvulla.²⁶ Kaupungin eri alueilla väestörakenne vaihtelee asuinalueen kehittyessä: muutama vuosi uuden asuinalueen valmistumisen jälkeen lasten määrä on suurimmillaan, ja alkaa vähenemään ajan kuluessa. Väestöennusteen mukaan varhaiskasvatusikäisten lasten määrä kasvaa Helsingissä sellaisilla alueilla, joille rakennetaan runsaasti uutta asuntokantaa. Tällaisia ovat vuosien 2022–2060 väestöennusteen

²⁴ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024, 70–71.

²⁵ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024, 70–71.

²⁶ <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/lapset-ja-nuoret/lasten-ja-nuorten-maara>. Luettu 11.6.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

mukaan esimerkiksi Malmin lentokenttä, Pohjois-Pasilan ja Hermanninranta (Taulukko 1). Näille alueille on suunnitteilla uusia päiväkoteja.²⁷ Vastaavasti varhaiskasvatusikäisten lasten määrä vähenee suhteellisesti eniten niillä alueilla, joille on rakennettu 2010-luvulla, mutta ei sen jälkeen. Tällaisia ovat 2022–2060 väestöennusteen mukaan muun muassa Tapulikaupunki, Tapaninvainio ja Lauttasaaren osa-alue Kotkavuori (Taulukko 2). Varhaiskasvatusikäisten lasten määrä on jo alkanut vähentyä useilla kaupungin alueilla, joille ei ole viime vuosina rakennettu uusia asuntoja.²⁸

Taulukko 1. Ennustettu 0–6-vuotiaiden määrän muutos vuosina 2023–2038 niillä Helsingin osa-alueilla, joilla 0–6-vuotias väestö kasvaa eniten²⁹

Osa-alue	0–6-vuotiaiden määrän muutos 2023–2038, henkilöä
Malmin lentokenttä	720
Pohjois-Pasila	445
Hermanninranta	423
Hernesaari	406
Kruunuvuorenranta	401

Taulukko 2. Ennustettu 0–6-vuotiaiden määrän muutos vuosina 2023–2038 niillä Helsingin osa-alueilla, joille 0–6-vuotias väestö vähenee eniten³⁰

Osa-alue	0–6-vuotiaiden määrän muutos 2023–2038, henkilöä
Tapulikaupunki	-232
Tapaninvainio	-225
Kotkavuori	-187
Herttoniemenranta	-150
Länsi-Pakila	-147

Varhaiskasvatuspaikkojen ja -päiväkotitilojen tarpeeseen vaikuttaa myös varhaiskasvatukseen osallistuminen. Koska alle kolmivuotiaiden varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten osuus kaikista vastaavanikäisistä lapsista on kasvanut Helsingissä vuosina 2019–2023, varhaiskasvatuspaikkojen tarve ei ole vähentynyt yhtä paljon

²⁷ Kaavanro 12858, Sunnuntaikorttelit, asemakaavan muutoksen selostus 9.5.2023, 11; Kiitotien korttelit, selostusluonnos nähtävillä 16.9.–4.10.2024, 13; Kaavanro 12565, Eteläinen Postipuisto, 17. kaupunginosa Pasila, 6–8. Kaava on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.10.2023; Kaavanro 12760, Hermanninranta, asemakaavan ja asemakaavan muutoksen selostus, 8. Kaavadokumentit on noudettu Helsingin karttapalvelusta kartta.hel.fi 13.1.2025.

²⁸ Sinkko 2023, 27.

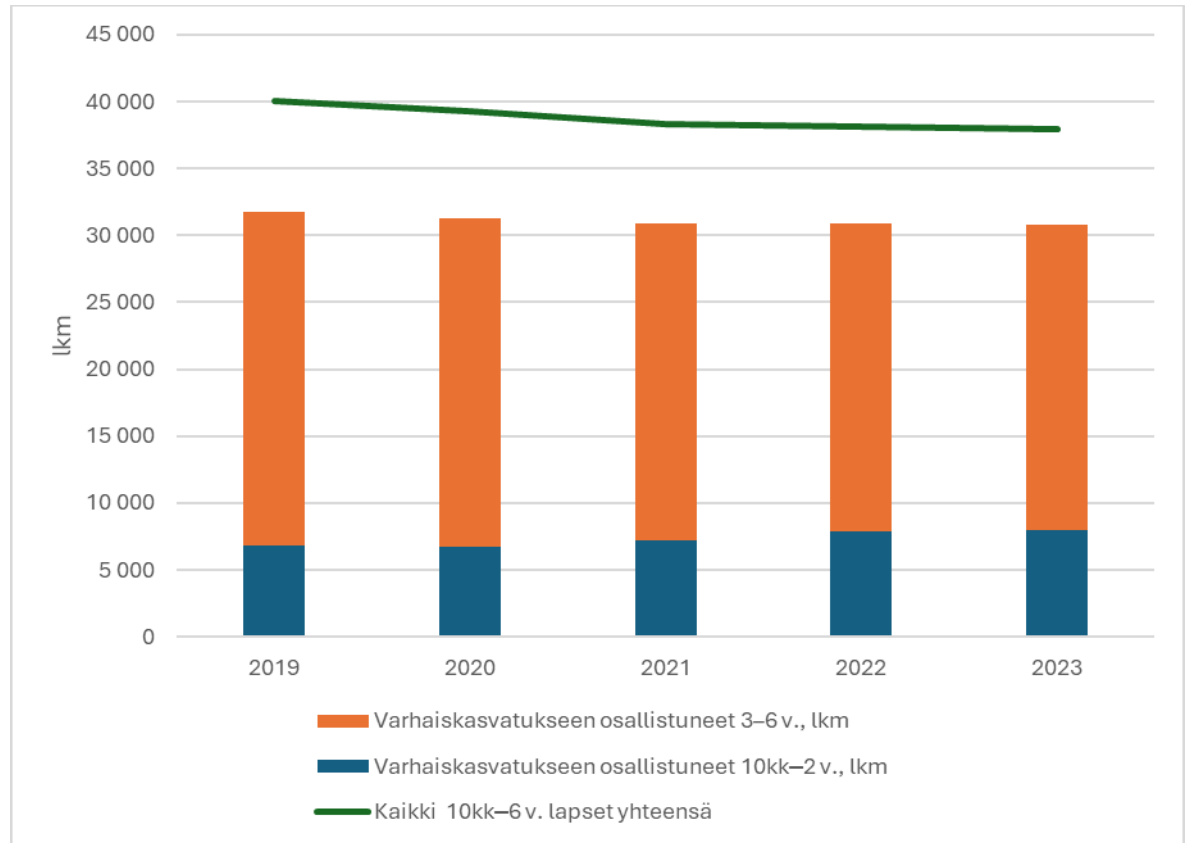
²⁹ Pääkaupunkiseudun väestöennuste alueittain. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitieto ja Tilastokeskus. Noudettu Helsinki Region Infoshare -palvelusta 3.1.2025.

³⁰ Pääkaupunkiseudun väestöennuste alueittain. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitieto ja Tilastokeskus. Noudettu Helsinki Region Infoshare -palvelusta 3.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kuin varhaiskasvatusikäisten lasten määrä (Kuvio 2). Varhaiskasvatukseen osallistuneiden osuus alle kolmivuotiaiden ikäryhmästä on kasvanut 50 prosentista 59 prosenttiin vuosina 2019–2023.³¹

Kuvio 2. Helsingin kaupungin järjestämään ja tukemaan varhaiskasvatukseen osallistuneet 10kk–2- ja 3–6-vuotiaat sekä kaikki 10kk–6-vuotiaat 2019–2023, lukumäärä³²

Helsingin kaupungin päiväkodeissa oli lokakuussa 2024 noin 26 700 lasta (Kuvio 3). Koko kaupungin tasolla päiväkotien lapsimäärässä ei ole tapahtunut suuria muutoksia vuosina 2021–2024: vuosittaiset erot ovat olleet 30–120 lasta. Tarkasteluajanjaksolla 2019–2024 suurin muutos lapsimäärässä on ollut vuonna 2020, jolloin lasten määrä kaupungin päiväkodeissa kasvoi noin 300 lapsella edellisestä vuodesta.³³ Muutosta selittänee se, että lapsimäärä väheni samaan aikaan muissa kunnan järjestämissä ja tukemissa varhaiskasvatuksen muodoissa, kuten perhepäivähoidossa, ryhmäperhepäivähoidossa ja kerhotoiminnassa (Kuvio 4). Lapsimäärät ovat vuosina 2019–

³¹ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024, 79.

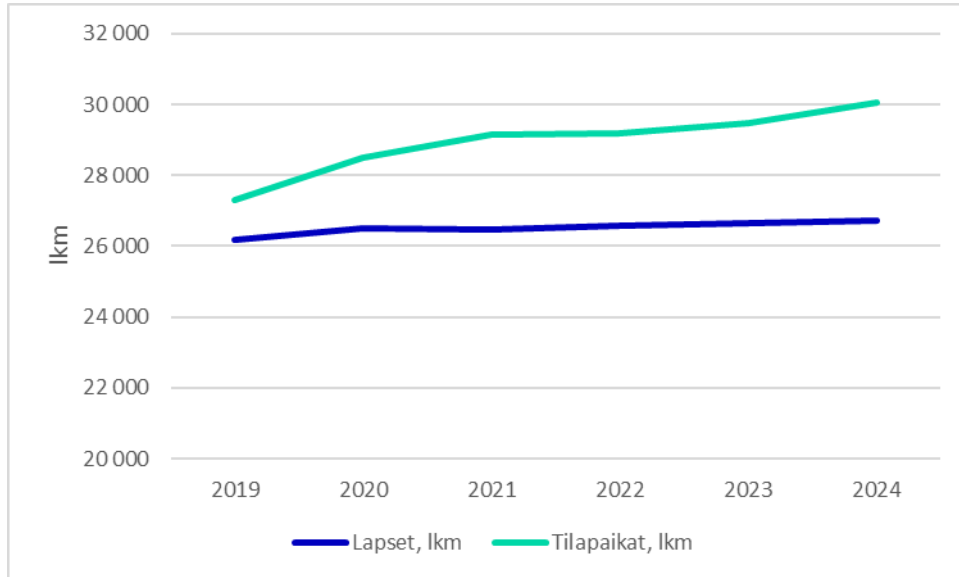
³² Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024, 70–71, 79.

³³ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tilapaikat ja tilatäyttö lokakuussa 2019–2024. Saatu sähköpostitse palveluverkkoyksikön päälliköltä, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 25.11.2024. Varhaiskasvatuksen lapsimäärässä esiintyy kausivaihtelua: syksyisin lasten määrä kaupungin varhaiskasvatuksessa on suurimmillaan loka-marraskuussa ja keväällä huhtikuussa. Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö ja johtava arkkitehti, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Teams-puhelu 18.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2023 jatkuvasti vähentyneet Helsingissä muissa varhaiskasvatuksen järjestämis-
muodoissa kuin kunnallisessa päiväkodissa. Vuonna 2023 Helsingin järjestämään tai
tukemaan varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista 96 prosenttia oli kaupungin
päiväkodissa, kun vuonna 2019 vastaava osuus oli 92 prosenttia.³⁴

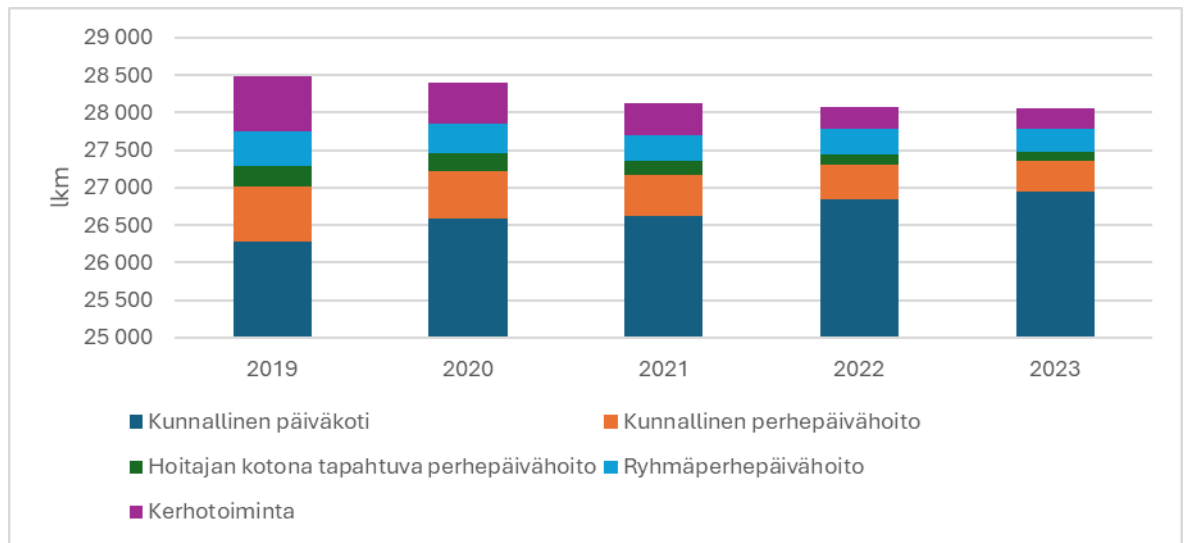
**Kuvio 3. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lasten ja tilapaikkojen määrä kaupungin päivä-
kodeissa, lokakuun tilanne 2019–2024, koko kaupunki (suomenkieliset ja ruotsinkieliset palve-
lut yhteensä)³⁵**

³⁴ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tilapaikat ja tilatäyttö lokakuussa 2019–2024. Saatu sähköpostitse palveluverkkoyksikön päälliköltä, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 25.11.2024.

³⁵ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tilapaikat ja tilatäyttö lokakuussa 2019–2024. Saatu sähköpostitse palveluverkkoyksikön päälliköltä, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 25.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 4. Lapset kunnan järjestämässä ja tukemassa varhaiskasvatuksessa järjestämis- ja tukemismuodot vuosina 2019–2023, tilanne 31.12.³⁶

Tilapaikka tarkoittaa sitä, kuinka monelle lapselle päiväkodissa on varattu tilaa. Päiväkotien tilapaikkojen määrä lasketaan päiväkotitilan huoneistoalan (m^2) ja ilmamäärän ($l/s/m^2$) perusteella.³⁷ Keittiöitä ja teknisiä tiloja ei lasketa mukaan huoneistoalaan.³⁸ Aluepäälliköt ja kasvatuksen ja koulutuksen oppimistilojen suunnittelupalvelun asiantuntijat voivat tarvittaessa yhdessä tarkastella ja muuttaa toimipaikan tilapaikkojen enimmäismäärää. Kaikkien päiväkotien tilat eivät välttämättä mahdollista sitä, että tilapaikkoja olisi oikeasti käytettävissä huoneistoalan mukainen enimmäismäärä. Osa toimipaikan tiloista voi olla sellaisia, että sinne voidaan sijoittaa vain tiettytyyppisiä varhaiskasvatusryhmiä. Esimerkiksi pienimpiä lapsia ei voi sijoittaa tilaan, jonne johtavat jyrkät portaat.³⁹

Suurin päiväkotien tilapaikkojen lisäys on tehty lapsimäärän kasvaessa vuonna 2020, jolloin tilapaikkojen määrä kasvoi yli 1 200 paikalla (Kuvio 3). Vuosina 2021–2022, samaan aikaan kun lasten määrä kaupungin päiväkodeissa on pysynyt suhteellisen vakaana, päiväkotien tilapaikkojen määrä on kasvanut vuosittain 38–618 paikalla.⁴⁰

Koko kaupungin varhaiskasvatusta ja esiopetusta kuvaavat tilastot heijastelevat pääosin suomenkielisen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tilannetta. Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa lasten määrä ei ole juurikaan kasvanut suhteessa edelliseen vuoteen vuosina 2021–2024, mutta ruotsinkielisen palvelun

³⁶ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024, 82–83.

³⁷ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloonnokseen

³⁸ Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloonnokseen 19.2.2025.

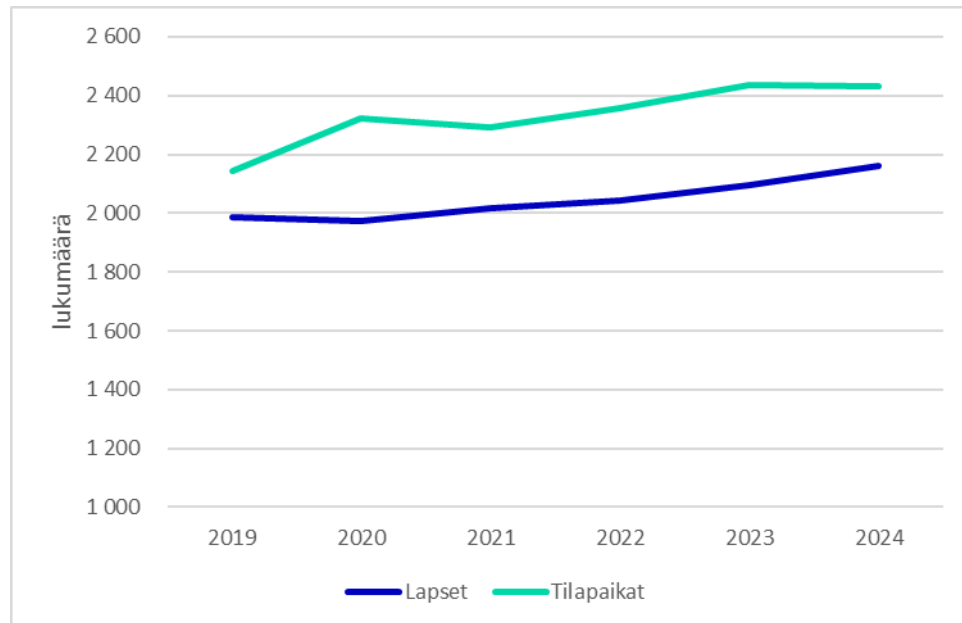
³⁹ Helsingin kaupungin intranet, Kasko, ICT-palvelut, Tietohallinnon ohjeet, Varhaiskasvatuksen ASTI-ohjeet. Luettu 28.10.2024.

⁴⁰ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tilapaikat ja tilatäyttö lokakuussa 2019–2024. Saatu sähköpostitse palveluverkkoyksikön päälliköltä, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 25.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

lapsimäärissä on ollut pientä kasvua (Kuvio 5). Suurin lapsimäärän lisäys on ollut vuonna 2024, jolloin lasten lukumäärä kasvoi 64 lapsella.⁴¹

Kuvio 5. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lasten ja tilapaikkojen määrä, lokakuun tilanne 2019–2024, koko kaupunki, ruotsinkieliset palvelut⁴²

Taulukossa 3 esitetään Helsingin kaupungin omien varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintayksiköiden ja tilapaikkojen lukumäärät ruotsinkielisessä ja suomenkielisessä palvelussa syyskuussa 2024. Toimintayksiköt ovat päiväkoteja tai esikouluja. Ruotsinkielisissä palveluissa päiväkotien yhteydessä toimivat esikoulut on listattu omana toimintayksikkönään, kun taas suomenkielisissä palveluissa ei. Toimintayksiköitä oli yhteensä 338. Osalla yksiköistä oli tiloja useassa eri osoitteessa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla ei ollut koottuna tietoa siitä, minkä verran tilapaikkoja tai lapsia saman toimintayksikön eri osoitteissa olevissa tiloissa oli. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yksiköissä oli yhteensä 30 081 tilapaikkaa, joista 2 431 oli ruotsinkielisessä palvelussa.⁴³

⁴¹ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tilapaikat ja tilatäyttö lokakuussa 2019–2024. Saatu sähköpostitse palveluverkkoyksikön päälliköltä, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 25.11.2024.

⁴² Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tilapaikat ja tilatäyttö lokakuussa 2019–2024. Saatu sähköpostitse palveluverkkoyksikön päälliköltä, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 25.11.2024.

⁴³ Helsingin päiväkotien tilapaikat ja päiväkotien ryhmät osoitteittain syyskuussa 2024. Saatu Teamsissä tietotuotannon projektisuunnittelijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 5.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 3. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toimintayksiköt, tilapaikat, lapset ja eri osoitteissa olevat tilat syyskuussa 2024⁴⁴

Palvelu	Toimintayksiköt	Tilapaikat	Lapset	Eri osoitteet
Suomenkielinen	283	27 650	24 363	346
Ruotsinkielinen	55	2 431	2 148	59
Kaikki yhteensä	338	30 081	26 511	405

Ruotsinkieliset päiväkodit ovat selvästi pienempiä kuin suomenkieliset. Varhaiskasvatuksen yhdessä osoitteessa toimivien toimintayksiköiden keskimääräinen tilapaikkamäärä syyskuussa 2024 oli 91 suomenkielisessä palvelussa ja 47 ruotsinkielisessä (Taulukko 4). Tilapaikkamäärältään suurin päiväkodi oli suomenkielinen Jätkäsaari, jossa oli 302 tilapaikkaa. Päiväkodissa oli tuolloin 220 lasta. Pienin päiväkodi oli Katajanokalla sijaitseva ruotsinkielinen Skatan, jossa oli 16 tilapaikkaa ja 15 lasta.⁴⁵

Taulukko 4. Suomenkielisen ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen päiväkotien tilapaikkojen keskiarvot/päiväkodit sekä tilapaikkojen lukumäärät pienimmässä ja suurimmassa päiväkodissa, syyskuu 2024⁴⁶

Mittari	Suomenkielinen varhaiskasvatus	Ruotsinkielinen varhaiskasvatus
Tilapaikkojen keskiarvo/päiväkodit, kpl	91	47
Tilapaikat pienimmässä päiväkodissa, kpl	27	16
Tilapaikat suurimmassa päiväkodissa, kpl	302	104

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on seurannut päiväkotitilojen neliömäärää yhteensä sekä neliöitä lasta kohden osana talousarviovalmistelua ja talousarvion toteutumisen ennustetta.⁴⁷ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla ja kaupunkiympäristön toimialalla ei ollut kattavasti tietoa siitä, minkä verran tilapaikkaneliöitä kunkin päiväkodin eri osoitteissa olevissa tiloissa oli.⁴⁸ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan seurannan mukaan päiväkotitilan määrä yhteensä ja lasta kohden on kasvanut vuosina 2020–2023 (Taulukko 5). Kaupungin päiväkotien pihatilojen koosta neliömetreinä ei ole kattavaa tietoa eikä pihatilan määrää lasta kohden seurata.⁴⁹

⁴⁴ Helsingin päiväkotien tilapaikat ja päiväkotien ryhmät osoitteittain syyskuussa 2024. Saatu Teamsissä tietotuotannon projektisuunnittelijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 5.11.2024.

⁴⁵ Helsingin päiväkotien tilapaikat ja päiväkotien ryhmät osoitteittain syyskuussa 2024. Saatu Teamsissä tietotuotannon projektisuunnittelijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 5.11.2024.

⁴⁶ Helsingin päiväkotien tilapaikat ja päiväkotien ryhmät osoitteittain syyskuussa 2024. Saatu Teamsissä tietotuotannon projektisuunnittelijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 5.11.2024.

⁴⁷ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön johtava arkkitehti, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, sähköposti 11.11.2024.

⁴⁸ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistiolounnokseen 26.2.2025: Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistiolounnokseen 19.2.2025.

⁴⁹ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön johtava arkkitehti, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, sähköposti 11.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 5. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan päiväkotitilojen määrä m² yhteensä ja m² lasta kohden⁵⁰

Tilankäytön mittarit	2020	2021	2022	2023
m ² yhteensä	271 471	274 534	282 394	287 441
m ² /lapsi	9,8	10,0	10,2	10,6

Kaupungin kiinteistöhallintajärjestelmässä oli vuoden 2024 syyskuussa 363 päiväkotitilakohdetta, joissa oli yhteensä 439 päiväkotihuoneisto⁵¹ Laskelmasta on rajattu pois väistötilat, rakenteilla tai tyhjiään olevat tilat sekä yksityisessä käytössä olevat päiväkotitilat. Tarkempi kuvaus kiinteistöhallintajärjestelmässä olleista tiedoista ja niiden käsittelystä tässä arvioinnissa on esitetty liitteessä 1.

Noin puolet päiväkotihuoneistoista (233 kpl) sijaitsi erillisessä, päiväkotikäyttöön tarkoitetussa rakennuksessa, neljännes asuinkerrostaloissa ja kymmenen prosenttia kouluilla (Taulukko 6). Loput päiväkotihuoneistot sijaitsivat esimerkiksi pääosin toimistokäyttöön tai sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöön tarkoitetuissa rakennuksissa tai seura- ja kerhorakennuksissa.⁵²

Taulukko 6. Päiväkotihuoneistojen lukumäärä rakennuksen pääasiallisen käyttötarkoituksen mukaan.⁵³

Rakennuksen pääasiallinen käyttötarkoitus	Huoneistot, kpl
Päiväkoti	233
Asuinkerrostalo	109
Koulu	46
Muu, esim. toimisto	51
Kohteita yhteensä	439

⁵⁰ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, sähköposti 9.12.2024.

⁵¹ Helsingin kaupungin kiinteistöhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024.

⁵² Helsingin kaupungin kiinteistöhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024.

⁵³ Helsingin kaupungin kiinteistöhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024. Laskelmasta on rajattu pois väistötilat, rakenteilla tai tyhjiään olevat tilat sekä yksityisessä käytössä olevat päiväkotitilat. Rakennuksen käyttötarkoitus määräytyy sen mukaan, mihin suurinta osaa rakennuksen kerrosalasta käytetään.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Helsingin kaupunki omisti syksyllä 2024 noin 70 prosenttia päiväkotihuoneistoista.⁵⁴ Kaupungin käytössä olevien tilojen hallinta on järjestetty siten, että toimialat vuokraavat kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelulta tilat toimintansa järjestämiseen.⁵⁵ Noin 15 prosenttia huoneistoista omisti Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka). Kaupunkiympäristön toimialan tilat palvelut on vuokrannut kyseiset tilat Hekalta ja vuokrannut ne edelleen kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle. Loput huoneistot olivat muussa omistuksessa, esimerkiksi kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden, yhdistysten tai vakuutusyhtiöiden omistuksessa. Helsingin kaupungin omistamista 322 päiväkotihuoneistosta 45 oli kiinteistönhallintajärjestelmään merkitty tavoitteeksi myynti, viidelle korjaus, yhdelle purku ja lopuille vuokraus. Myytäviksi tarkoitetuista päiväkotihuoneistoista suurin osa (36 kappaletta) sijaitsi asuinkerrostaloissa.⁵⁶

2.2 Kustannukset

Kuusikko-työryhmän⁵⁷ kokoamien tilastojen mukaan varhaiskasvatuksen ja lastenhoidon tuen kustannukset Helsingissä olivat vuonna 2023 yhteensä noin 501 miljoonaa euroa. Tästä kaupungin itse tuottaman päiväkotihoidon osuus oli noin 432 miljoonaa euroa. Kaupungin päiväkotihoidon kustannuksista seitsemän prosenttia katettiin asiakasmaksutuloista. Asiaksmaksuilla katettujen kunnallisen päiväkotihoidon kustannusten osuus on laskenut vuodesta 2021, jolloin se oli kymmenen prosenttia. Asiaksmaksutulot ovat vähentyneet kaikissa kuudessa Suomen suurimmassa kaupungissa maksuperusteisiin tehtyjen lakimuutosten vuoksi.⁵⁸

Kunnallisen varhaiskasvatuksen taloudellisuutta voidaan mitata ja vertailla laske-malla kustannukset laskennallista lasta kohti. Laskennallisten lasten määrä saadaan muuntamalla varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä suhdelukujen avulla kolme vuotta täyttäneiksi kokopäiväisessä enemmän kuin viisi tuntia yhtäjaksoisesti kestävässä varhaiskasvatuksessa oleviksi lapsiksi. Lisäksi laskennallisten lasten määrässä otetaan huomioon erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevat lapset.⁵⁹

⁵⁴ Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024. Laskelmasta on rajattu pois väistötilat, rakenteilla tai tyhjillään olevat tilat sekä yksityisessä käytössä olevat päiväkotitilat.

⁵⁵ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat, 4 Luettu 14.1.2025.

⁵⁶ Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024. Laskelmasta on rajattu pois väistötilat, rakenteilla tai tyhjillään olevat tilat sekä yksityisessä käytössä olevat päiväkotitilat.

⁵⁷ Kuusikko-työryhmät koostuvat Suomen kuuden suurimman kaupungin eli Helsingin, Espoon, Vantaan, Turun, Tampereen sekä Oulun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisista.

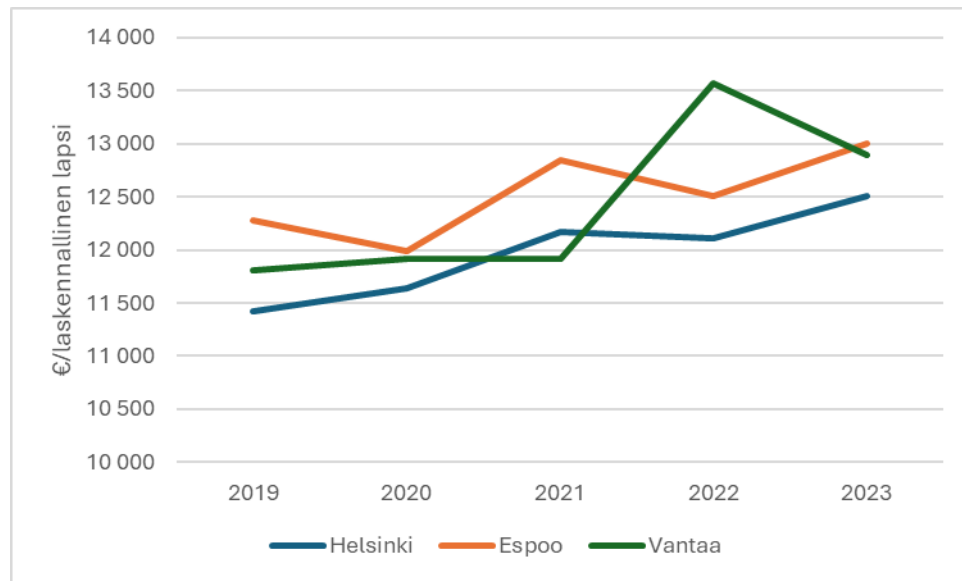
⁵⁸ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen vertailu – kunnan järjestämä varhaiskasvatus. Noudettu Helsinki Region Infoshare -avoimen datan palvelusta <https://hri.fi/data/dataset/kuuden-suurimman-kaupungin-varhaiskasvatuspalvelujen-vertailu> 25.6.2024 30.1.2025; Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024, 17.

⁵⁹ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024, 49.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kunnallisen päiväkotihoidon kustannukset laskennallista lasta kohden ovat olleet nousussa Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla vuodesta 2019–2023 (Kuvio 6). Helsingin päiväkotihoidon vuoden 2023 rahanarvoon deflatoidut kustannukset laskennallista lasta kohden ovat olleet alhaisemmat kuin Espoon ja Vantaan koko ajanjakson 2019–2023 ajan lukuun ottamatta vuotta 2021, jolloin Vantaan kustannukset olivat alhaisemmat kuin Helsingin.⁶⁰ Deflatointi tarkoittaa sitä, että rahan arvon muutoksen vaikutus poistetaan kustannusten vertailusta.

Kuvio 6. Kunnallisten päiväkotien vuoden 2023 rahanarvoon deflatoidut kustannukset laskennallista lasta kohden Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla 2019–2023, €⁶¹

Kuusikko-työryhmän raportin mukaan kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palveluiden kustannusten nousun syinä ovat muun muassa palvelutarpeen muutokset, valtakunnalliset palkkaratkaisut ja yleinen kustannustason nousu. Aterija puhtauspalvelujen tuottajat ovat nostaneet palvelujen hintoja vastauksena kustannusten kasvuun. Tilavuokrat ovat nousseet ja tilan tarve on lisääntynyt, erityisesti varhaiskasvatukseen osallistuneiden alle 3-vuotiaiden määrän kasvun vuoksi. Kasvanut päiväkotipaikkojen tarve on edellyttänyt tilapäisten päiväkotiryhmien perustamista ja lisätilojen käyttöönottoa valmistuneiden päiväkotitilojen lisäksi.⁶²

⁶⁰ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024, 100. Vuosien 2019–2022 kustannukset on muutettu vuoden 2023 rahan arvoon Tilastokeskuksen julkisten menojen hintaindeksillä opetustoimelle 2/2024.

⁶¹ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024, 100. Vuosien 2019–2022 kustannukset on muutettu vuoden 2023 rahan arvoon Tilastokeskuksen julkisten menojen hintaindeksillä opetustoimelle 2/2024. Vantaan vuoden 2022 lapsitietoja ei ole saatavilla järjestelmävaihdoksen vuoksi, joten kustannuksia laskennallista lasta kohden ei voinut laskea.

⁶² Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024, 42.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Suurin päiväkodeissa järjestetyn varhaiskasvatuksen kuluerä on henkilöstökustannukset. Niiden osuus Helsingin päiväkotien kustannuksista oli 64 prosenttia vuonna 2023. Tilakustannukset ovat kuitenkin myös merkittävä osa varhaiskasvatuksen kulurakennetta: vuonna 2023 ne muodostivat 20 prosenttia Helsingin kaupungin päiväkodeissa järjestetyn varhaiskasvatuksen kustannuksista. Päiväkodissa järjestetyn varhaiskasvatuksen kulurakenne oli pääpiirteissään samanlainen kaikissa pääkaupunkiseudun suurissa kaupungeissa.⁶³

Helsingin varhaiskasvatuksen päiväkotien tilakustannukset laskennallista lasta kohti olivat Suomen kuuden suurimman kaupungin Kuusikko-työryhmän kokoamien tilastojen mukaan vuonna 2023 noin 2 500 euroa, mikä oli noin 150 euroa vähemmän kuin Espoossa ja noin 100 euroa vähemmän kuin Vantaalla. Helsingin päiväkotien nimelliset tilakustannukset ovat kasvaneet 53 prosenttia vuonna 2023 verrattuna vuoteen 2019. Nimellisissä kustannuksissa ei ole otettu huomioon rahan arvon muutoksia ajan myötä. Kun rahan arvon muutoksen vaikutus poistetaan deflatoimalla, tilakustannusten kasvu samalla aikavälillä on ollut 38 prosenttia. Muutoksesta 15 prosenttia selittyy siis hintojen nousulla.⁶⁴

Taulukko 7. Helsingin kaupungin päiväkotien vuoden 2023 rahanarvoon deflatoidut tilakustannukset, miljoonaa euroa⁶⁵

Vuosi	milj. € vuoden 2023 rahassa
2019	631,8
2020	742,6
2021	784,0
2022	823,9
2023	872,7

2.3 Toimialojen vastuutahot

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ja kaupunkiympäristön toimiala vastaavat yhdessä tarpeen mukaisten ja riittävien tilojen saamisesta varhaiskasvatuksen käyt-

⁶³ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen vertailu – kunnan järjestämä varhaiskasvatus. Noudettu Helsinki Region Infoshare -avoimen datan palvelusta <https://hri.fi/data/dataset/kuuden-suurimman-kaupungin-varhaiskasvatuspalvelujen-vertailu> 25.6.2024 30.1.2025; Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2022. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 2/2023, 30–31.

⁶⁴ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen vertailu – kunnan järjestämä varhaiskasvatus. Kustannukset ja lapsitiedot. Noudettu Helsinki Region Infoshare -avoimen datan palvelusta <https://hri.fi/data/dataset/kuuden-suurimman-kaupungin-varhaiskasvatuspalvelujen-vertailu> 25.6.2024 30.1.2025; Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2022. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 2/2023, 30–31. Tilakustannukset on deflatoitu vuoden 2023 arvoon Tilastokeskuksen julkisten menojen hintaindeksillä opetustoimelle, noudettu 30.1.2025.

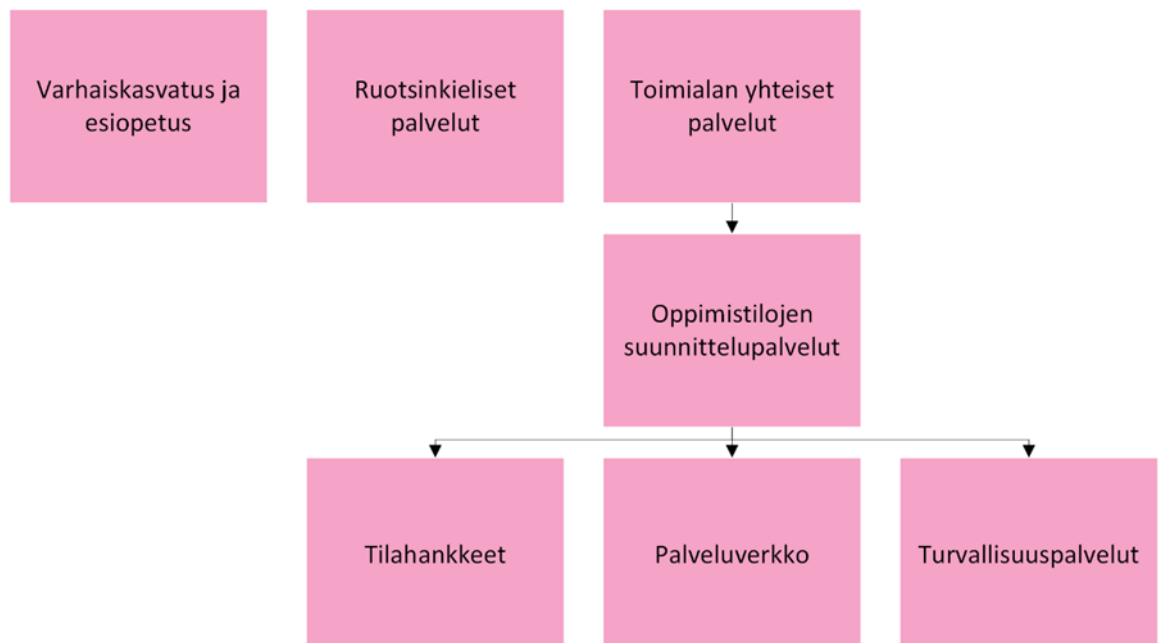
⁶⁵ Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen vertailu – kunnan järjestämä varhaiskasvatus. Kustannukset ja lapsitiedot. Noudettu Helsinki Region Infoshare -avoimen datan palvelusta <https://hri.fi/data/dataset/kuuden-suurimman-kaupungin-varhaiskasvatuspalvelujen-vertailu> 25.6.2024 30.1.2025; Tilakustannukset on deflatoitu vuoden 2023 arvoon Tilastokeskuksen julkisten menojen hintaindeksillä opetustoimelle, noudettu 30.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

töön. Toimialat tekevät yhteistyötä kaikissa varhaiskasvatuksen tiloja koskevissa prosesseissa: palvelu- ja tilaverkkosuunnittelussa, tilahankkeissa, päiväkotitilojen hoidossa ja kunnossapidossa sekä tilojen turvallisuudesta huolehtimisessa. Kaupunkiympäristön toimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan välisen yhteistyön roolit, vastuut ja tehtävät on määritelty tila-asioita koskevassa yhteistyöasiakirjassa. Yhteistyöasiakirja koskee kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun ja muiden toimialojen välistä yhteistyötä yleisesti. Lisäksi asiakirjassa on toimialakohtaisia tarkennuksia.⁶⁶

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla varhaiskasvatuksen tiloista vastaavia tahoja ovat toimialan yhteiset oppimistilojen suunnittelupalvelut, varhaiskasvatuksen palvelukokonaisuus sekä ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen tilojen osalta ruotsinkielinen palvelukokonaisuus (Kuvio 7). Kasvatuksen ja koulutuksen oppimistilojen suunnittelupalvelut jakautuvat palveluverkkoyksikköön, tilahankeyksikköön ja turvallisuusyksikköön.

Kuvio 7. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla varhaiskasvatuksen tiloista ja palveluverkkosuunnittelusta vastaavat palvelut ja yksiköt⁶⁷

Kaupunkiympäristön toimialalla varhaiskasvatuksen tiloista ja kaikista muistakin kaupungin tiloista vastaa rakennukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuuden tilat-palvelu (Kuvio 8). Palvelu vastaa toimitilojen järjestämisestä kaikkiin kaupungin omiin

⁶⁶ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025, 4.

⁶⁷ Organisaatiokaavio on piirretty arviointiin seuraavan lähteen pohjalta: Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palvelukokonaisuudet ja vastuuhenkilöt (diaesitys), päivitetty huhtikuu 2024. Helsingin kaupungin intranet, Kasko. Organisaatio. Luettu 13.1.2025. Kuvioon ei selkeyden vuoksi ole piirretty koko kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kokonaisuutta.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

tarpeisiin. Lisäksi kaupunkiympäristön tilat-palvelu vastaa koko kaupungin tilaomaisuuden hallinnasta sekä kaupungin hallinnoimien tilojen vuokraamisesta yrityksille.⁶⁸

Tilat- palvelu jakautuu kahdeksaan yksikköön, joista neljä on asiakkuus- ja ylläpito-yksiköjä. Näistä kasvatuksen ja koulutuksen tilat -yksikkö vastaa tilojen järjestämisestä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle asiakkaan tarpeen ja sovittujen käytäntöjen mukaisesti. Yksikkö edustaa tilojen omistajaa sekä vastaa vuokraamiensa tilojen tuloista ja menoista, luvamukaisuudesta sekä turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun neljä palveluyksikköä tilaomaisuusyksikkö, elinkaariyksikkö ja kaksi hankeyksikköä palvelevat koko kaupunkiorganisaatiota, ei vain kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa. Palveluyksiköt huolehtivat muun muassa tilaverkon hallinnasta ja tarkastelusta, tilahankkeiden ohjelmoinnista, seurannasta ja raportoinnista, tilojen teknisestä toimivuudesta mukaan lukien hyvät sisäilmaolosuhteet sekä talonrakennushankkeiden rakentamisohjelman toteuttamisesta.⁶⁹ Talonrakennushankkeiden rakentamisohjelma on kaupungin talousarvion liite, jossa on esitetty kaikki seuraavalle kymmenelle vuodelle suunnitellut yli miljoonan euron uudisrakennus-, laajennus- ja perusparannushankkeet.⁷⁰

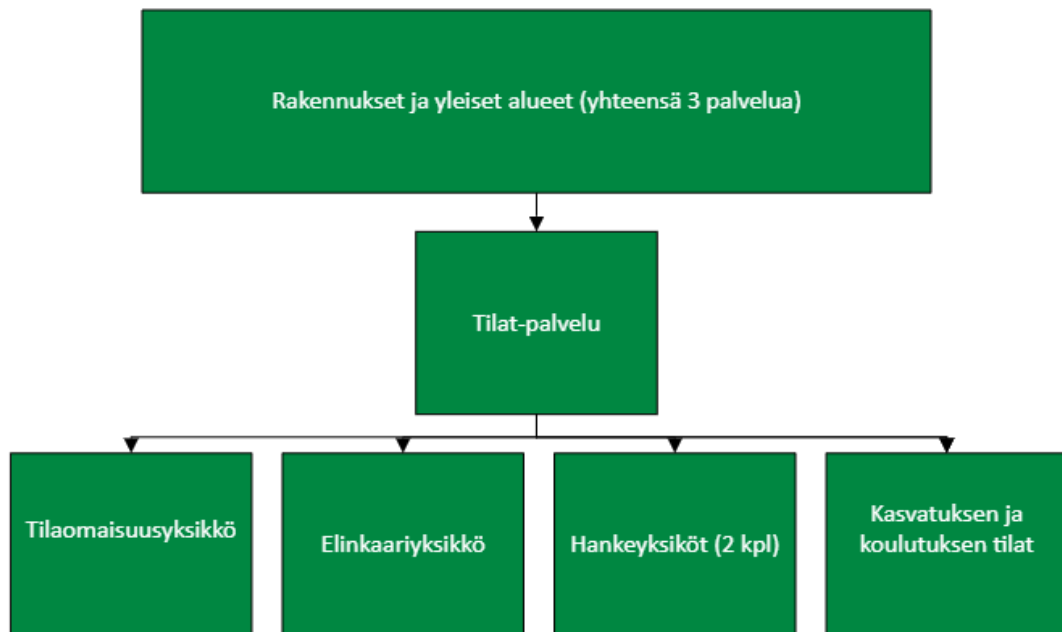
⁶⁸ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Tilat ja samassa sijainnissa olevat eri yksöiden omat sivut ja tilat-palvelun organisaatiokaavio.

⁶⁹ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Tilat ja samassa sijainnissa olevat eri yksöiden omat sivut ja tilat-palvelun organisaatiokaavio.

⁷⁰ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 8. Kaupunkiympäristön toimialalla muun muassa varhaiskasvatuksen tiloista ja tilaverkossuunnittelusta vastaavat palvelut ja yksiköt⁷¹

Toimialojen työnjako suhteessa tässä arvioinnissa tarkasteltaviin tavoitteisiin on lyhyesti kuvaten seuraava:

- Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala määrittelee, millaisten tilojen pitää olla, jotta niissä voidaan toteuttaa varhaiskasvatuksen pedagogisia ja toiminnallisia tavoitteita, kuten leikkiä, liikuntaa, rauhoittumista ja oppimista.
- Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan määrittelemät pedagogiset ja toiminnalliset tarpeet ovat tarkentavia suunnitteluohjeita kaupunkiympäristön toimialalle.
- Varhaiskasvatuksen tilojen monipuolisesta käytettävyydestä vastaa pääosin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, mutta lisäksi tilojen omistajan näkökulmasta myös kaupunkiympäristön toimiala.
- Kaupunkiympäristön toimiala vastaa siitä, että tilat ovat yleisesti lakien ja määräysten mukaiset, muun muassa terveelliset ja turvalliset.⁷²

⁷¹ Organisaatiokaavio on piirretty arviointiin seuraavien lähteiden pohjalta: Kaupunkiympäristö. Organisaatiorakenne (diaesitys). Saatavilla Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Kymppähkinänkuoressa; Tilat-palvelun organisaatiokaavio. Saatavilla Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet. Luettu 15.1.2025. Kuvioon ei selkeyden vuoksi ole piirretty koko kaupunkiympäristön toimialan kokonaisuutta.

⁷² Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Vastuunjako palvelu- ja tilaverkkosuunnittelussa, tilahankkeissa, päiväkotitilojen hoidossa ja kunnossapidossa sekä tilojen turvallisuudesta huolehtimisesta kuvataan tarkemmin myöhemmissä luvuissa.

Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palveluiden asiantuntijoiden mukaan tilat-palvelu ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan oppimistilojen suunnittelupalvelut ovat käyneet kaupungin toimitilastrategian toteuttamisen yhteydessä keskustelua siitä, onko nykyinen organisaatiomalli järkevä. Tila-asioiden vastuiden jakautuminen asiakastoimialalle, asiakastoimialan tilapalvelulle sekä kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelulle on hämmäntävää tiloja käyttävän asiakkaan, esimerkiksi päiväkotien henkilöstön, näkökulmasta. Asia on ollut esillä myös toimialajohtajien kokouksessa tamikuussa 2024. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palveluiden asiantuntijoiden mukaan pienemmissä ja vähemmän varakkaissa kunnissa on vain yksi taho vastaa massa tiloista. Tiloja käyttävät toimialoilla on kuitenkin vahva tahto, että kaikilla toimialoilla on omat tila-asiantuntijansa, jotka tuntevat kyseisen toimialan palveluiden tilatarpeet.⁷³

2.4 Tilahankeprosessi ja vastuunjako tilahankkeissa

2.4.1 Tilahankkeen lähtökohdat

Kaupungin tilahankkeet, päiväkotihankkeet mukaan lukien, voivat vaihdella tavanomaisista pienistä tilamuutoksista tai -korjauksista strategisesti merkittäviin suurihankkeisiin. Hankkeiden – ja tiloista luopumisen – lähtökohtana voi olla esimerkiksi väestönmuutoksiin perustuva palvelutarpeen muutos, palveluverkon kehittämistarve, tai tilojen korjaustarve.⁷⁴

Tilahanke etenee tilojen käyttäjän näkökulmasta pääpiirteissään samalla tavalla riippumatta siitä, onko kyseessä kaupungin oma investointihanke vai olemassa olevan tilan osto tai vuokraus.⁷⁵ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilahankkeiden alkuvaiheet on kuvattu tarkemmin alla sekä kuvioissa 9–12. Päiväkotihankkeen kokonaiskesto kaavoitusvaiheesta päiväkodin käyttöönottoon voi olla 10–30 vuotta. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla perusparannus- ja uudishankkeiden toteuttaminen tarvekuvauksesta tilojen käyttöönottoon kestää yleensä 4–7 vuotta, pienempien toiminnallisten muutosten 1–2 vuotta ja akuuttien hankkeiden vuoden.⁷⁶

Uusien päiväkotitilojen suunnitteluprosessi voi alkaa kaavoituksesta, josta vastaa kaupunkiympäristön toimiala (Kuvio 9). Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala osallistuu suunnitteluun jo kaavoitusvaiheessa. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu,

⁷³ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

⁷⁴ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 22.1.2025; Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet, 3, 7. Luettu 22.1.2025.

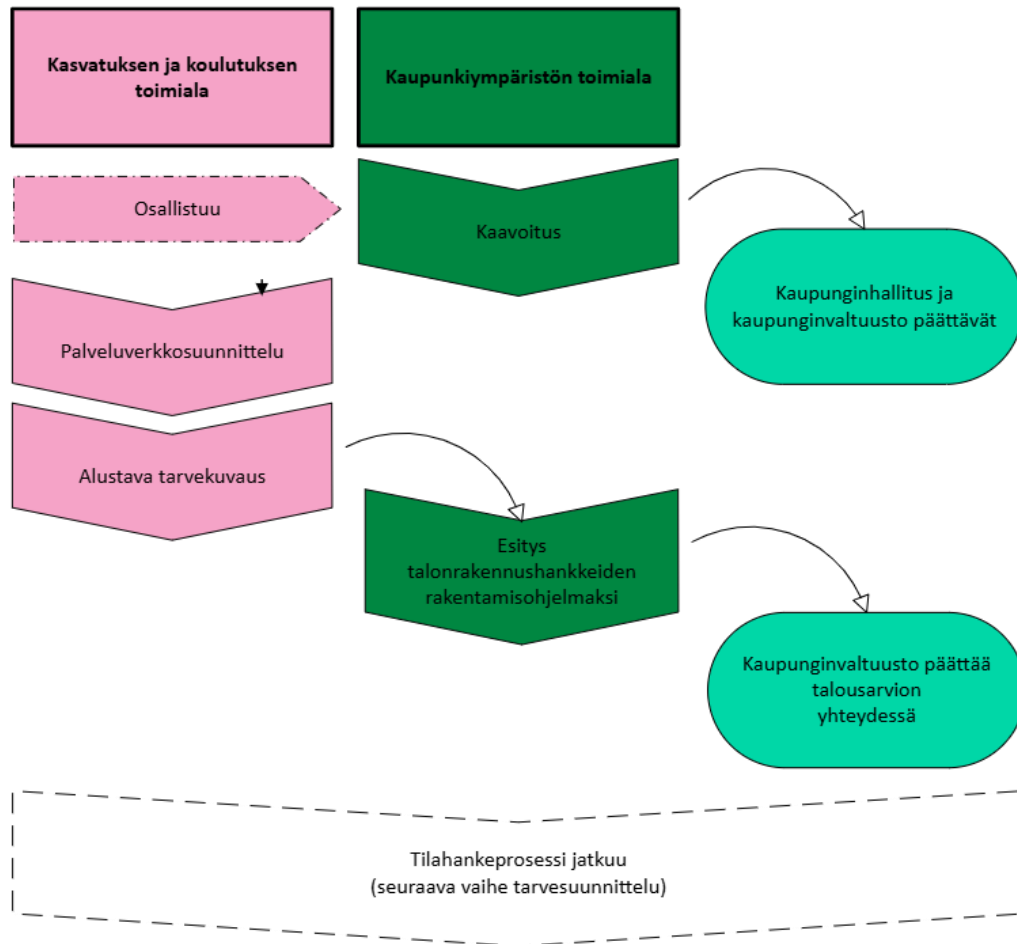
⁷⁵ Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025, 24.

⁷⁶ Lapsilähtöinen tilasuunnittelu. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelijalta, sähköposti 4.12.2024, 3; Tilahankeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 21.1.2025, 1.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluverkkoyksikkö ja kaupunkiympäristön toimialan kaavoituspalvelut varmistavat yhdessä riittävän yleisten alueiden tonttien määrän ja muuntojoustavuuden kaavoituksessa. Yleisten alueiden tontit ovat sellaisia tontteja, joille voidaan rakentaa julkisten palvelujen rakennuksia, esimerkiksi päiväkoteja.⁷⁷ Lopulliset päätökset kaavoista tekee yleensä kaupunginvaltuusto. Ennen kaavojen käsittelyä valtuustossa ne on hyväksytty kaupunkiympäristölautakunnassa ja kaupunginhallituksessa. Jos asemakaavalla ei ole merkittäviä vaikutuksia, kaupunkiympäristölautakunnan päätös riittää.⁷⁸

Kuvio 9. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilahankkeen alkuvaiheet kaavoituksesta talonrakennushankkeiden rakentamisohjelmaan⁷⁹

⁷⁷ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025, 6; Ympäristöministeriö 2003, 37; Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Palveluverkko. Luettu 12.6.2024.

⁷⁸ <https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentaminen/miten-suunnittelu-etenee>. Luettu 27.1.2025.

⁷⁹ Kuvio on laadittu arviointia varten seuraavien lähteiden perusteella: Tilahankeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet; Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2.4.2 Palvelu- ja tilaverkkosuunnittelu

Tilahankkeet voivat alkaa toimialan alustavasta tarvekuvauksesta, johon voi liittyä myös laajempi palveluverkkotarkastelu (Kuvio 9).⁸⁰ Varhaiskasvatuksen palveluverkkosuunnittelu, eli missä ja miten palveluntarpeeseen vastataan, on kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastuulla. Tilaverkkosuunnittelu eli palvelutuotannon tarpeiden ja fyysisten tilojen yhdistäminen on kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun vastuulla.⁸¹ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan oppimistilojen suunnittelupalvelut, varhaiskasvatuksen palvelukokonaisuus ja kaupunkiympäristön toimiala tekevät tiivistä yhteistyötä palvelu- ja tilaverkkoa suunnitellessa sekä varhaiskasvatuksen tilahankkeissa.⁸²

Palveluverkkosuunnittelussa tilojen käyttäjä analysoi toiminnallisia tarpeitaan ja palveluverkkoaan kaupungin yhteisesti päättämien periaatteiden mukaisesti.⁸³ Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun ja tiloja käyttävien toimialojen yhteistyöasiakirjan mukaan palveluverkkosuunnitelma on ennakoiva ja joustava, ja se perustuu suunnitteluhetken parhaaseen tietoon, joka on hankittu erilaisilla, sovitulla menetelmillä. Ennakointi mahdollistaa sen, että tilojen kartoittamisessa ja niistä sopimisessa voidaan huomioida laajasti koko kaupungin tilaomaisuus: vapaana tai vapautumassa olevat tilat, tilojen jatkokäyttö, peruskorjausta vaativat tilat sekä uusien tilojen rakentaminen. Samalla voidaan ottaa huomioon rakennushankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen kuluva aika suhteessa tilojen tarpeeseen. Suunnittelua ja ennakointia tarvitaan myös siksi, että voidaan kohdentaa ja säästää ylläpitoon, peruskorjauksiin ja rakentamiseen tarvittavia resursseja.⁸⁴

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on vuonna 2020 päättänyt suomenkielisen varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen palveluverkon suunnitteluperiaatteista. Niiden mukaan toimiala tarkastelee varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen palveluja ja palvelutarvetta yhdessä suurpiireittäin siten, että lapsen opinpolku

21.1.2025; Helsingin kaupungin intranet, Kympp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 22.1.2025; Tilat-palvelun (Kympp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kympp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 22.1.2025; Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025; Toimintaa tukevat tilat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 10.4.2024.

⁸⁰ Helsingin kaupungin intranet, Kympp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 22.1.2025.

⁸¹ Tilat-palvelun (Kympp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kympp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025, 6.

⁸² Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimialan yhteiset palvelut, Oppimistilojen suunnittelupalvelut, Tilahankkeet; Palveluverkko. Luettu 24.6.2024.

⁸³ Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025, 8.

⁸⁴ Tilat-palvelun (Kympp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kympp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025, 6.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

varhaiskasvatuksesta perusopetukseen on sujuva ja että lähipäiväkoti- ja lähikoulu-periaate toteutuvat mahdollisimman hyvin.⁸⁵

Palvelu- ja tilaverkkosuunnittelulla vastataan muun muassa väestön määrän ja väestörakenteen muutoksesta johtuviin palvelutarpeen muutoksiin. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala hyödyntää palveluverkkosuunnittelussa alueellisia 15 vuoden väestöennusteita.⁸⁶ Väestöennusteiden ohella lapsimäärän kehitystä ennakoidaan palvelun käytöstä syntyneen tiedon pohjalta eli käytetään tietoja siitä, miten varhaiskasvatuspalvelujen käyttö jakautuu erilaisten palvelun järjestämismuotojen (kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki, kunnan järjestämä palvelu) välillä. Palvelun käyttöä seurataan päiväkot-, yksikkö-, varhaiskasvatusalue- ja kaupunkitasoisesti.⁸⁷

Osana suunnittelua arvioidaan palvelutarpeen aikataulu, rakennusten kunto ja turvallisuus sekä eri vaihtoehtojen vaikutus tilakustannuksiin, energiatehokkuuteen ja Hiilineutraali Helsinki 2030 -toimenpideohjelman toteutumiseen. Näiden pohjalta valitaan eri vaihtoehtoista kokonaistaloudellisesti edullisin vaihtoehto.⁸⁸ Palveluverkkosuunnittelua tehdään noin kymmenen vuoden aikaperspektiivillä. Suunnittelussa huomioidaan riskit, toimintaympäristön muutokset ja joustovara. Äkillisiin tilatarpeisiin reagoidaan mahdollisuuksien mukaan lyhyemmällä aikajänteellä.⁸⁹

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toimittaa kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelulle alustavan tarvekuvauksen palveluverkkosuunnittelussa havaituista lisätilatarpeista. Jos lisätilatarve pohjautuu palveluverkkosuunnitelmaan, siinä kuvataan toivotun sijainnin ja tilatarpeen lisäksi toiminnan laatu- ja olosuhdevaatimukset ulko- ja sisätiloille, mahdolliset erityisvaatimukset, tilatarpeen tavoitteellinen ajoitus, tarpeen arvioitu kesto ja pysyvyys sekä mahdolliset tiloista luopumiset. Jos palveluverkkotarkastelussa havaintaan tarve vähentää tai luopua tiloista, siitäkin ilmoitetaan Tilat-palvelulle.⁹⁰

Tarve- ja hankesuunnittelu voidaan käynnistää suoraan alustavan tarvekuvauksen tai tunnistetun perusparannushankkeen pohjalta. Jos on perusteltua käynnistää laajempi tarkastelu tai alueellinen tarkastelu, kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu käynnistää yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluverkon asian-

⁸⁵ Kasvatus- ja koulutuslautakunta 3.3.2020 § 37 liitteinen.

⁸⁶ Lapsilähtöinen tilasuunnittelu. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelijalta, sähköposti 4.12.2024, 3.

⁸⁷ Kasvatus- ja koulutuslautakunta 3.3.2020 § 37 liitteinen.

⁸⁸ Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025, 3.

⁸⁹ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025, 6.

⁹⁰ Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025, 8.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

tuntijoiden, kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoiden sekä Kanslian kanssa tilaverkon tarkastelun. Tilaverkon tarkastelu voidaan käynnistää myös osana kasvatuksen ja koulutuksen toimialan käynnistämää palveluverkkotarkastelua.⁹¹

Palvelu- ja tilaverkon tarkastelussa arvioidaan tilojen yhteiskäytön sekä tilaverkon kehittämisen mahdollisuuksia alueellisesti ja kaupunkitasolla. Tarkasteluissa otetaan huomioon kaupungin suorassa hallinnassa olevien tilojen lisäksi myös tytäryhteisöjen ja liikelaitosten tilat. Yksittäisten tilojen kehittämisen vaihtoehtoja voivat olla luopuminen, laajentaminen, tilankäytön tehostaminen tai korvaava uudisrakennus sekä väliaikaiset joustavat tilaratkaisut.⁹²

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan oppimistilojen suunnittelupalveluiden vastuulla on laatia ja toimittaa kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelulle esimerkiksi palveluverkkosuunnittelun pohjalta syntyneet alustavat tarvekuvaukset, joissa on yksilöidyt tiedot tilatarpeista, esimerkiksi asiakasmääristä ja tilojen toiminnallisista tavoitteista. Kasvatuksen ja koulutukset toimiala myös järjestää toimialan hankkeet tärkeysjärjestykseen.⁹³ Jos hanke alkaa tilojen korjaustarpeesta, kaupunkiympäristön tilat-palvelu arvioi ja priorisoi korjaustarpeet rakennusten kunnon, elinkaaren, iän, korjaushistorian, käytöstä saatavan tiedon sekä tulevaisuuden tilatarpeiden perusteella.⁹⁴

Kaikki kaupungin toimialat toimittavat uudet hanke-ehdotukset ja tilatarpeet kaupunkiympäristön tilat-palvelussa toimivalle hankeohjelmiojalle talonrakennushankkeiden rakentamisohjelman päivittämistä varten. Talonrakennushankkeiden rakentamisohjelma on kaupungin talousarvion liite, jossa esitetään vuosittain kaikki seuraavalle kymmenelle vuodelle suunnitellut yli miljoonan euron uudisrakennus-, laajennus- ja perusparannushankkeet. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun hankeohjelmioja järjestää hankkeet ja korjaustarpeet tärkeysjärjestykseen yhdessä toimialojen ja liikelaitosten kanssa. Kaupunginvaltuusto hyväksyy talonrakennushankkeiden rakentamisohjelman talousarvion yhteydessä.⁹⁵

2.4.3 Tarvesuunnittelu

Kun hankkeelle on varattu rahoitus talousarvion talonrakennushankkeiden rakentamisohjelmaan tai se on merkitty vuokra- ja osakekohteiden ohjelmaan, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ja kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu käynnistävät

⁹¹ Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025, 8.

⁹² Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025, 8.

⁹³ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025, 12.

⁹⁴ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 22.1.2025.

⁹⁵ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 22.1.2025; Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilaomaisuuden suunnittelu. Luettu 25.2.2025; Hankeohjelmiojan tehtävän sijainti kaupunkioorganisaatiossa on tarkistettu Helsingin kaupungin sisäisestä puhelinluettelosta.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

hankkeen valmistelun tarvepäätökseen tähtäävällä tarvesuunnittelulla.⁹⁶ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilahankkeiden tarvesuunnittelun vaiheet on kuvattu kuviossa 10. Tarvepäätös tehdään kaikista yli miljoonan euron hankkeista.⁹⁷ Tarvepäätöstä varten kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilahankeyksikkö valmistelee yhteistyössä kaupunkiympäristön tilat-palvelun kanssa päiväkotien uudis- ja laajennushankkeiden tarveselvityksen.⁹⁸

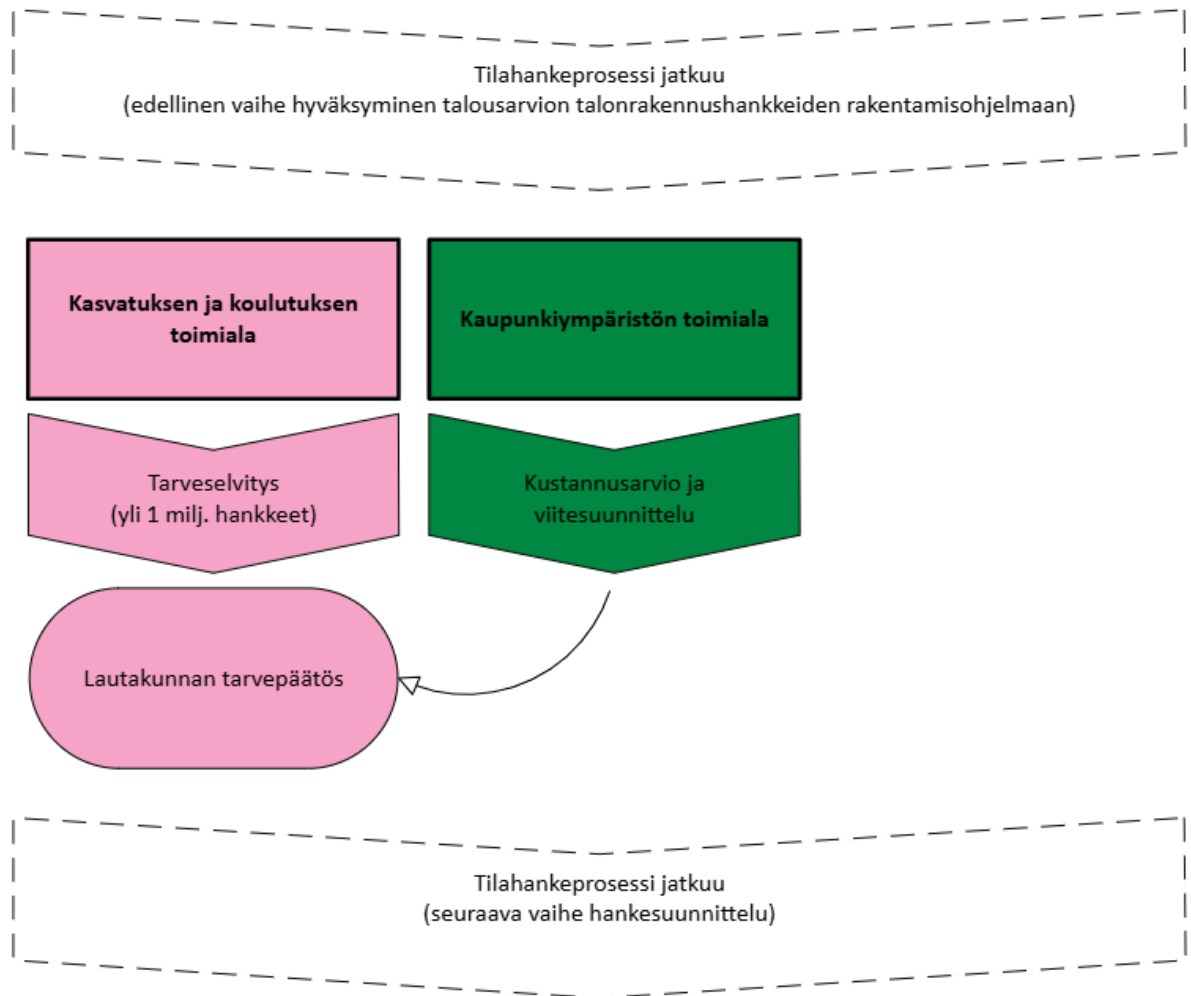
⁹⁶ Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025, 12–13.

⁹⁷ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025, 14.

⁹⁸ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 24.6.2024; Tilahankeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 21.1.2025, 2.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 10. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilahankkeen vaiheet talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaan hyväksymisestä tarvepäätökseen⁹⁹

Tarveselvitys on päätösesitys, joka täydentyy hankesuunnittelun edetessä hankesuunnitelmaksi. Tarveselvityksen tarkkuus ja sisältö päätetään hankkeen vaativuuden mukaan. Yleensä tarveselvityksessä esitetään perusteluja hankkeelle, esimerkiksi:

- toiminnassa tapahtuvat muutokset, joiden vuoksi tila tai tilamuutos tarvitaan
- tilojen laajuus, toiminnan vaatimukset

⁹⁹ Kuvio on laadittu arviointia varten seuraavien lähteiden perusteella: Tilahankeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet; Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 21.1.2025; Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 22.1.2025; Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 22.1.2025; Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025; Toimintaa tukevat tilat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 10.4.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- mahdolliset tiloista luopumiset
- vaihtoehtoiset tilaratkaisut ja esitetyn ratkaisun perustelut¹⁰⁰

Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun hankeyksikkö teettää tarvepäätökseen tarvittavat selvitykset, kustannusarviot sekä viitesuunnittelun, jonka avulla voidaan esimerkiksi hahmottaa, minkä kokoinen uusi rakennus tai laajennus olisi tai miten se sijoittuisi tontille.¹⁰¹ Kun päiväkodin tarvepäätösesitys on valmis, kasvatus- ja koulutuslautakunta tekee tarvepäätökset. Mikäli kyseessä on ruotsinkielinen päiväkoti, lautakunta tekee päätöksen ruotsinkielisen jaoston ehdotuksesta.¹⁰²

2.4.4 Hankesuunnittelu

Kun kasvatus- ja koulutuslautakunta on tehnyt myönteisen tarvepäätöksen, kaupunkiympäristön tilat-palvelu käynnistää hankepäätökseen tähtäävän hankesuunnittelun.¹⁰³ Hankesuunnittelun vaiheet on kuvattu kuviossa 11. Päiväkotihankkeen hankesuunnitteluun osallistuvat kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta projektiarkkitehti, aluepäällikkö, päiväkodin johtaja, sisustusarkkitehti ja tieto- ja viestintätekniikan asiantuntija.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025, 28.

¹⁰¹ Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025, 13; Lisätiedot viitesuunnittelusta <https://taydennysrakentaminen.hel.fi/tietoa/projektin-kulku/>. Luettu 22.1.2025.

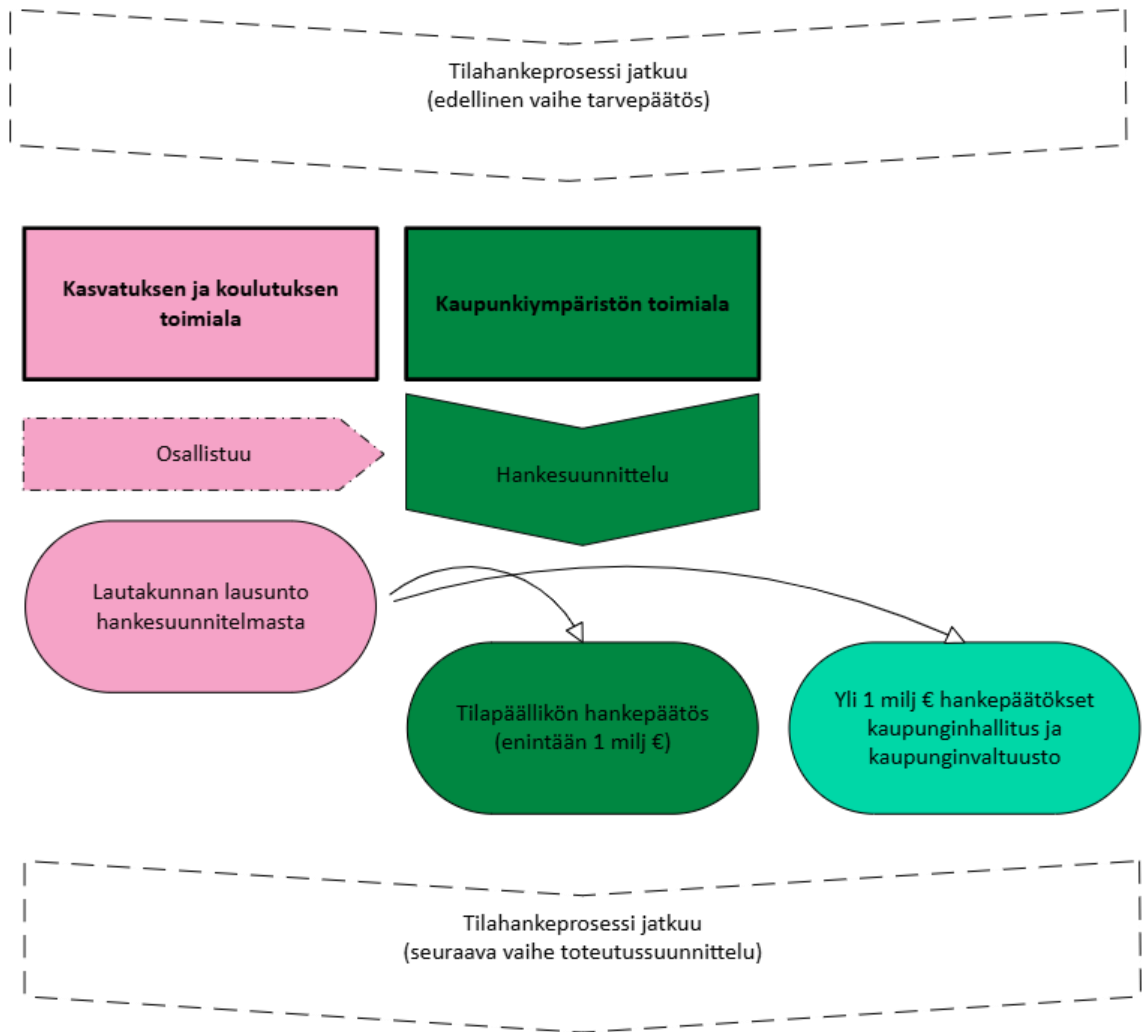
¹⁰² Tilahankeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 21.1.2025, 2; Helsingin kaupungin hallintosääntö. Kaupunginvaltuusto 19.6.2024 § 132, 15 luku § 2.

¹⁰³ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025, 13; Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 22.1.2025.

¹⁰⁴ Tilahankeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 21.1.2025, 2.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 11. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilahankkeen vaiheet tarvepääätöksestä hankepäätökseen¹⁰⁵

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa hankesuunnitelmasta lausunnon.¹⁰⁶ Lautakunta tekee päätöksen päiväkodin perustamisesta viimeistään hankesuunnitelman

¹⁰⁵ Kuvio on laadittu arviointia varten seuraavien lähteiden perusteella: Tilahankeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet; Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 21.1.2025; Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 22.1.2025; Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 22.1.2025; Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025; Toimintaa tukevat tilat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 10.4.2024.

¹⁰⁶ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 24.6.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

yhteydessä, mikäli kaupunkiympäristön toimialalla ei ole epäselvyyttä tilan toteuttamisaikataulusta.¹⁰⁷ Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää ruotsinkielisten päiväkotien perustamisesta ruotsinkielisen jaoston ehdotuksesta.¹⁰⁸

Enintään miljoonan euron hankesuunnitelmat hyväksyy kaupunkiympäristön tilat-palvelun tilapäällikkö. Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto hyväksyy yhdestä viiteen miljoonan euron hankesuunnitelmat ja esittää yli viiden miljoonan hankesuunnitelmat eteenpäin kaupunginhallitukselle tai kaupunginvaltuustolle. Viidestä kymmeneen miljoonan euron hankesuunnitelmat hyväksyy kaupunginhallitus, ja yli kymmenen miljoonan hankesuunnitelmat etenevät kaupunginvaltuuston hyväksyttäviksi. Hankepäätöksessä hyväksytään hankkeen enimmäiskustannukset, laajuus, aikataulu ja laatutaso sekä hankemuoto.¹⁰⁹

2.4.5 Toteutussuunnittelusta tilojen vastaanottoon

Tilahankeprosessiin loppuvaiheet hankesuunnitelman hyväksymisestä vastaanotto-tarkastukseen on kuvattu kuviossa 12. Hankesuunnitelman hyväksymisen jälkeen käynnistyy toteutussuunnittelu, jonka aikana rakennukselle laaditaan yksityiskohtaiset suunnitelmat.¹¹⁰ Päiväkotihankkeen toteutusvaiheen suunnitteluun osallistuvat kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta projektiarkkitehti, päiväkodin johtaja, tieto- ja viestintätekniikan asiantuntija sekä kutsuttaessa aluepäällikkö.¹¹¹ Rakentamisen valmisteluvaiheessa valmistellaan kilpailutusasiakirjat ja rakennusurakka kilpailutetaan. Sen jälkeen alkaa rakentaminen. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu vastaa päiväkotien uudis- ja laajennushankkeiden toteutussuunnitelmista sekä johtaa ja valvoo rakentamista.¹¹²

¹⁰⁷ Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloonnokseen 19.2.2025.

¹⁰⁸ Tilahankeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 21.1.2025, 2; Helsingin kaupungin hallintosääntö. Kaupunginvaltuusto 19.6.2024 § 132, 15 luku §1–2.

¹⁰⁹ Tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikkö, kaupunkiympäristön toimiala kommentit muistioloonnokseen 21.2.2025; Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 24.6.2024.

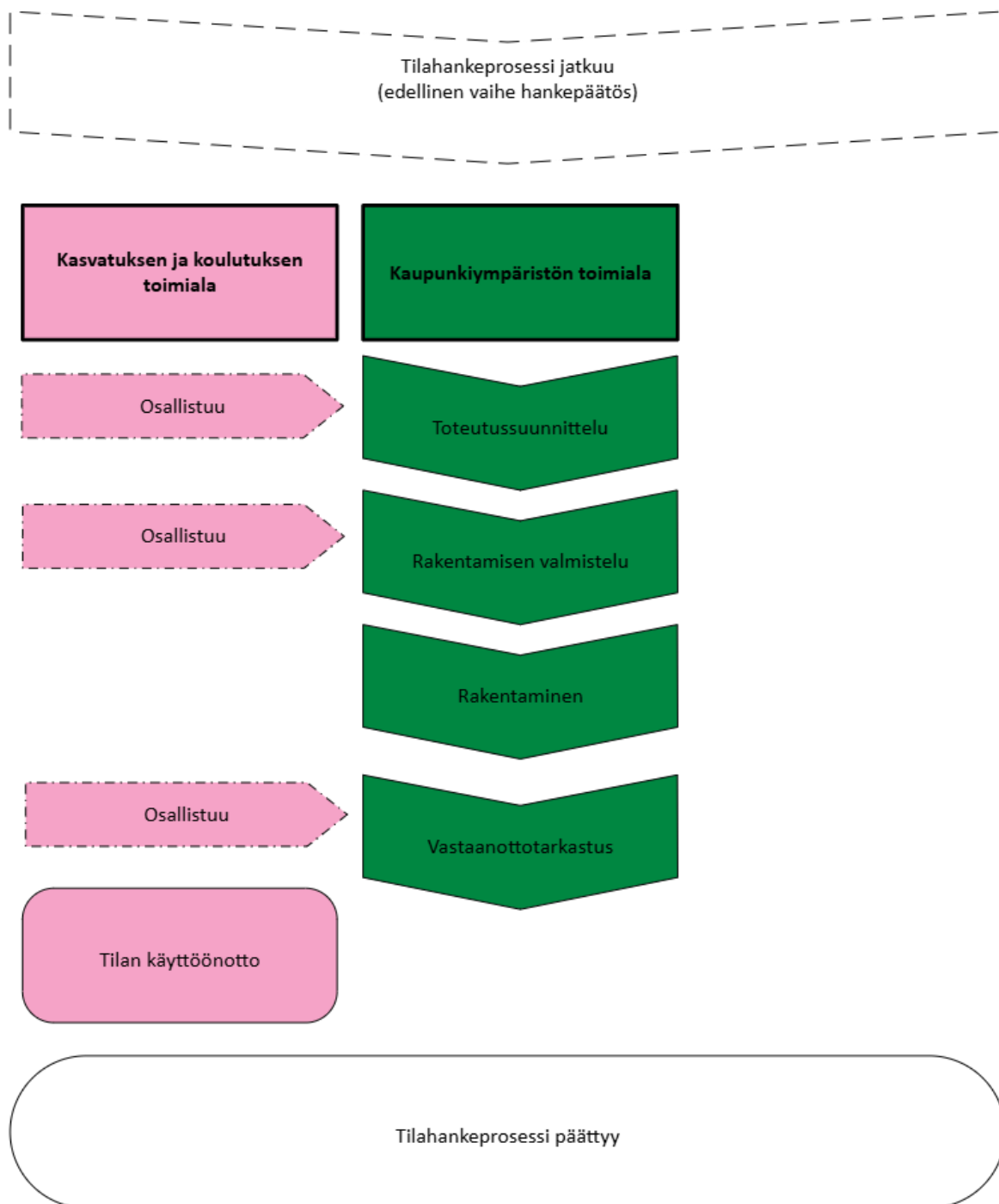
¹¹⁰ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 24.6.2024.

¹¹¹ Tilahankeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 21.1.2025, 2.

¹¹² Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 24.6.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 12. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilahankkeen vaiheet hankepäätöksestä vastaanottotarkastukseen ja tilahankkeen päättymiseen¹¹³

¹¹³ Kuvio on laadittu arviointia varten seuraavien lähteiden perusteella: Tilahankeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet; Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 21.1.2025; Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 22.1.2025; Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Päiväkotitila luovutetaan sen käyttäjälle, kun tila on valmis, tarvittavat viranomaistarkastukset on tehty, tilojen käyttäjä on vastaanottanut tilat ja tilojen käytön koulutus on järjestetty. Tila voidaan katsoa valmiiksi, kun se on valmis välittömästi käyttöön otettaviksi tai kun sen varustaminen ja kalustaminen voidaan aloittaa. Tiloille tehdään vastaanottotarkastus, johon osallistuvat kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta projektiarkkitehti, päiväkodin johtaja, aluepäällikkö ja sisustusarkkitehti.¹¹⁴ Vastaanottotarkastuksen jälkeen alkaa takuu-aika, jonka aikana kaupunkiympäristön toimialalla työskentelevät projektinjohtajat huolehtivat siitä, että takuun piiriin kuuluvat virheet korjataan. Samalla käynnistyy kaupunkiympäristön tilat -palvelun kasvatuksen ja koulutuksen tilat -yksikön isännöinti-tiimien järjestämä kiinteistön ylläpito.¹¹⁵

2.5 Osallistaminen tilahankkeissa

Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun ja tiloja käyttävien toimialojen välisen yhteistyöasiakirjan mukaan tilat-palvelu ja toimialat vastaavat omilta osiltaan tiloihin liittyvästä viestinnästä. Toimialat vastaavat palveluverkkoon ja toiminnan järjestämiseen liittyvästä viestinnästä ja kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu vastaa tilojen teknistaloudellisiin kysymyksiin liittyvästä viestinnästä, kuten korjaustoimiin, hankkeisiin tai sisäilma-asioihin liittyvästä viestinnästä.¹¹⁶

Tilahankkeiden suunnitteluvaiheen aloituskokouksessa keskustellaan siitä, onko hanke viestinnällisesti tavanomainen vai vaatiiko se tavallista huolellisempaa viestintäsuunnittelua. Tarvittaessa kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu ja tiloja käyttävä toimiala laativat yhdessä viestintä- ja osallistamissuunnitelman, jossa määritellään viestintävastuut ja -menettelyt sekä kuvataan, miten hankkeen etenemisestä tiedotetaan tilojen käyttäjille. Suunnitteluvaiheen projektinjohtaja kutsuu kaupunkiympäristön toimialan viestintäpalvelut viestinnän ja osallisuuden suunnittelupalaveriin, jos hanke on todettu viestinnällisesti tavanomaista haastavammaksi. Hankesuunnittelun käynnistyttyä projektinjohtaja laatii tilannekatsauksen, joka toimitetaan muun muassa hankkeeseen liittyvän tilan käyttäjätoimialan tilapalveluille.¹¹⁷

Tilahankkeen eri vaiheissa eri toimijoilla on osallistumismahdollisuuksia seuraavasti:

intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 22.1.2025; Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025; Toimintaa tukevat tilat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 10.4.2024.

¹¹⁴ Tilahankkeprosessien vastuut (power point). Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Kaskon toimitilat ja palveluverkko, Tilahankkeet. Luettu 21.1.2025, 2.

¹¹⁵ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Tilojen toteuttaminen. Luettu 22.1.2025; Tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikkö, kaupunkiympäristön toimiala kommentit muistiolounnokseen 21.2.2025.

¹¹⁶ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025, 31.

¹¹⁷ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatu Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025, 31.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- Kaavoitusvaiheessa kaikilla kaupunkilaisilla on mahdollisuus lausua mielipiteensä esimerkiksi päiväkodin sijainnista.
- Palveluverkkokeskusteluiden yhteydessä oppimistilojen suunnittelupalvelut ja aluepäälliköt kertovat tulevista hankkeista yksiköille, esimerkiksi päiväkodeille.
- Päiväkotiyksiköt aloittavat pedagogisen toimintasuunnitelman laatimisen tarvekuvauksen yhteydessä. Pedagogisessa toimintasuunnitelmassa kuvataan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnan järjestämisen pedagogiset periaatteet kyseisessä yksikössä.¹¹⁸
- Tarvekuvauksen laatimisen jälkeen varhaiskasvatuksen aluepäällikkö käynnistää osallistamisprosessin palvelun mahdollisista muutoksista. Samalla arvioidaan, tarvitaanko hankkeessa vuorovaikutusasiantuntijaa.
- Ennen tarvepäätöstä aluepäällikkö järjestää henkilöstön kuulemisen ja jakaa heille tiedotteet.
- Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tiedottaa tarvepäätöksestä.
- Hankesuunnitelmavaiheessa oppimistilojen suunnittelupalvelut vastaavat esihenkilöiden eli päiväkodin johtajien osallistamisesta. Päiväkodin johtaja osallistaa muuta henkilökuntaa. Lapset osallistuvat pihan suunnitteluun.
- Hankesuunnitelmapäätöksestä tiedottaa kaupunkiympäristön toimiala.
- Hankepäätöksen jälkeen oppimistilojen suunnittelupalvelut vastaavat henkilöstön osallistamisesta toteutussuunnitelmavaiheeseen ja irtokalus-
tussuunnitteluun, johon osallistuvat myös lapset.¹¹⁹

Kaupungin tilahankkeiden käsittelyohjeiden mukaan joissakin tapauksissa voidaan toteuttaa laajempia palveluverkon tarkasteluja yhteistyössä asukkaiden kanssa. Tällöin osallistamisen menettelyt, yhteistyötahot sekä aikataulut sovitaan yhdessä toimialojen kanssa osana käyttäjien palveluverkon kehittämistyötä.¹²⁰ Päiväkoteihin liittyen tällaisia laajempia tarkasteluja ovat kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla olleet Puistolan, Suutarila-Siltamäen ja Kaarelan alueiden tarkastelut, joihin on osallistunut toimialan henkilöstön lisäksi huoltajia ja alueen asukkaita. Tarkasteluissa on pohdittu alueen koulujen ja päiväkotien tulevaisuuden ratkaisuja.¹²¹

Päiväkotihankkeen kesto kaavoitusvaiheesta päiväkodin käyttöönottoon voi olla jopa 30 vuotta.¹²² Kaupunkilaisten osallistumismahdollisuus sijoittuu prosessin alkuun, eli kaavoitusvaiheeseen. Koska prosessi on pitkä, sellaiset perheet, joilla on varhais-

¹¹⁸ Varhaiskasvatusyksikön toimintasuunnitelma 2024–2025 (diaesitys). Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Varhaiskasvatus ja esiopetus, Varhaiskasvatus.

¹¹⁹ Lapsilähtöinen tilasuunnittelu. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelijalta, sähköposti 4.12.2024, 17.

¹²⁰ Tilahankkeiden käsittelyohjeet 1.1.2024. Helsingin kaupungin intranet, Ohjesovelluksen ohjeet. Luettu 22.1.2025, 8.

¹²¹ Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistiolounnokseen 19.2.2025.

¹²² Lapsilähtöinen tilasuunnittelu. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelijalta, sähköposti 4.12.2024, 3.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kasvatusikäisiä lapsia kaavoitusvaiheessa, ovat eri perheitä, kuin ne, joilla on varhaiskasvatusikäisiä lapsia päiväkodin avautuessa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla haastateltujen asiantuntijoiden mukaan tämä on suurin haaste päiväkotihankkeisiin osallistamisessa. Toisena haasteena on, että henkilöstön osallistamisesta vastaavilla aluepäälliköillä on paljon muita tehtäviä ja osallistamiseen käytettävissä oleva aika on vähissä. Osallistaminen suunnitellaan tarkemmin aina hankekohteisesti.¹²³

Tulossa olevista tilahankkeista pyritään aina saamaan päiväkotien esihenkilöille tieto, mutta tiedottamisessa on ollut vaikeuksia. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla haastateltujen mukaan on tärkeää, että henkilöstölle saadaan ennakoivaa tietoa siitä, mitä muutoksia on tulossa tietylle alueelle. Vuokrattavia tiloja koskevista hankkeista ei ole aina voitu tiedottaa huoltajille ja henkilöstölle ajoissa, koska niistä ei voi kertoa ennen vuokrasopimuksen syntymistä. Lisäksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on ollut haasteita palveluverkkosuunnittelusta tiedottamisessa päiväkotien johtajille ja henkilöstölle, koska varhaiskasvatuksen aluepäälliköt eivät ole kaikissa tapauksissa jakaneet tietoa omille alueilleen tulossa olevista hankkeista. Tiedotuskatkoksia ehkäistään jatkossa siten, että oppimistilojen suunnittelupalvelun asiantuntijat esittelevät tulevat hankkeet vähintään kerran vuodessa alueiden esihenkilökokouksissa. Päiväkotien henkilöstössä on vaihtuvuutta, joten vaikka päiväkotia suunnitellessa silloista henkilöstöä olisi osallistettu, samat henkilöt eivät välttämättä ole enää kuulu kyseisen päiväkodin työyhteisöön myöhemmin.¹²⁴

Kaavoista ja hankkeista valitetaan useammin kuin aikaisemmin, ja varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmat saattavat joskus antaa palautetta hankkeista epäasiallisesti, jopa aggressiivisesti. Varhaiskasvatusjohtajan mukaan tarvitaan selkeät reunaehdot sille, mihin asioihin varhaiskasvatuspalvelujen asiakkaina olevat perheet voivat vaikuttaa. Toimiala voisi varhaiskasvatusjohtajan mukaan viestiä perheille tarkemmin, mitä osallisuudella tarkoitetaan ja mihin asioihin lasten huoltajien on mahdollista vaikuttaa.¹²⁵

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden johtajan mukaan tilahankkeisiin osallistuneet kokevat usein, että heitä ei ole kuultu, jos hanketta ei muuteta heidän näkemystensä mukaiseksi. Ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden johtajan mukaan osallisuutta koskevia odotuksia voitaisiin toteuttaa paremmin, jos kaupunki tiedottaisi, mitä osallisuus tarkoittaa.¹²⁶

¹²³ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

¹²⁴ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan varhaiskasvatusjohtajan, tilapalvelujohtajan, oppimistilojen suunnittelupalveluiden palveluverkkoyksikön päällikön ja tilahankkeyksikön päällikön kommentit muistiluonnokseen, keskustelu 5.3.2025.

¹²⁵ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistiluonnokseen 21.2.2025.

¹²⁶ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palveluista haastateltujen asiantuntijoiden mukaan osallistamisen haasteena on edistää eri alueiden suunnittelua yhdenvertaisesti. Heidän kokemuksensa mukaan poliitikot ja huoltajat osallistuvat aktiivisesti erityisesti sellaisten kaupunginosien suunnitteluun, joissa asuu sosioekonomiselta asemaltaan hyväosaisempaa väestöä, joka osaa vaatia. Haastatellut kokevat, että näiltä alueilta tulevaan kritiikkiin vastaaminen ja tavallista laajempi asioista tiedottaminen vievät työaikaa tärkeämmiltä asioilta.¹²⁷

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala oli kehittämässä tilahankkeisiin osallistamista ja niistä tiedottamista vuonna 2024. Huoltajia oli tarkoitus jatkossa tiedottaa ennen tarvepäättöstä ja aina tarvittaessa, esimerkiksi aikataulumuutoksista. Piha- ja irtokalustesuunnittelun ohella lapset osallistuvat myös valmistuneiden tilahankkeiden palauttekeskusteluihin. Henkilökunnan osallistamista oli jo kehitetty järjestämällä käyntejä niin sanotuissa Cave-tiloissa. Cave-tilat ovat kolmiulotteisia malleja tulevasta tilasuunnitelmista.¹²⁸ Haasteltujen kasvatuksen ja koulutuksen asiantuntijoiden mukaan Cave-käynnit ovat osoittautuneet onnistuneeksi uudistukseksi; henkilöstön on usein vaikea hahmottaa tilasuunnitelmia pohjapiirroksen perusteella. Cave-käynti voi auttaa ymmärtämään suunnittelijan tekemiä ratkaisuja, esimerkiksi ovien avautumissuuntia ja muita tilojen toiminnallisuuden kannalta olennaisia yksityiskohtia.¹²⁹

2.6 Tapausesimerkit

2.6.1 Tilahanke päiväkotia Ariel Nihdissä

Arvioinnissa tilahankkeen tapausesimerkkinä on päiväkotia Ariel, johon viitattiin hankesuunnitelmassa nimellä päiväkotia Nihti. Päiväkotia Arielin uuden rakennuksen suunnittelu aloitettiin joulukuussa 2017, jolloin uuden Nihdin asuinalueen asemakaavoitus tuli vireille. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluverkkoyksikön päällikkö osallistui kaavan valmisteluun. Asemakaava hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 27.11.2019, ja kaava tuli lainvoimaiseksi 22.1.2020.¹³⁰ Tilat on suunniteltu korvaamaan päiväkotia Arielin väliaikaiset tilat.¹³¹

Kyseessä oli uudisrakennushanke suomenkieliselle päiväkodille ja esiopetukselle Kallion peruspiirissä. Hankesuunnitelman mukaan päiväkodin suunniteltiin palvelevan Nihdin ja Sompasaaren alueita. Päiväkodissa on 140 varhaiskasvatuspaikkaa,

¹²⁷ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

¹²⁸ Helsingin kaupungin intranet, Kaskon uutiset, Cave-tilat oppimistilojen suunnittelun apuna – käyttäjä pääsee testaamaan rakennusta jo suunnitteluvaiheessa. Luettu 23.1.2025.

¹²⁹ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

¹³⁰ Nihti. Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen nro 12576 selostus, 1–2, 6, 10, 17, 26, 36. Asemakaavahakemisto. Helsingin karttapalvelu, kartta.hel.fi. Luettu 23.1.2025.

¹³¹ Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistiluonnokseen 21.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

ja suunniteltu henkilökunnan määrä oli noin 28 henkilöä. Uudisrakennuksen brutto-ala¹³² on 1 693 m² ja piha-alueen vajaa 2 000 m². Rakennuksen omistaa kaupunkiympäristön toimiala.¹³³

Nihtiin rakennettavan päiväkodin hankesuunnittelu käynnistettiin keväällä 2021 kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen yhteistyönä. Kaupunginhallitus hyväksyi hankesuunnitelman 31.10.2022 ja päiväkotia avattiin 7.1.2025. Väliaikaisissa tiloissa Kalasatamassa toiminut päiväkotia Ariel muutti Nihtiin valmistuneeseen uuteen päiväkotiin vuoden 2025 alussa.¹³⁴

Hankesuunnitelman mukaan päiväkotia suunniteltiin viisi lasten toiminta-alueita. Toiminta-alue on päiväkodin tilallinen perusyksikkö 28 lapsen käyttöön.¹³⁵ Kukin toiminta-alue koostuu 3–4 tilasta. Jokaiselle toiminta-alueelle varattiin omat WC- ja pesutilat sekä eteis- ja märkäeteistila joko omaan käyttöön tai yhteiseksi toisen toiminta-alueen kanssa. Päiväkodin yhteisiksi tiloiksi suunniteltiin sali, monitoimitila, pienoiskeittiö, ruokailutilat ja yhteiset pientilat. Henkilökunnalle varattiin taukotila, pukuhuone sekä yksi hiljaisen työn tila. Lisäksi päiväkotia suunniteltiin varasto- sekä siivous- ja huoltotiloja. Ulkotiloihin suunniteltiin piha-alueen lisäksi lasitettu kuisti kunkin toiminta-alueen yhteyteen sekä sadekatos, vaunusuojia ja varastotilaa. Hankesuunnitelman mukaan eteistilojen riittävä väljyys huomioitiin, ja WC-tilat sijoitettiin siten, että osa niistä on käytettävissä ulkoilun yhteydessä. Pienten lasten toiminta-alueiden ja keittiön yhteydellä pyrittiin varmistamaan, että ruokailut sujuvat turvallisesti ja vaivattomasti.¹³⁶

Hankkeen tarpeellisuus

Hankkeen tarveselvityksen mukaan päiväkotihankkeen tarkoituksena oli parantaa palveluiden järjestämistä ja vastata kasvaviin palvelutarpeisiin Sompasaaren alueella. Selvityksessä hyödynnetyn väestöennusteen mukaan 1–6-vuotiaiden lasten määrä kasvaa alueella 400 lapsella vuoteen 2035 mennessä, sillä Kallion peruspiirin väestökasvu kohdentuu erityisesti Kalasataman ja Sompasaaren alueille. Tarveselvityksen mukaan suunnitellut päiväkotitilat mahdollistavat varhaiskasvatuksen järjestämisen alueen muuntuvien tarpeiden mukaan. Päiväkotihankkeen laajuudessa on huomioitu rakenteilla ja olemassa oleva tilakapasiteetti ja alueen pitkän tähtäimen kehitys myös asuin- ja liikerakentamisen sekä liikennejärjestelyjen osalta.¹³⁷

¹³² Bruttoala Kuvaa koko rakennuksen laajuutta, hyötyalan lisäksi muun muassa käytävät, porrashuoneet, tekniset tilat ja rakenteet. <https://sfs.fi/standardeista/tutustu-standardeihin/suosittu-standardit/sfs-5139-rakennuksen-pinta-alat/>. Luettu 3.2.2025.

¹³³ LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022. Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727, liite.

¹³⁴ Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727 ja sen liite LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022; <https://www.hel.fi/fi/uutiset/nihtiin-valmistuu-uusi-paivakoti>. Luettu 3.12.2025; Varhaiskasvatusjohtaja 9.12.2024 § 132; <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-ariel>. Luettu 3.2.2025.

¹³⁵ Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.2.2023. Saatu oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päälliköltä, sähköposti 11.4.2024; 51–53.

¹³⁶ LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022. Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727, liite.

¹³⁷ Kasvatus- ja koulutuslautakunta 31.05.2022, § 127. Päiväkotia Nihdin uudisrakennuksen tarveselvitys.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Hankesuunnitelman mukaan päiväkodin suunnittelussa ja toteutuksessa huomioitiin tilojen joustavuus, muunneltavuus ja kunnossapitoedellytykset rakennuksen koko elinkaaren ajan. Tavoitteena oli tilojen soveltuvuus moniin käyttötarkoituksiin ja eri käyttäjäryhmille sekä pitkäaikaiskestävä, energiatehokas ja helposti huollettava rakennus. Rakenteet, materiaalit, kalusteet ja varustukset suunniteltiin kulutusta kestäviksi, kunnostettaviksi ja helposti puhdistettaviksi.¹³⁸ Myös kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunnossa päiväkotihankkeen suunnitelmasta edellytettiin, että tilat ja pintarakenteet suunnitellaan helposti siivottaviksi, huollettaviksi ja korjattaviksi.¹³⁹ Toiminnan mahdollinen muuttuminen myöhemmin huomioitiin suunnittelussa, jotta huonetiloja on mahdollista järjestää uudelleen. Tilojen lisääntyvään asukaskäyttöön varauduttiin muun muassa lukituksessa.¹⁴⁰

Hankesuunnitelman mukaan tilat suunniteltiin terveellisiksi, turvallisiksi, esteettömiksi ja helposti hahmotettaviksi sekä myös aisti- ja liikuntarajoitteisille soveltuviksi. Sisäilman laatu, päästövähennystavoitteet, valaistus ja luonnonvalon hyödyntäminen, paloturvallisuus ja äänenvaimennus otettiin huomioon suunnittelussa ja toteutuksessa.¹⁴¹ Myös kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunnossa todettiin, että äänieristykseen, äänenvaimennukseen ja valaistukseen tulee kiinnittää huomiota.¹⁴²

Hankkeen tarveselvityksen mukaan rakennusta suunniteltiin kaupunkitasoisten mitoitusperiaatteiden ja suunnitteluohjeiden mukaan, ja toiminnan tarpeet huomioitiin tilojen mitoituksessa. Rakennus mahdollistaisi varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan järjestämisen ja tavoitteiden toteuttamisen. Päiväkotitilojen tulisi olla pedagogisesti monipuoliset, tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti mitoitettut, ja niiden tulisi mahdollistaa myös pienryhmätoimintaa. Tarveselvityksen kirjauksen mukaan päiväkodille rakennettaisiin myös aidattu ulkoilupiha, jonka suunnittelussa ja varustelussa huomioitaisiin liikunnallisuus, turvallisuus, valvottavuus, yhteisöllisyys, ja monipuoliset käyttömahdollisuudet oppimis- ja leikkimistilana.¹⁴³

Hankesuunnitelmaan on kirjattu kaupunkistrategian 2021–2025 tavoitteet, joihin hankkeessa vastataan:

- Helsingissä on tarjottava erinomaista varhaiskasvatusta ja opetusta, kaikissa kaupunginosissa. Lasten ja nuorten määrä kasvaa, ja se edellyttää palvelu-

¹³⁸ LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022. Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727, liite; Kasvatus- ja koulutuslautakunta 31.05.2022, § 127. Päiväkotihankkeen uudisrakennuksen tarveselvitys.

¹³⁹ Kasvatus- ja koulutuslautakunta 14.06.2022, § 146. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto osoitteen Pinkkarinkuja 4 toteutettavan päiväkotihankkeen suunnitelmasta sekä uuden päiväkodin perustaminen.

¹⁴⁰ LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022. Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727, liite.

¹⁴¹ LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022. Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727, liite.

¹⁴² Kasvatus- ja koulutuslautakunta 14.06.2022, § 146. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto osoitteen Pinkkarinkuja 4 toteutettavan päiväkotihankkeen suunnitelmasta sekä uuden päiväkodin perustaminen.

¹⁴³ Kasvatus- ja koulutuslautakunta 31.05.2022, § 127. Päiväkotihankkeen uudisrakennuksen tarveselvitys. Liite 1, LPK Nihti Tarveselvityslomake.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

jen laajentamista laadusta tinkimättä. Varhaiskasvatuspaikkoja lisätään tavalla, joka mahdollistaa paikan tarjoamisen läheltä kotia tai perheen kulkumatkan varrelta. Toteutetaan lähipäiväkotiperiaate.

- Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen lapsuuteen ja opinpolkuun. Laadukas varhaiskasvatus, koulutus ja opetus ovat toimivan kaupungin ja hyvän elämän perusta.
- Helsinki kehittää palveluita ja niiden saatavuutta. Palvelujen tuloksellisuus ja asiakaskokemus paranevat. Haavoittuvimpien ihmisryhmien tarpeisiin ja palveluihin kiinnitetään erityistä huomiota.
- Kaupunkiympäristön ja kaupungin palvelujen suunnittelussa huomioidaan esteettömyys ja saavutettavuus.¹⁴⁴

Kaupunkilaisten, henkilöstön ja lapsien osallistaminen suunnitteluun

Kaupunkilaisilla oli mahdollisuus osallistua Nihdin asemakaavoitukseen. Kaavaluonnos ja muuta aineistoa oli nähtävillä ja kaavasta järjestettiin myös asukastilaisuus Kalasataman koululla vuonna 2018.¹⁴⁵ Kaava-asiakirjoihin kuuluvan vuorovaikutusraportin mukaan suunnitellun päiväkodin sijainnista saatiin kaavoituksen aikana yksi mielipide. Mielipiteen mukaan päiväkotituli sijoittaa katutasoon rakennuksen kivitalkaan tai vähintäänkin yhtenäisesti korttelirakenteeseen. Mielipiteen kirjoittajan mukaan kaupunki menettää vuokra- tai kiinteistöverotuloja ja alueelle sijoittuvia asukkaita, mikä heijastuu alueen elävyyteen. Mielipiteeseen annetun vastineen mukaan päiväkotit on erillinen rakennus muun muassa kaupunkitilallisista syistä. Matala, kaksikerroksinen rakennus ja siihen liittyvä piha tuovat väljyyttä Nihdin muutoin tiiviiseen umpikorttelirakenteeseen. Erillinen rakennusala antaa mahdollisuuden tarvittaessa muuttaa rakennusten toteutusjärjestystä ja päiväkodin laajuutta. Ratkaisu mahdollisti vastineen mukaan myös rauhallisen pihatilan kerrostaloasukkaille.¹⁴⁶ Kaavoitusvaiheessa päiväkotihankkeesta annettu mielipide ei siis ottanut kantaa hankkeeseen lapsiperheiden tai päiväkotitiloja koskevien pedagogisten tavoitteiden näkökulmasta, vaan mielipiteensä ilmaissut toivoi pienempää päiväkotia, jotta alueella säästytisi tilaa muihin käyttötarkoituksiin.

Hankkeen tarveselvityksen mukaan päiväkodin henkilökunnan oli tarkoitus osallistua rakennuksen suunnitteluun käyttäjäkokouksissa hanke-, yleis- ja toteutussuunnittelun aikana. Myös huoltajia kerrottiin osallistettavan toiminnan suunnitteluun.¹⁴⁷ Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunnon mukaan varhaiskasvatuksen edustajat ovat

¹⁴⁴ LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022. Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727, liite.

¹⁴⁵ Vuorovaikutusraportti. Nihdin (Sörnäinen) asemakaava ja asemakaavan muutos (nro 12576). Kaupunginvaltuusto 27.11.2019 § 344, liite 5, 11.

¹⁴⁶ Vuorovaikutusraportti. Nihdin (Sörnäinen) asemakaava ja asemakaavan muutos (nro 12576). Kaupunginvaltuusto 27.11.2019 § 344, liite 5, 11.

¹⁴⁷ Kasvatus- ja koulutuslautakunta 31.05.2022, § 127. Päiväkotit Nihdin uudisrakennuksen tarveselvitys.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

tuoneet tilasuunnitteluun pedagogisen ja toiminnallisen näkökulman, ja henkilökuntaa oli tarkoitus osallistaa käyttäjäkokouksissa myös suunnitelmien jatkokehittämiseen.¹⁴⁸

Hankesuunnitelman mukaan lapsien oli tarkoitus osallistua toimintaympäristön suunnitteluun hankekohtaisten kustannusten puitteissa. Kaupunkiympäristön toimialan pihasuunnittelijakonsultti oli aloittanut lasten osallistamisen pihasuunnitteluun syksyllä 2021. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan suunnittelija vastasi lasten osallistamisesta irtokalustesuunnitteluun. Hankesuunnitelman mukaan osallistamissuunnitelma piti hyväksyttää tilaajalla ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilahankevastavalla.¹⁴⁹ Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikön mukaan osallistaminen toteutui hankesuunnitelman mukaisesti.¹⁵⁰

Päiväkotikäynneillä tunnistettujen ongelmakohtien huomiointi suunnitelmassa

Tarkastusviraston tutustumiskäynneillä neljään päiväkotiin tilojen käyttäjät kertoivat näkemyksistään tiloja koskevista puutteista. Tässä arvioinnissa analysoitiin Nihtiin rakennetun uuden päiväkodin suunnitelmaa siten, että tarkasteltiin, miten tässä uudisrakennushankkeessa oli otettu huomioon näihin valmiiden päiväkotien käyttäjien tunnistamat epäkohdat. Päiväkotikäynneillä tuotiin esiin haasteita tilojen muunneltavuudessa ja käytettävyydessä erityisesti päiväkodeissa, joita ei ole alun perin suunniteltu varhaiskasvatuksen tarpeisiin.¹⁵¹ Lisäksi päiväkotikäynneillä nousi esiin, että päiväkodeissa on riittämättömästi rauhallisia työskentelytiloja vanhempien tapaamiin, lasten terapiaoihin sekä henkilöstön suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyöhön.¹⁵²

Nihtiin rakennetun päiväkodin hankesuunnitelmassa on tunnistettu tarpeet tilojen muuntojoustavuudelle ja monikäyttöisyydelle. Erilaiset käyttäjäryhmät ja toiminnan mahdollinen muuttuminen, alueen yhteisöllisyyden edistäminen sekä esteettömyysnäkökulmat on pyritty huomioimaan suunnitelmassa.¹⁵³ Hankesuunnitelman ja tarveselvityksen mukaan sisätilojen monipuolisiin ja tarkoituksenmukaisiin käyttömahdollisuuksiin sekä ulkotilojen turvallisuuteen on kiinnitetty huomiota.¹⁵⁴ Hankesuunnitelmassa painotettiin myös tilojen helppohoitoisuutta ja kestävyyttä. Siivouksen, huolto- toimenpiteiden ja korjausten edellytettiin olevan helposti toteutettavissa. Käytettävien

¹⁴⁸ Kasvatus- ja koulutuslautakunta 14.06.2022, § 146. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto osoitteen Pinkkarinkuja 4 toteutettavan päiväkotin Nihdin hankesuunnitelmasta sekä uuden päiväkodin perustamisen.

¹⁴⁹ LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022. Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727, liite.

¹⁵⁰ Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloannokseen 19.2.2025.

¹⁵¹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotin Franzeniaan 30.9.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotin Mastoon ja daghemmet Skataniin 29.10.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotin Pikku-Veräjään 5.11.2024.

¹⁵² Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotin Franzeniaan 30.9.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotin Mastoon ja daghemmet Skataniin 29.10.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotin Pikku-Veräjään 5.11.2024.

¹⁵³ LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022. Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727, liite.

¹⁵⁴ LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022. Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727, liite.; Kasvatus- ja koulutuslautakunta 31.05.2022, § 127. Päiväkotin Nihdin uudisrakennuksen tarveselvitys.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

materiaalien piti olla kulutusta kestäviä ja kunnostettavia rakennuksessa, kalusteissa ja muissa varusteluissa.¹⁵⁵

Nihtiin rakennetun päiväkodin hankesuunnitelman mukaan päiväkotiin oli tulossa yksi hiljaiseen työhön tarkoitettu tila ja yksi henkilöstön taukotila.¹⁵⁶ Koska tätä arviointia laatiessa päiväkoti oli vasta avautunut, arvioinnissa ei ollut käytettävissä tietoa, onko rauhallista työskentelytilaa varattu riittävästi suunnitteluun osallistuneen henkilöstön mielestä.

Päiväkodin käyttöönotto myöhästyi alkuperäisestä aikataulusta: rakennustöiden oli tarkoitus alkaa alustavan suunnitelman mukaan elokuussa 2023 ja päättyä elokuussa 2024.¹⁵⁷ Päiväkoti avattiin kuitenkin tammikuussa 2025.¹⁵⁸ Hankkeen myöhästymisen aiheuttivat päiväkodin sijoittuminen asuinrakennusten ja väylien keskelle, mikä aiheutti haasteita yhteensovittamiselle. Lisäksi hankkeen kustannukset kasvoivat hankesuunnitelmaan verrattuna. Päiväkodin julkisivu- ja pohjarakenteiden kustannukset nousivat, koska ympäröivässä kaupunkirakenteessa tapahtui muutoksia hankesuunnitteluvaiheen jälkeen. Muutokset liittyivät esimerkiksi julkisivun pinta-alaan, perustusten ja maanpaineseinien määrän sekä pihan akustiikkaan.¹⁵⁹

2.6.2 Päiväkoti Franzenia

Päiväkoti Franzenia valittiin arvioinnin tapausesimerkiksi lapsimäärältään suuresta päiväkodista, joka toimii kokonaan päiväkotikäyttöön tarkoitettussa rakennuksessa. Perustiedot Franzeniaa esitetään taulukossa 8. Valintaan vaikutti myös se, että Franzenia on ehtinyt olla toiminnassa jo vuodesta 2015 eli pidemmän aikaa kuin useimmat kaupungin suurimmista päiväkodeista.¹⁶⁰ Avautuessaan Franzenia oli Helsingin suurin päiväkoti.¹⁶¹ Franzenia oli syyskuussa 2024 tilapaikkamäärältään kaupungin 13. suurin varhaiskasvatuksen toimintayksikkö, ja 11. suurin yhdessä osoitteessa toimiva päiväkoti.¹⁶²

¹⁵⁵ LPK Nihti, Pinkkarinkuja 4. Hankesuunnitelma 29.4.2022. Kaupunginhallitus 31.10.2022 § 727, liite.

¹⁵⁶ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkoti Franzeniaan 30.9.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkoti Mastoon ja daghemmet Skataniin 29.10.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkoti Pikku-Veräjään 5.11.2024.

¹⁵⁷ Kaupunginhallitus 29.5.2023, § 358.

¹⁵⁸ <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-ariel>. Luettu 3.2.2025.

¹⁵⁹ Kaupunginhallitus 29.5.2023 § 358.

¹⁶⁰ Kiinteistölautakunta 2.5.2013 § 210; HS 13.5.2015. Yli 200 lapsen päiväkoti avasi Helsingissä – Franzenia on "koelaboratorio". <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000002823611.html>. Luettu 13.6.2024; Tieto siitä, että suuret päiväkodit ovat suhteellisen uusi ilmiö Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtaja ja muut asiantuntijat (6 henkilöä). Teams-puhelu 8.4.2024.

¹⁶¹ HS 13.5.2015; Yle 24.9.2015. Mallia margariinitehtaasta – Äiti, lapsi ja hoitaja kertovat, miten jättipäiväkoti toimii. <https://yle.fi/a/3-8328657>. Luettu 2.1.2024.

¹⁶² Helsingin päiväkotien tilapaikat ja päiväkotien ryhmät osoitteittain syyskuussa 2024. Saatu Teamsissä tietotuotannon projektisuunnittelijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 5.11.2024. Laskelmissa eivät ole mukana sellaiset ruotsinkielisten palveluiden esikoulut, jotka toimivat samassa osoitteessa ruotsinkielisen päiväkodin kanssa.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 8. Perustietoja päiväkotia Franzeniaa syyskuussa 2024¹⁶³

Aihe	Tieto
Tilapaikat	223
Lapsimäärä	152
Huoneistoala m ²	1 858
Tilan omistaa	yksityinen omistaja
Päiväkoti on avattu	2015
Päiväkotirakennuksen valmistumisvuosi	1931
Kaupunginosa	Kallio
Suurpiiri	Keskinen
Varhaiskasvatusalue	3

Päiväkoti Franzeniaa suunniteltaessa kaupunki oli useiden vuosien ajan etsinyt tiloja päiväkodille kantakaupungin¹⁶⁴ alueelta, jossa alle kouluikäisen väestön määrä ja samalla päivähoidon palvelutarve oli kasvanut merkittävästi vuodesta 2007. Franzenia oli vuonna 2012 tehdyn tarveselvityksen mukaan ainoa vaihtoehto Kallion aluetta palvelevaksi pysyväksi, isommaksi päiväkotitilaksi. Alueen alle kouluikäisen väestön enustettiin edelleen kasvavan vuosina 2012–2022. Tarveselvityksen mukaan suuri yksikkö olisi taloudellisempi ja toiminnallisesti joustavampi kuin useat pienet tilat. Vuonna 2013 laaditun hankesuunnitelman mukaan varhaiskasvatusviraston tavoitteena oli tuolloin tehostaa toimintaa perustamalla isompia toimintayksiköitä, jolloin oli mahdollista luopua pienistä epätarkoituksenmukaisissa tiloissa toimivista yksiköistä. Hankesuunnitelmassa Franzenian päiväkodin tilapaikkamääräksi suunniteltiin 230.¹⁶⁵

Franzenian rakennus tontteineen oli päiväkotihanketta suunniteltaessa Helsingin yliopiston rahastojen omistama. Aikaisemmin rakennuksessa oli ollut yliopiston toimintaa, mutta se oli ollut tyhjiään vuodesta 2009.¹⁶⁶ Rakennuttajana Franzenian peruskorjauksessa päiväkotikäyttöön toimi Helsingin yliopiston tila- ja kiinteistökeskus. Helsingin kaupunki vuokrasi rakennuksen ja vastasi tilojen ylläpidosta. Franzenian peruskorjausta ja käyttöönottoa päiväkotitilaksi perusteltiin hankesuunnitelmassa siten, että tilat ovat monipuoliset ja antavat hyvät lähtökohdat monipuolisen varhaiskasvatustoiminnan järjestämiseen. Hankesuunnitelmassa myönnettiin, että pihatilat

¹⁶³ Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluverkkoyksikön päällikkö, sähköposti ja sen liitteenä saadut tiedot 13.6.2024.

¹⁶⁴ Kantakaupunki muodostuu Vironniemen, Ullanlinnan, Kampinmalmin, Taka-Töölön, Kallion, Alppiharjun, Vallilan, Pasilan, Vanhakaupungin ja Reijolan peruspiireistä sekä Mustikkamaa-Korkeasaaren osa-alueesta. Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, Aluesarjojen arkistokanta, Väestö, Ennakkotiedot, Osa-alueittain (Pääkaupunkiseutu), Helsingin väestön ennakkollinen ikärakenne neljännesvuosittain ja alueittain alkaen 31.12.2015. Noudettu 3.1.2025.

¹⁶⁵ Franzenian peruskorjaus. Hankesuunnitelma 8.3.2013, 2.

¹⁶⁶ LPK Franzenia. Tarveselvitys. Sosiaalilautakunta 18.12.2012 § 421 liite.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

ovat niukat, mutta toisen kerroksen ison salitilan arveltiin korvaavan osittain niukkaa pihatilaa tarjoamalla liikuntatilat.¹⁶⁷

Franzenian omistaja teetti tilaan mittavan peruskorjauksen ennen päiväkodin käyttöönottoa. Korjauksen yhteydessä muun muassa purettiin rakennuksessa ollut auditorio ja toimistohuoneet, rakennettiin hissi ja nostin, uusittiin alapohjan rakenteet, vesikatto, talotekniset ja turvallisuuteen liittyvät järjestelmät sekä kunnostettiin julkisivut, ikkunat ja piha-alue.¹⁶⁸

Kaupunki on vuokrannut Franzenian 20 vuodeksi, eli vuokrasopimus päättyy vuonna 2035. Haastateltujen kaupunkiympäristön toimialan tilat-palveluiden asiantuntijoiden mukaan vuokrasopimuksen pituus on tyyppinen tällaisissa tapauksissa, joissa tilan omistaja on investoinut tilaan tekemällä suuren perusparannus- ja muutostyön. Kun vuokra-aika on riittävän pitkä, korjauskustannusten lyhentäminen jakautuu pidemmälle ajalle ja vuokrataso on kaupungille edullisempi.¹⁶⁹

Franzenian rakennus on suojeltu sr1-kaavamerkinnällä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että rakennuksessa ei saa tehdä sellaisia muutostöitä, jotka vähentävät julkisivujen, vesikaton tai porrashuoneiden kulttuurihistoriallista tai rakennustaiteellista arvoa tai tyyliä.¹⁷⁰

Rakennuksen kolmeen eri kerrokseen suunniteltiin hankevaiheessa yhteensä 9–10 ryhmätilakokonaisuutta, joilla on yhteinen märkäeteinen ja eteistila sekä yhteinen sisäänkäynti rakennuksen länsipuolelta. Syyskuussa 2024 päiväkodissa oli 11 ryhmää, joista kolme oli esiopetusryhmiä. Henkilökuntaan kuului 15 varhaiskasvatuksen opettajaa, 17 varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa sekä kolme avustavaa työntekijää.¹⁷¹

Rakennukseen suunniteltiin WC- ja pesutiloja kahteen eri kerrokseen. Toiseen kerrokseen sijoitettiin yhteistiloja: juhla- tai liikuntasali, aula tai monitoimitila, kotikeittiö sekä ateljeetila sekä lasten eteis- ja naulakkotilaa. Toiseen kerrokseen sijoitettiin myös henkilökunnan työ- ja toimistotilaa. Sali- ja aulatilojen sekä kotikeittiön ajateltiin suunnitteluvaiheessa palvelevan myös koulutuskäyttöä. Kolmanteen kerrokseen sijoitettiin ryhmätilojen lisäksi nykyisin ryhmätilaksi muutettu liikuntasali, ruokailu- ja kotikeittiötila. Keittiö- vaatehuolto- ja henkilökunnan sosiaalitilat sijoitettiin ensimmäiseen kerrokseen.¹⁷²

Sijainti osana palveluverkkoa

¹⁶⁷ Franzenian peruskorjaus. Hankesuunnitelma 8.3.2013, 1–2, 5.

¹⁶⁸ Franzenian peruskorjaus. Hankesuunnitelma 8.3.2013, 4.

¹⁶⁹ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

¹⁷⁰ Franzenian peruskorjaus. Hankesuunnitelma 8.3.2013, 2.h

¹⁷¹ Franzenian peruskorjaus. Hankesuunnitelma 8.3.2013, 4; Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024; <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-franzenia>. Luettu 20.9.2024.

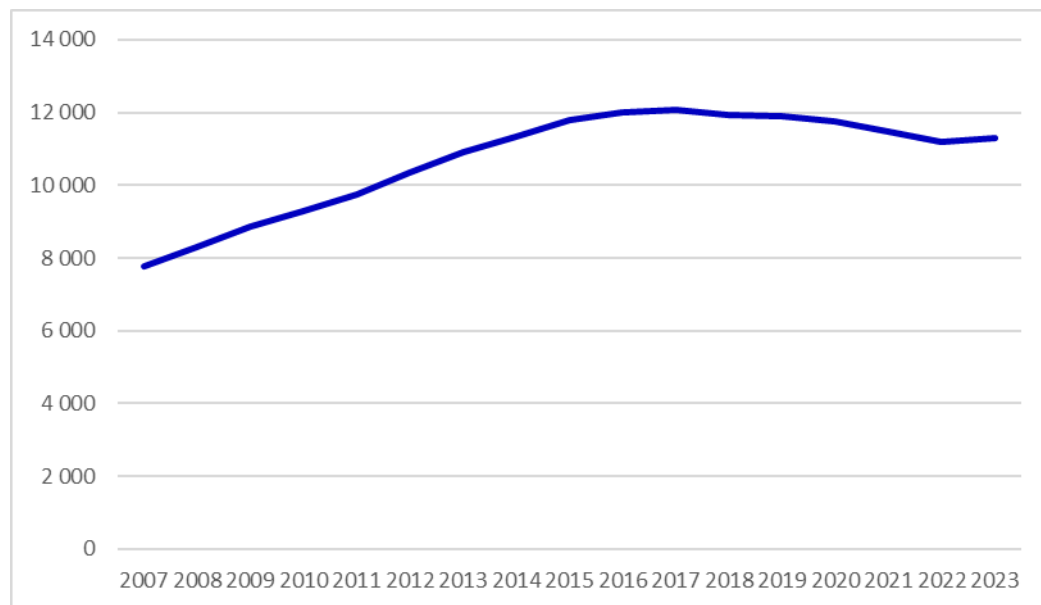
¹⁷² Franzenian peruskorjaus. Hankesuunnitelma 8.3.2013, 4; Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024; <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-franzenia>. Luettu 20.9.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Päiväkoti Franzenia kuuluu varhaiskasvatuksen keskiseen palvelualueeseen numero kolme, johon kuuluu Kalliossa, Alppiharjussa, Hermannissa, Vallilassa ja Sörnäisissä (sisältäen esimerkiksi Kalasataman ja Verkkosaaren osa-alueet) sijaitsevia päiväkoteja.¹⁷³ Päiväkoti Franzenia sijaitsee noin kymmenen minuutin kävelymatkan päässä Sörnäisten metroasemalta ja noin viiden minuutin kävelymatkan päässä Helsinginkadun bussi- ja raitiovaunupysäkeiltä.¹⁷⁴

Päiväkoti perustettiin aikoinaan vastaamaan sekä keskisen alueen että eteläisen alueen (Vironniemen ja Ullanlinnan) varhaiskasvatuksen palvelutarpeisiin. Varhaiskasvatusikäisen väestön määrä on kuitenkin päiväkodin tarveselvityksessä käytetyn väestöennusteen vastaisesti laskenut päiväkodin avaamisen jälkeen kantakaupungissa alkaen vuodesta 2017 (Kuvio 13).¹⁷⁵ Samaan aikaan sekä keskiselle että eteläiselle alueelle on tullut lisää päiväkoteja, jolloin kantakaupungin alueen pula päiväkotipaikoista on helpottanut.¹⁷⁶

Kuvio 13. Helsingin kantakaupungin alueen 0–6-vuotias väestö 2007–2023¹⁷⁷

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä saatujen tietojen mukaan Päiväkoti Franzénin lapsimäärät ovat viime vuosina vähentyneet. Päiväkodin johtajan arvion mukaan tyypilliset Franzénin asiakasperheet ovat yhden lapsen perheitä,

¹⁷³ Tiedot päiväkotien sijainnista eri kaupunginosissa kartta.hel.fi, aluejaot ja palvelukartta. Luettu 3.1.2025.

¹⁷⁴ HSL:n reittioppaasta <https://reittiopas.hsl.fi/> saadut tiedot 22.1.2025.

¹⁷⁵ Pääkaupunkiseudun väestö 31.12. osa-alueittain iän mukaan 1974–2023. Tilastokeskus, Helsingin kaupunki, kaupunkitutkimus ja -tilastot. Noudettu Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, Aluesarjat 7.1.2025.

¹⁷⁶ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzéniaan 30.9.2024; Varhaiskasvatusjohtaja 12.3.2013 § 54.

¹⁷⁷ Pääkaupunkiseudun väestö 31.12. osa-alueittain iän mukaan 1974–2023. Tilastokeskus, Helsingin kaupunki, kaupunkitutkimus ja -tilastot. Noudettu Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, Aluesarjat 7.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

jotka muuttavat esimerkiksi kasvavalle Kalasataman alueelle, kun syntyy lisää lapsia.¹⁷⁸

Franzenian päiväkodin johtaja pohti arviointikäynnin yhteydessä, että vähentääkö Kallion peruspiirin alueelle elokuussa 2025 avattava uusi päiväkotio osoitteessa Ensi linja 1 Franzenian päiväkodin asiakasmäärää. Varhaiskasvatusjohtajan mukaan suomenkielisestä varhaiskasvatuksesta Ensi Linjalle muuttaa tässä vaiheessa ainoastaan 105 tilapaikan päiväkotio Vironniemi, joka siirtyy Kaisaniemessä sijaitsevista väliaikaisista, purettavista tiloista väistöön Ensi Linjan tiloihin. Tässä vaiheessa ei ole perustettu uutta suomenkielistä päiväkotio, eli ei ole vielä tarkoituksenmukaista pohdita vaikutuksia suomenkieliseen palveluverkkoon. Ensi linjan tiloihin perustettavan ruotsinkielisen päiväkodin on tarkoitus korvata nykyiset ostopalvelut Kallion alueella.¹⁷⁹

Tilat oppimisympäristönä

Franzenian päiväkodin johtajan näkemyksen mukaan Franzenian tilat ovat haastavat, koska niitä ei ole alun perin suunniteltu päiväkotikäyttöön. Myös kaupunkiympäristön toimialan tilat-palveluista haastateltujen asiantuntijoiden mukaan Franzenia on poikkeuksellisen haastava tila.¹⁸⁰ Päiväkodin johtajan mukaan tilat ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että henkilöstön saatavuus päiväkodissa on ollut heikkoa. Huoltajilta ei kuitenkaan ole tullut negatiivista palautetta sisätiloista. Tämä johtuu päiväkodin johdon mukaan siitä, että huoltajat eivät välttämättä näe tiloista johtuvia haasteita, koska he eivät tunne päiväkodin sisätilojen arkea ison lapsimäärän kanssa.¹⁸¹

Päiväkodin johtajan mukaan suojelumerkintä vaikeuttaa jatkuvasti tilojen käytettävyyden parantamista, koska kaikista muutoksista pitää neuvotella Museoviraston kanssa, eikä lupia tarpeellisiin muutoksiin ole aina saatu. Pienet, turvalliset ja tunnelmalliset tilat houkuttelevat lapsia leikkiin, mutta Franzeniassa on tarjolla lähinnä hallimaisia isoja tiloja. Pienempiä leikkitiloja, jotka mahdollistaisivat lasten jakamisen pienryhmiin, on niukasti. Päiväkodin johtajan näkemys on, että jos kaikki päiväkodin tilapaikat olisivat täynnä, pitkäkestoinen ja suunnitelmallinen leikki ei voisi toteutua. Kaikkien ryhmätilojen pitäisi tuolloin olla jakotiloja toisten ryhmien kanssa ja esimerkiksi siirtymät pitäisi aikatauluttaa minuutilleen.¹⁸²

Tiloja on kehitetty viime vuosina hankkimalla paljon lisää kalusteita, leikkivälineitä ja tarvikkeita. Seiniä ei ole siirrelty, mutta lapsimäärän luonnollisen vähenemisen myötä yhteiskäyttötiloista eli ateljeesta ja pienemmästä liikuntatilasta on tehty ryhmätiloja,

¹⁷⁸ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotio Franzeniaan 30.9.2024.

¹⁷⁹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotio Franzeniaan 30.9.2024; Kaupunginhallitus 11.12.2023 § 761; Kasvatus- ja koulutuslautakunta 12.11.2024 § 310; Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 8.1.2025; Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistioluonnokseen 21.2.2025.

¹⁸⁰ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

¹⁸¹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotio Franzeniaan 30.9.2024.

¹⁸² Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotio Franzeniaan 30.9.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

jotta mahdollisimman monella ryhmällä olisi oma tila. Kaikki tilojen kehittämiseen liittyvät suunnitelmat on tehty yhteistyössä henkilökunnan kanssa. Lapset ovat päässeet osalliseksi tilojen suunnitteluun esimerkiksi leikkivälineiden valinnoissa.¹⁸³ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikön mukaan Franzeniaan on toteutettu hyvin paljon muutostöitä vuosien varrella, ja niihin on käytetty useita kymmeniä tuhansia euroja. Muutostöillä on esimerkiksi parannettu akustiikkaa ja eteistilaa.¹⁸⁴

Päiväkodin johtajan mukaan Franzenian sisä- ja pihatilat mahdollistavat hyvin liikunnan. Talossa on paljon portaita, joten niitä kuljetaan päivittäin. Iso liikuntasali on hyvä liikkumistila, samoin oma piha. Salin lisäksi liikuntatiloina voi muunnellen käyttää ryhmätiloja. Kantakaupungin alueen päiväkodin pihaksi Franzenian piha on päiväkodin johtajan mukaan todella iso. Museovirasto on kuitenkin vaikuttanut siihen, mitä rakenteita pihalla saa olla. Pihalle ei esimerkiksi ole saatu kunnollista leluvarastoa, mikä vaikuttaa siihen, millaisia leikkikaluja voidaan hankkia. Leluvaraston ohella päiväkodin pihalle toivottaisiin lisäksi pehmustettua aluetta ja palloilu aluetta. Päiväkodin takapiha on asfalttia, joka on pyöräily- ja palloilukäytössä, mutta tilojen käyttäjien mukaan karu alue ei käytännössä houkuttele leikkiin.¹⁸⁵

Päiväkodin johtajan mukaan tilat eivät mahdollista oppimista tai rauhoittumista kovin hyvin. Rauhoittuminen lepoaikana voi onnistua puolen tunnin ajan kolmannessa kerroksessa ja ensimmäisessä kerroksessa 1–2-vuotiaiden ryhmällä kello 12–14. Tähän ajoitetaan kuitenkin erilaiset henkilöstön palaverit, jolloin haasteena on, jos kaikki lapset eivät nukukaan. Jotkut lapsista ovat herkkiä reagoimaan rauhattomaan ympäristöön ja isoon lapsimäärään esimerkiksi toisessa kerroksessa ja aulatilassa. Päiväkotia Franzenian tilat ovat kaikuvat, joten melua on paljon. Päiväkodin akustiikaltaan huonoissa tiloissa oli kevääseen 2023 asti kuulovammaisia lapsia.¹⁸⁶ Tilojen meluongelmia on pyritty ratkaisemaan asentamalla akustiikkalevyjä. Viimeisimmät asennukset on tehty vuonna 2022.¹⁸⁷

Päiväkodin johdon mukaan päiväkotia Franzeniassa on suuri puute pienistä, rauhallisista tiloista. Tällaisia tarvittaisiin esimerkiksi lasten terapioiden järjestämiseen, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kuuluvat keskusteluihin¹⁸⁸ huoltajan ja lapsen kanssa tai varhaiskasvatuksen opettajien suunnittelu- arviointi ja kehittämistyöaikaan

¹⁸³ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024.

¹⁸⁴ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan varhaiskasvatusjohtajan, tilapalvelujohtajan, oppimistilojen suunnittelupalveluiden palveluverkkoyksikön päällikön ja tilahankeyksikön päällikön kommentit muistiolounnokseen, keskustelu 5.3.2025.

¹⁸⁵ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024.

¹⁸⁶ Kuulovammaisten lasten varhaiskasvatus on siirretty Pitäjänmäen alueelle Päiväkotia Taneliin vuonna 2023, koska alueella on myös kuulovammaisten perusopetusta. Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistiolounnokseen 21.2.2025; Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistiolounnokseen 26.2.2025.

¹⁸⁷ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024; Kaupunkiympäristön toimiala, Rakennukset ja yleiset alueet-palvelukokonaisuus, Tilat -palvelu, Asiakkuusyksikkö 1, Yksikön päällikkö 24.02.2023 § 5.

¹⁸⁸ Varhaiskasvatuslaki 540/2018, § 23; <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lapsen-varhaiskasvatus-suunnitelma-mallilomake-ja-ohjeistus>. Luettu 7.12.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

(5 tuntia/viikko) kuuluvaan lapsiryhmästä erilliseen työskentelyyn tai muihin ”paperitöihin”, joita on melko paljon. Franzeniaassa on jouduttu sopivan tilan puutteessa esimerkiksi pitämään varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyviä keskusteluita varastokopissa.¹⁸⁹

Terveellisyys ja turvallisuus

Päiväkoti Franzeniaassa on paljon portaita, mikä on päiväkodin johtajan mukaan turvallisuuskulmasta haastavaa. Portaat ja lattiat ovat liukkaat ja lapset liikkuvat niissä ilman kenkiä. Varhaiskasvatusjohtajan ja oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikön mukaan tämä on poikkeuksellista, koska yleensä päiväkodeissa lapset käyttävät sisätossuja tai -kenkiä.¹⁹⁰ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan havaintojen mukaan osasta portaita liukuestenauhat olivat kuluneet pois syyskuussa 2024. Tammikuussa 2025 uudet liukuestenauhat oli tilattu ja ne olivat tulossa.¹⁹¹ Päiväkodin johtajan mukaan useat kerrokset ja hankalat portaat hidastavat poistumisia esimerkiksi tulipalotilanteessa. Portaat otetaan huomioon ryhmäsuunnittelussa, mutta syyskuussa 2024 yläkerrokseen oli kuitenkin sijoitettu pien-tenkin lasten ryhmiä.¹⁹² Varhaiskasvatusjohtajan mukaan lapsiryhmien sijoittamisesta tiloihin vastaa esihenkilö eli tässä tapauksessa päiväkodin johtaja yhdessä henkilöstön kanssa.¹⁹³

Ulos siirtyminen on päiväkodin johtajan mukaan hankalaa. Käytössä oleva eteinen on tarkoitettu 70–80 lapselle. Jos tilapaikat olisivat täynnä, eteisen käyttö olisi vaikeaa, koska lasten siirtymät pitäisi porrastaa 15 minuutin välein. Päiväkodin johtajan mukaan suuren lapsimäärän yhteiset eteiset ovat huono ratkaisu päiväkodeissa.¹⁹⁴

Syksyllä 2024 päiväkotia Franzeniaa koettelivat päiväkodin sijainnista huumeiden käyttäjien suosiolla alueella johtuvat haasteet: päiväkodin pihalla tai välittömässä läheisyydessä oleskeli päivittäin huumeiden käyttäjiä. Tästä syystä pihalta oli jouduttu keräämään ruiskuja ja neuloja, lastenvaunuista oli varastettu tavaraa ja lapset olivat joutuneet näkemään huumekauppaa. Huoltajat olivat olleet asiasta huolissaan ja antaneet paljon palautetta päiväkodille. Päihteidenkäyttäjistä aiheutuviin ongelmiin oli reagoitu päiväkodissa siten, että työntekijät olivat kertoneet paikalla olleille päihteiden käyttäjille, että kyseessä on päiväkotia, ja pyytäneet heitä poistumaan. Lisäksi tilanteesta oli käyty keskusteluja sekä poliisin että kolmannen sektorin päihdetyötä tekevien toimijoiden kanssa. Poliisit partioivat tiheästi päiväkodin ympäristössä ja päihdetyötä tekevien tahojen öisistä käynneistä päiväkodin pihalla sovittu.¹⁹⁵

¹⁸⁹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024.

¹⁹⁰ Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistioloennokseen 21.2.2025; Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloennokseen 4.3.2025.

¹⁹¹ Päiväkoti Franzenian johtajan kommentit muistioloennokseen, sähköposti 13.1.2025.

¹⁹² Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024.

¹⁹³ Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistioloennokseen 21.2.2025.

¹⁹⁴ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024.

¹⁹⁵ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024; ks. myös IS 17.11.2024. ”Bro, onks sulla peukku tai subuu?”. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000010742388.html>. Luettu 7.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kylmenneiden ilmojen myötä päihteiden käyttäjien oleskelu ja roskaaminen vähentyi päiväkodin alueella vuoden 2024 loppusyksyllä ja talvella. Päiväkodin seinustalla olevaan huumeidenkäyttäjien erityisesti suosimaan osittain katettuun kuilumaiseen tilaan oli teetetty kalterit, jotka oli tarkoitus asentaa tammi-helmikuussa 2025. Päiväkodin johto toivoi näiden toimenpiteiden estävän jatkossa päihteidenkäyttäjien oileilun päiväkodin läheisyydessä.¹⁹⁶ Varhaiskasvatusjohtajan mukaan tilanne Franzenian ympäristössä oli helmikuuhun 2024 mennessä rauhoittunut.¹⁹⁷

Päiväkoti Franzenian johto koki työlääksi ja aikaavieväksi, että päiväkodin turvallisuutta parantavista muutoksista pitää aina neuvotella Museoviraston kanssa. Kaikkiin turvallisuutta parantaviin muutoksiin ei ollut saatu lupaa. Esimerkiksi kaappeja ei Museoviraston mukaan saisi kiinnittää seiniin. Ryhmätiloissa kaappeja on kuitenkin turvallisuussyistä kiinnitetty seinään. Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikön mukaan jo hankesuunnitteluvaiheessa oli tiedossa, että osa irtokalusteista on turvallisuussyistä kiinnitettävä seiniin rakennussuojelumääräyksistä huolimatta.¹⁹⁸ Vanhan rakennuksen seinät ovat hauraita, ja kiinnitteen pysyminen on päiväkodin johtajan mukaan epävarmaa. Säilytystilojen turvallisuutta on varmistettu aulatiloihin asettamalla naulakkoja vastakkain niin, että kaatuminen on mahdollonta. Samoin naulakkorakenteiden taakse on voitu sijoittaa esimerkiksi sohva, jolloin naulakko ei pääse kaatumaan. Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä tehtyjen havaintojen mukaan rakennuksen sisäseinäpinnat olivat silmin nähten huonossa kunnossa: esimerkiksi maalit olivat rapistuneet ja seinissä oli likaa ja reikiä.¹⁹⁹

Pihalle keinujen ympärille ei ollut saatu pysyvää aitaa, vaikka päiväkodin johto oli turvallisuussyistä toivonut sellaista. Pihalle oli kuitenkin saatu jakoaiteita, vaikka Museovirasto sitä vastustikin. Pihan poikki menevä aita ja portit pihojen välissä ovat päiväkodin johtajan mukaan liian matalat turvallisuusnäkökulmasta: isoimmat lapset pääsevät niistä helposti yli. Koko päiväkodin pihaa reunustava aita on kuitenkin päiväkodin johtajan mukaan riittävän korkea.²⁰⁰

Aitojen korkeuksista on määrätty oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohjeessa. Vuonna 2023 käyttöön otetun suunnitteluohjeen mukaan pihaa ympäröivien aitojen tulee olla 1400 mm korkeita ja esimerkiksi leikkivälineitä rajaavien niin sanottujen juoksuesteaitojen tulee olla matalia (600 mm). Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohjeen mukaan yli neljän toiminta-alueen piha-alueille tulee toteuttaa pienemmille lapsille

¹⁹⁶ Päiväkoti Franzenian johtajan kommentit muistioloannokseen, sähköposti 13.1.2025.

¹⁹⁷ Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistioloannokseen 21.2.2025.

¹⁹⁸ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloannokseen 4.3.2025.

¹⁹⁹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024; Päiväkoti Franzenian johtajan kommentit muistioloannokseen, sähköposti 13.1.2025.

²⁰⁰ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024; Päiväkoti Franzenian johtajan kommentit muistioloannokseen, sähköposti 13.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

rajattu piha-alue, mutta pihasuunnittelussa tulee pyrkiä ensisijaisesti luomaan toiminnallisia kokonaisuuksia, jotka ohjaavat lasten siirtymistä ja liikkumista turvallisesti ikäryhmälle soveltuville toiminnoille.²⁰¹

Varhaiskasvatusjohtajan ja oppimistilojen suunnittelupalvelujen asiantuntijoiden mukaan liian korkeat pihojen jakoaidat voivat olla turvallisuusriski, koska henkilökunnan tulee päästä tarvittaessa aidasta yli. Lisäksi ei ole tarkoituksenmukaista "karsinoida" lapsia, koska osaava henkilökunta huolehtii lasten pysymisestä piha-alueella.²⁰²

Päiväkodin johtajalta saatujen tietojen mukaan päiväkotitilojen sisäilma- tai kosteusongelmia. Ilmanvaihto tuntuu kuitenkin riittämättömältä, mikä ilmeni tunkkaisuutena. Päiväkodin johtajan mukaan päiväkodista oli tehty aiheesta useita kirjauksia sähköiseen huoltokirjaan, ja huolto on käynyt ajoittain säätämässä ilmavaihtoa. Tästä huolimatta asia ei ole korjaantunut. Päiväkodin johtaja kokee, että huoltoasioissa odotetaan usein päiväkodin johtajalta liikaa asiantuntemusta, esimerkiksi huollosta oli lähetetty päiväkodin johtajalle putkistokuvia tarkasteltavaksi. Päiväkodin johtajan mukaan huolto on ilmanvaihtokysymystä lukuun ottamatta kuitenkin toiminut hyvin isännöitsijän vaihduttua eli johtajan arvion mukaan vuodesta 2023 alkaen. Huoltopyyntöihin reagoidaan suhteellisen nopeasti ja tehokkaasti.²⁰³

Yhteenveto

Tässä arvioiduista päiväkotitiloja koskevista tavoitteista liikuntamahdollisuus toteutuu päiväkotitiloissa varsin hyvin, koska sisällä ja pihalla on suhteellisen paljon liikuntatilaa. Sen sijaan mahdollisuus leikkiin, rauhoittumiseen ja oppimiseen toteutuvat tilojen käyttäjäkokemuksen mukaan heikommin, koska päiväkodin isot, kaikuvat ja hallimaiset tilat eivät sovellu näihin kovin hyvin. Tilojen muunneltavuutta heikentää se, että kaikkia toivottuja muutoksia ei voi tehdä rakennussuojelun vuoksi. Päiväkodin liikenteellinen sijainti on erinomainen, mutta Kallion alueen lapsiperheet vaikuttavat suosivan mieluummin lähialueen uudempiä asuinalueita ja niiden päiväkoteja, joten Franzenian asiakasmäärä on vähentynyt.

Terveellisyysnäkökulmasta tilojen käyttäjien mukaan ongelmana on tunkkainen sisäilma, joka ei ole korjaantunut huoltopyynnöistä huolimatta. Varsinaisia sisäilmaongelmia päiväkodissa ei kuitenkaan ollut. Päiväkodissa syyskuussa 2024 havaittuja turvallisuusongelmia, kuten huumeiden käyttäjien oleskelu pihalla sekä vaarallisen liukkaat portaat, on ratkottu ja tilanne on helpottunut.

²⁰¹ Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.2.2023. Saatu oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päälliköltä, sähköposti 11.4.2024, 61.

²⁰² Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan varhaiskasvatusjohtajan, tilapalvelujohtajan, oppimistilojen suunnittelupalveluiden palveluverkkoyksikön päällikön ja tilahankkeiden päällikön kommentit muistiolounnokseen, keskustelu 5.3.2025.

²⁰³ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotitiloissa 30.9.2024; Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotitiloissa 30.9.2024; Päiväkotitilojen johtajan kommentit muistiolounnokseen, sähköposti 13.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2.6.3 Päiväkoti Pikku-Veräjä

Oulunkylän Veräjälaaksossa sijaitseva Päiväkoti Pikku-Veräjä valittiin arvioinnin tapausesimerkiksi lapsimäärältään keskikokoisesta päiväkodista, joka toimii koulun yhteydessä. Perustiedot Päiväkoti Pikku-Veräjästä esitetään alla olevassa taulukossa. Pikku-Veräjä oli syyskuun 2024 tietojen mukaan tilapaikkamäärältään keskikokoinen päiväkotisuhteessa muihin kaupungin yhdessä osoitteessa toimiviin päiväkoteihin.²⁰⁴

Taulukko 9. Perustietoja päiväkotia Pikku-Veräjästä syyskuussa 2024²⁰⁵

Aihe	Tieto
Tilapaikat	60
Lapsimäärä	56
Huoneistoala m (koko rakennus) ²	630
Tilan omistaa	Helsingin kaupunki
Päiväkoti on avattu	1999
Rakennuksen valmistumisvuosi	1999
Kaupunginosa	Oulunkylä
Suurpiiri	Pohjoinen
Varhaiskasvatusalue	4

Perustiedot päiväkotia Pikku-Veräjästä esitetään taulukossa 9. Päiväkoti Pikku-Veräjä sijaitsee Oulunkylän ala-asteen Veräjälaakson toimipisteen yhteydessä Helsingin kaupungin omistamassa rakennuksessa. Rakennus valmistui vuonna 1999, ja päiväkotia avattiin samana vuonna. Kokonaisuudessaan rakennuksen huoneistoala on 630 m² sisältäen sekä päiväkodin että koulun käytössä olevat tilat. Rakennukseen ei ole tehty suuria korjauksia valmistumisen jälkeen. Viimeiset toteutuneet korjauskustannukset ovat vuodelta 2012.²⁰⁶

Rakennus on suunniteltu koulun ja päiväkodin yhteiseen käyttöön. Ajatuksena on ollut, että tiloissa toimisivat sekä 1–2-luokkalaiset että päiväkotikäiset lapset. Näin

²⁰⁴ Helsingin päiväkotien tilapaikat ja päiväkotien ryhmät osoitteittain syyskuussa 2024. Saatu Teamsissä tietotuotannon projektisuunnittelijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 5.11.2024. Laskelmissa eivät ole mukana sellaiset ruotsinkielisten palveluiden esikoulut, jotka toimivat samassa osoitteessa ruotsinkielisen päiväkodin kanssa; <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-pikku-veraja>. Luettu 3.1.2025.

²⁰⁵ Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluverkko-yksikön päällikkö, sähköposti ja sen liitteenä saadut tiedot 13.6.2024; HS 17.3.2000. Helsingin Veräjälaakso sai korttelitalon. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000003870000.html>. Luettu 3.1.2025.

²⁰⁶ Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluverkko-yksikön päällikkö, sähköposti ja sen liitteenä saadut tiedot 13.6.2024; HS 17.3.2000. Helsingin Veräjälaakso sai korttelitalon. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000003870000.html>. Luettu 3.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

luotaisiin jatkumo päiväkodista koulun alkuopetukseen. Perustamisvaiheessa päiväkotiin oli suunniteltu tilapaikat 63 lapselle,²⁰⁷ mutta syyskuun 2024 tietojen mukaan toteutunut tilapaikkamäärä oli hieman pienempi, 60 paikkaa 3-vuotiaille ja sitä vanhemmille lapsille. Syksyllä 2024 tiloja käytettiin Oulunkylän ala-asteen väistötilajärjestelyissä 1–6-luokkalaisille oppilaille, koska koulun lisärakennus- ja perusparannushankkeen toteutus on myöhästynyt.²⁰⁸

Tarkastusviraston tutustumiskäynnillä lokakuussa 2024 päiväkodissa oli yhteensä 57 lasta ja neljä lapsiryhmää. Ryhmissä oli 12–18 lasta. Ryhmistä kaksi oli suomenkielisiä esiopetusryhmiä ja yksi ruotsin kielikylvyn esiopetusryhmä. Lisäksi päiväkodissa toimi integroitu ryhmä, jonka lapsista osa saa tehostettua tai erityistä tukea. Pikku-Veräjän henkilöstöön kuului marraskuussa 2024 kaksi varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, kolme varhaiskasvatuksen opettajaa, viisi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa ja kaksi avustajaa. Päiväkodin johtaja oli toiminut kolme vuotta tehtävässään.²⁰⁹

Sijainti osana palveluverkkoa

Päiväkotik Pikku-Veräjä kuuluu suomenkielisen varhaiskasvatuspalvelun pohjoiseen varhaiskasvatusalueeseen, johon kuuluu Maunulassa, Länsi-Pakilassa, Tuomarinkylässä, Oulunkylässä, Itä-Pakilassa, Paloheinässä, Torpparinmäellä ja Veräjänmäellä sijaitsevia päiväkoteja. Pikku-Veräjän lisäksi samaan varhaiskasvatusyksikköön kuuluu Päiväkotik Veräjämäki.²¹⁰ Pikku-Veräjä sijaitsee raitiovaunu 15 linjan varrella ja 15 minuutin kävelymatkan päässä Oulunkylän juna-asemalta.²¹¹

Päiväkotik Kulkuri on avattu elokuussa 2024 Oulunkylän ala-asteen Teinintien toimipisteen yhteyteen.²¹² Veräjämäkeen on rakenteilla myös päiväkotik Perhosen uudisrakennus. Arvioinnin valmistumisen aikana päiväkotik toimii väistötiloissa. Hanke-suunnitelman mukaan uudisrakennus on suunniteltu 150 lapselle. Valmistuttuaan päiväkotik Perhonen tulee palvelemaan Oulunkylän aluetta, jossa tarve varhaiskasvatuspalveluille on kasvussa.²¹³ Pikku-Veräjän päiväkodin johtajalla ei ollut tietoa siitä, miten muutokset tulevat vaikuttamaan Pikku-Veräjän toimintaan tai laajemmin alueen varhaiskasvatuksen tarpeisiin ja palveluverkkoon.²¹⁴

Oulunkylän ala-asteen laajennuksen ja päiväkodin tarveselvityksen mukaan päiväkotik Kulkuriin sijoitetaan paikat 150 lapselle ja se korvaa Oulunkylän ostoskeskuksen yhteydessä olevat 50–55 lapsen esiopetusryhmät. Tarveselvityksessä hyödynnetyn

²⁰⁷ HS 17.3.2000. Helsingin Veräjälaakso sai korttelitalon. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000003870000.html> Luettu 3.1.2025.

²⁰⁸ [Oulunkylän ala-asteen koulu | Helsingin kaupunki](#). Luettu 22.1.2025.

²⁰⁹ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotik Pikku-Veräjään 5.11.2024; Päiväkotik Pikku-Veräjän johtajan kommentit muistioloonnokseen, sähköposti 3.2.2025.

²¹⁰ <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatus-paivakodissa/lista-paivako-deista-alueittain>. Luettu 16.1.2025.

²¹¹ HSL:n reittioppaasta <https://reittiopas.hsl.fi/> saadut tiedot 22.1.2025.

²¹² [Oulunkylän ala-asteen koulu | Helsingin kaupunki](#). Luettu 22.1.2025; Kasvatus- ja koulutuslautakunnan päätös päiväkodin perustamisesta, Teinintie 12. 3.10.2023 § 233.

²¹³ Kaupunginhallitus 18.03.2024 § 173; Päiväkotik Perhosen hankesuunnitelma 5.5.2020. Kaupunginhallitus 8.6.2020 § 349, liite.

²¹⁴ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotik Pikku-Veräjään 5.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

väestöennusteen perusvaihtoehdon mukaan alle kouluikäisten lasten määrän Oulunkylässä ennustetaan kasvavan vuosina 2023–2033 reilulla 70 lapsella. Nopean kasvun ennusteessa alle kouluikäisten lasten määrä kasvaisi 164 lapsella vuoteen 2033 mennessä.²¹⁵

Tilat oppimisympäristönä

Päiväkoti Pikku-Veräjässä on kaksi sisäänkäyntiä perheille ja yksi henkilökunnalle. Päiväkodin kaksi eteistilaa ja siirtymiset ulos toimivat päiväkodin johtajan mukaan hyvin, vaikka eteisen yhteydessä oleva vaatevarasto on ahdas. Lapset siirtyvät porrastetusti ja pienryhmissä ulos, ja tämä toiminut sujuvasti valtaosin esiopetusikäisistä koostuvien lapsiryhmien kanssa.²¹⁶

Päiväkodissa on yksi iso leikkitila, joka on kaikkien lapsiryhmien yhteinen. Lisäksi jokaisella ryhmällä on omat tilansa, joissa on myös pienempiä jakotiloja ja soppia. Päiväkodin johtajan kokemuksen mukaan tilat ovat hieman ahtaat lepotuokioon, mutta kaikki lapset ovat mahtuneet lepäämään samanaikaisesti. Lasten lepoaika ei sido koko henkilökuntaa, mikä mahdollistaa muun muassa henkilökunnan yhteisten kokousten pitämisen. Tarkastusviraston tutustumiskäynnillä yhden lapsiryhmän patjoja säilytettiin pienessä sivuhuoneessa lattialla, koska niille ei ole muuta säilytystilaa. Päiväkodin johtajan mukaan patjakaapit on koettu liian isoiksi ja tilaa vieviksi, mutta patjavaunu voisi olla mahdollinen säilytysratkaisu.²¹⁷

Päiväkodin johtajan mukaan Pikku-Veräjän sisätilat ovat pienryhmätoiminnan kannalta hieman haasteelliset, mutta toiminnan porrastaminen mahdollistaa pedagogisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuttamisen tiloissa. Yhden ryhmän tilat ovat johtajan mukaan pienet, mutta yleisesti ja muihin päiväkoteihin verrattuna tilanne on kohtuullinen.²¹⁸ Tarkastusviraston käynnillä eri puolilla päiväkotia oli paljon tavaraa ja yleisilme oli hieman sotkuinen. Johtajan näkemyksen mukaan päiväkodissa olisi tarpeen karsia tavaramäärää ja toteuttaa yleinen siivous. Henkilökunta on pyrkinyt tekemään tätä, mutta ajan järjestäminen siivoukselle muun työn ohessa on vaikeaa.²¹⁹

Päiväkodin ryhmistä kaksi syö koulun ruokalassa. Tämä on ollut keittiön toive, jotta ruokakärryjen sijoittelu ja purku päiväkodin ja keittiön tiloissa sujuisi vaivattomammin. Koulun ruokalassa syöminen on ollut esiopetusikäisille lapsille eduksi, sillä kouluun siirryttäessä ruokailun käytänteet ovat lapsille jo tuttuja. Pikku-Veräjän johtajan mukaan ruokalassa syöminen ei ole päiväkodin näkökulmasta kuitenkaan täysin ongel-

²¹⁵ Kasvatus- ja koulutuslautakunnan päätös osoitteeseen Teinintie 12 toteutettavan Oulunkylän ala-asteen laajennuksen ja päiväkodin tarveselvityksen hyväksymisestä. 21.01.2020 § 7.

²¹⁶ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Pikku-Veräjään 5.11.2024

²¹⁷ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Pikku-Veräjään 5.11.2024; Päiväkoti Pikku-Veräjän johtajan kommentit muistioloalustaan, sähköposti 3.2.2025.

²¹⁸ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Pikku-Veräjään 5.11.2024.

²¹⁹ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Pikku-Veräjään 5.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

matonta, koska henkilökunta on kokenut ruokalan äänimaailman olevan osalle lapsista liian äänekäs. Kielikylpyläiset ja integroidun ryhmän lapset syövät päiväkodin tiloissa.²²⁰

Rakennuksessa on liikuntasali, ja se on Pikku-Veräjän käytössä kerran viikossa yhden aamupäivän ajan. Käytännössä päiväkodin jokainen lapsiryhmä pääsee joka viikko saliin liikkumaan 45 minuutin ajaksi. Johtajan mukaan liikuntasali on ahkerassa käytössä, sillä liikuntasalia käyttävät myös Oulunkylän ja Veräjämäen alueen väistötilakoulut. Tilanteen odotetaan helpottavan, kun Oulunkylän ala-asteen peruskorjaus valmistuu.²²¹

Rakennuksen toimistotilat ovat päiväkodin ja koulun yhteiset. Toimistotiloja käytetään pienryhmätoimintaan, lasten terapiaoihin, keskusteluihin vanhempien kanssa sekä päiväkodin johtajan ja koulun rehtorin työhuoneina. Yhdestä huoneesta on jouduttu luopumaan vuonna 2023 koululaisten iltapäivätoiminnan tilatarpeiden vuoksi. Tilojen jakaminen on sujunut päiväkodin johtajan näkemyksen mukaan joustavasti ja käytössä on yhteinen varauskalenteri. Päiväkodin johtaja on kaksi päivää viikossa paikalla ja rehtori yhden päivän viikossa. Henkilöstöllä on erillinen taukotila, joka on lähinnä päiväkodin käytössä. Lisäksi rakennuksessa on pukuhuone henkilöstölle.²²²

Päiväkodin piha on keskikokoinen ja jakautuu kahteen osaan. Esikouluikäiset ulkoilevat välillä myös koulun pihalla. Päiväkodin johtajan mukaan lähiluontoa ja lähialueen leikkipuistoja käytetään välillä retki- ja toimintakohteina. Päiväkodin pihan puurakenteiset osat olivat tutustumiskäynnillä painuneet useassa kohdassa. Päiväkodin johtajan mukaan pihaan oli syksyllä 2024 suunnitteilla remontti, mutta tarkempia tietoja aikataulusta ja suunnitelman sisällöstä ei ollut saatu.²²³

Johtajan mukaan Pikku-Veräjän tiloja olisi yleisemminkin tarve pintaremontoida ja parantaa, sillä perustamisen jälkeen ei tiloille ole tehty suuria korjauksia tai uudistuksia. Myös huonekaluille ja tarpeistolle olisi johtajan mukaan uusintatarvetta, koska esimerkiksi naulakot olivat syksyllä 2024 osin rikki. Pikku-Veräjän johtajan aikana tiloja on kehitetty lähinnä kalustehankinnoin. Lapset osallistuvat johtajan mukaan jonkin verran tilojen ja toiminnan kehittämiseen, mutta osallistamista voisi olla enemmän. Henkilökunnan osaaminen vaihtelee siinä, kuinka hyvin he osaavat ottaa lapsia mukaan asioiden suunnitteluun.²²⁴

Päiväkodin johtajan kokemuksen mukaan sijainti koulun yhteydessä ja yhteistyö koulun kanssa sujuu pääsääntöisesti hyvin. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö on koettu hyväksi, ja muun muassa juhlia ja esiopetus-ryhmien tutustuminen koululuokkaan on

²²⁰ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiikku-Veräjään 5.11.2024; Päiväkotikiikku-Veräjän johtajan kommentit muistioloennokseen, sähköposti 3.2.2025.

²²¹ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiikku-Veräjään 5.11.2024; Päiväkotikiikku-Veräjän johtajan kommentit muistioloennokseen, sähköposti 3.2.2025.

²²² Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiikku-Veräjään 5.11.2024.

²²³ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiikku-Veräjään 5.11.2024; Päiväkotikiikku-Veräjän johtajan kommentit muistioloennokseen, sähköposti 3.2.2025.

²²⁴ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiikku-Veräjään 5.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

järjestetty yhdessä. Tilojen puute on nähty päiväkodin ja koulun yhteiseksi haasteeksi. Esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut tulee käydä omassa tilassa tietosuojaan vuoksi. Myös ruotsin kielikylpy vaikuttaa ryhmäkokoihin ja tilankäyttöön, sillä varhaiskasvatusryhmiä kootessa on huomioitava kielikylvyn jatko koulussa.²²⁵

Arviointihavaintojen mukaan Pikku-Veräjän sisätilat mahdollistavat pienistä puutteistaan huolimatta pedagogisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuttamisen. Päiväkodin lapset ovat valtaosin esikouluikäisiä ja kaikki yli 3-vuotiaita, mikä saattaa helpottaa eri lapsiryhmien toiminnan ja tarpeiden yhteensovittamista. Tarkastusviraston tutustumiskäynnillä yleisilmapiiri ja äänimaailma oli rauhallinen ja esimerkiksi akustiikkaan liittyviä puutteita ei tuotu esiin.

Terveellisyys ja turvallisuus

Arviointihavaintojen mukaan Pikku-Veräjän tilojen suurimmat kehittämistarpeet koskivat tilojen turvallisuutta ja terveellisuutta. Tarkastusviraston tutustumiskäynnillä Pikku-Veräjässä oli useassa huoneessa ikkunat auki. Tiloissa ei ole havaittu sisäilmaongelmia, mutta päiväkodin johtajan kokemuksen mukaan ilmanvaihto ja sisäilman laatu olisi syytä tarkistaa. Henkilökunta kokee huoneilman usein tunkkaiseksi ja riittämättömäksi. Tämän vuoksi ikkunoita pidetään usein auki, vaikka isännöitsijän mukaan tuuletus sekoittaa ilmanvaihtojärjestelmän. Esimerkiksi kielikylpyryhmän tiloissa tuuletus aamuisin koetaan välttämättömäksi. Ilmanvaihdon koetaan myös vaihtelevan ja henkilökunnan käsityksenä on, että ilmanvaihto ei ole päällä öisin. Sisätiloissa kuvataan olevan kesäisin kuuma ja talvella ajoittain kylmä.²²⁶

Päiväkodin johtajan mukaan siivouspalvelun tuottajan kanssa on ollut haasteita, sillä laatu ei ole vastannut odotuksia. Tiloissa koetaan olevan usein pölyistä ja lattiat pyyhkimättä. Palveluntuottajan kanssa on sovittu tapaaminen asian tiimoilta helmikuulle 2025.²²⁷

Pikku-Veräjän johtajan mukaan turvallisuus toteutuu tiloissa pääosin hyvin. Sijainti koulun yhteydessä on koettu toimivaksi, sillä ulko-ovet lukitaan, eikä sisään pääse tuntemattomia. Päiväkodin suuri tavaramäärä sekä henkilökunnan pukuhuoneessa säilytettävät talous- ja wc-paperit on tunnistettu paloturvallisuusriskeiksi. Varastoinnille ei syksyllä 2024 ollut löydetty vaihtoehtoja ratkaisua.²²⁸

Tutustumiskäynnillä päiväkodissa oli rikki yhden huoneen ovi ja rullaverho. Päiväkodin koko henkilökunta tekee huoltoilmoituksia, kun tarpeita ja vikoja ilmenee, koska johtaja ei ole päivittäin paikalla. Päiväkodin johtajan kokemuksen mukaan sähköisen huoltokirjan käyttö on viime vuosina aktivoitunut ja toimii hyvin. Huolto on reagoinut nopeasti päiväkodin ilmoittamiin vikoihin.²²⁹

²²⁵ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotik Pikku-Veräjään 5.11.2024.

²²⁶ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotik Pikku-Veräjään 5.11.2024.

²²⁷ Päiväkotik Pikku-Veräjän johtajan kommentit muistioloonnokseen, sähköposti 3.2.2025.

²²⁸ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotik Pikku-Veräjään 5.11.2024.

²²⁹ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotik Pikku-Veräjään 5.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Talvisin Pikku-Veräjän piha on johtajan mukaan liukas, erityisesti pihalla olevan jyrkän rinteiden kohdalla. Henkilökunnalle on tästä syystä hankittu nastapohjat kenkiin.²³⁰ Kesäisin piha on kuuma ja aurinkoinen, mutta päiväkodissa ei ole ollut suojakankaita käytössä. Päiväkodin johtaja arveli, että lakanoiden sijaan jämäkät pressut voisivat tuoda paremmin lisävarjoja pihalle.²³¹

Päiväkotipihan aita oli pyynnöstä korotettu, mutta johtajan mielestä se oli syksyllä 2024 edelleen liian matala. Matalan aidan koettiin aiheuttavan turvallisuusriskin, sillä etenkin pidemmät lapset voivat päiväkodin johtajan näkemyksen mukaan kiivetä aidan yli. Lisäksi erityislapsilla on päiväkodin johtajan mukaan taipumusta kiipeilyyn. Päiväkodin pihassa oli syksyllä 2024 piikikäs pensaikko, ja myös sen nähtiin aiheuttavan vaaratilanteita lapsille. Pihan ulkovaraston oli isännöitsijän kanssa keväällä 2024 tehdyssä pihatarkastuksessa todettu olevan homeessa. Varastoa ei lokakuussa 2024 ollut purettu tai korjattu isännöitsijän toimesta.²³²

Yhteenveto

Arvioiduista päiväkotitiloja koskevista tavoitteista mahdollisuus leikkiin, rauhoittumiseen ja oppimiseen toteutuvat Pikku-Veräjän tiloissa pienistä puutteista huolimatta hyvin. Päiväkodissa on yksi kaikille ryhmille yhteinen leikkitila sekä jokaiselle ryhmälle omat tilat. Pienryhmätoiminta mahdollistuu toimintaa porrastamalla. Päiväkodin ryhmistä kaksi syö keittiön toiveesta koulun ruokalassa. Ruokalan äänimaailma on osalle lapsista liian äänekäs.

Liikuntamahdollisuus toteutuu päiväkodissa hyvin. Päiväkodin piha on keskikokoinen ja tilaa liikkua on melko paljon. Kaikki ryhmät liikkuvat myös lähipuistoissa ja -luonossa. Jokainen Pikku-Veräjän ryhmä pääsee kerran viikossa rakennuksen liikuntasaliin liikkumaan. Salia käytetään paljon, koska myös alueen väistötilakoulut liikkuvat siellä.

Terveellisyys- ja turvallisuusnäkökulmista ongelmana on sisäilma, jonka päiväkodin henkilökunta kokee tunkkaiseksi ja riittämättömäksi. Myös tilojen siivouksen laadussa on ollut puutteita. Varsinaisia sisäilmaongelmia päiväkodissa ei ole havaittu. Pikku-Veräjän piha on talvisin liukas ja kesäisin aurinkoinen. Päiväkodissa ei ole ollut suojakankaita käytössä. Pihan aita oli pyynnöstä korotettu, mutta päiväkodin näkökulmasta ei riittävästi. Pihan piikkisen pensaikon koettiin aiheuttavan vaaratilanteita. Ulkovarasto oli homeessa, mutta sitä ei ollut syksyllä 2024 purettu. Päiväkodin tavaramäärä ja henkilökunnan pukuhuoneessa säilytettävät talous- ja wc-paperit oli tunnistettu paloturvallisuusriskiksi.

Sijainti koulun yhteydessä ja yhteistyö koulun kanssa sujuu hyvin. Tilojen käytöstä sovitaan hyvässä hengessä ja myös haasteet nähdään yhteisinä. Päiväkodin liikenteellinen sijainti on hyvä.

²³⁰ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikatu Pikku-Veräjään 5.11.2024.

²³¹ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikatu Pikku-Veräjään 5.11.2024.

²³² Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikatu Pikku-Veräjään 5.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2.6.4 Päiväkodit Masto ja Skatan

Katajanokalla sijaitsevat päiväkodit Masto ja Skatan valittiin arvioinnin tapausesimerkeiksi lapsimäärältään pienistä päiväkodeista, jotka toimivat asuinkerrostalossa. Skatanin valintaan vaikutti myös se, että tapausesimerkkeihin haluttiin mukaan yksi ruotsinkielinen päiväkotikoti. Perustiedot päiväkodeista esitetään taulukossa 10. Skatan oli syyskuussa 2024 tilapaikkamäärältään kaupungin pienin päiväkotikoti ja Masto yhdessä päiväkotikoti Troolarin kanssa kaupungin 11. pienin päiväkotikoti ja toiseksi pienin suomenkielinen päiväkotikoti.²³³

Taulukko 10. Perustietoja päiväkotikoti Mastosta ja Skatanista²³⁴

Aihe	Tieto
Tilapaikat Masto (syyskuu 2024)	31
Tilapaikat Skatan	16
Lapsimäärä Masto (syyskuu 2024)	30
Lapsimäärä Skatan	15
Tilan omistaa	Helsingin kaupunki
Päiväkodit on avattu	1986
Huoneistoala yhteensä, m ²	360
Rakennuksen valmistumisvuosi	1986
Kaupunginosa	Katajanokka
Suurpiiri	Eteläinen
Varhaiskasvatusalue Masto	1
Varhaiskasvatusalue Skatan	södra

Perustiedot päiväkodeista Masto ja Skatan esitetään taulukossa 10. Masto ja Skatan sijaitsevat vuonna 1986 valmistuneessa rakennuksessa, jonka omistaa Helsingin kaupunki. Maston päiväkotijohtajan mukaan päiväkotikoti on perustettu samaan aikaan kuin rakennus on valmistunut ja päiväkotikoti on suunniteltu kohteeseen.²³⁵ Huoneistoala on yhteensä 360 neliötä. Suurempi osa tiloista on Maston käytössä, päiväkotikoh- taista neliömäärää ei ole tiedossa.²³⁶ Maston lapsiryhmistä kaksi toimii Skatanin

²³³ Helsingin päiväkotien tilapaikat ja päiväkotien ryhmät osoitteittain syyskuussa 2024. Saatu Teamsissä tietotuotannon projektisuunnittelijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 5.11.2024. Laskelmissa eivät ole mukana sellaiset ruotsinkielisten palveluiden esikoulut, jotka toimivat samassa osoitteessa ruotsinkielisen päiväkodin kanssa; <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-pikku-veraja>. Luettu 3.1.2025.

²³⁴ Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluverkkoyksikön päällikkö, sähköposti ja sen liitteenä saadut tiedot 13.6.2024; HS 17.3.2000. Helsingin Veräjälaakso sai korttelitalon. <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000003870000.html>. Luettu 3.1.2025.

²³⁵ Päiväkotikoti Maston johtajan kommentit muistiolounnokseen, sähköposti 31.1.2025.

²³⁶ Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluverkko-yksikön päällikkö, sähköposti ja sen liitteenä saadut tiedot 13.6.2024

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kanssa yhteisissä tiloissa ja kolmas ryhmä viereisessä talossa. Viereisen talon huoneisto on vuokrattu lisätilaksi päiväkodin johtajan mukaan noin vuonna 2016 kasvavan lapsimäärän vuoksi.²³⁷

Skatanissa on 16 tilapaikkaa ja yksi ryhmä 1–5-vuotiaille lapsille. Lokakuussa 2024 tarkastusviraston tutustumiskäynnillä paikat olivat täynnä. Henkilöstöön kuului kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa, yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja yksi lisäresurssina työskentelevä osa-aikainen henkilö.²³⁸

Mastossa on 30 tilapaikkaa 1–5-vuotiaille lapsille. Lokakuussa 2024 tarkastusviraston käynnillä päiväkodissa oli yhteensä 28 lasta. Päiväkodissa oli kaksi 2,5–5-vuotiaiden lasten ryhmää ja yksi alle 2-vuotiaiden lasten ryhmä. Isompien lasten ryhmissä oli yhteensä 21 lasta ja pienten ryhmässä seitsemän lasta. Henkilöstöön kuului kolme varhaiskasvatuksen opettajaa ja kolme varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa.²³⁹

Sijainti osana palveluverkkoa

Päiväkoti Masto kuuluu suomenkielisen varhaiskasvatuspalvelun eteläiseen varhaiskasvatusalueeseen, johon kuuluu Kampinmalmassa, Lauttasaarella, Taka-Töölössä, Ullanlinnassa ja Vironniemessä sijaitsevia päiväkoteja. Masto kuuluu varhaiskasvatusyksikköön Katajanokka-Masto-Suomenlinna, mikä tarkoittaa, että yksikköön kuuluu Maston lisäksi päiväkodit Katajannokka ja Suomenlinna.²⁴⁰

Daghemmet Skatan kuuluu ruotsinkielisen varhaiskasvatuspalvelun eteläiseen alueeseen. Eteläisen alueen päiväkodit sijaitsevat Kruununhaassa, Katajannokalla, Ullanlinnassa, Töölössä, Punavuorella, Kampissa, Lauttasaarella ja Jätkäsaaressa.²⁴¹ Masto ja Skatan sijaitsevat raitiovaunulinjojen 4 ja 5 varrella. Matka-aika julkisella liikenteellä Helsingin keskustasta päiväkodeille on noin 15 minuuttia.²⁴²

Skatanin johtajan mukaan Skatan on mahdollisesti yhdistymässä päiväkotia Alexiaan. Päiväkoti Alexian peruskorjaus on suunniteltu alkavan kesällä 2026. Suunnitelmassa on, että Skatan ja Alexia toimivat peruskorjauksen jälkeen osoitteessa Aleksanterinkatu 1. Mikäli suunnitelmat etenisivät, on mahdollista, että Masto saisi Skatanin Katajannokan tilat käyttöönsä.²⁴³

²³⁷ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²³⁸ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²³⁹ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024; Päiväkoti Maston johtajan kommentit muistioloannokseen, sähköposti 31.1.2025.

²⁴⁰ <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatus-paivakodissa/lista-paivako-deista-alueittain>. Luettu 16.1.2025.; Päiväkoti Maston johtajan kommentit muistioloannokseen, sähköposti 31.1.2025.

²⁴¹ <https://www.hel.fi/sv/fostran-och-utbildning/smabarnspedagogik/smabarnspedagogik-pa-daghem/lista-over-alla-daghem-omradesvis>. Luettu 16.1.2025.

²⁴² HSL:n reittioppaasta <https://reittiopas.hsl.fi/> saadut tiedot 20.1.2025.

²⁴³ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024; Päiväkoti Maston johtajan kommentit muistioloannokseen, sähköposti 31.1.2025; Daghemmet Skatanin johtajan kommentit muistioloannokseen, sähköposti 31.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan päätöksen 12.11.2024 mukaan Aleksanterinkadulla sijaitsevien Päiväkotit Aleksin ja Daghemmet Alexian tilat peruskorjataan. Lautakunnan päätöksen mukaan peruskorjauksen jälkeen päiväkotit Aleksin toiminta lakkaa ja tilat vapautuvat ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen käyttöön. Päätöksen mukaan tällä parannetaan ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen tarjontaa eteläisellä alueella, sillä palveluverkko ei tällä hetkellä vastaa alueen ruotsinkielisten perheiden tarpeisiin.²⁴⁴ Kasvatus- ja koulutuslautakunta ei ollut arvioinnin valmistumiseen mennessä tehnyt päätöstä Daghemmet Skatanin ja Alexian yhdistämisestä samoihin tiloihin.

Tilat oppimisympäristönä

Samoissa tiloissa toimivilla Skatanilla ja Maston isojen lasten ryhmillä on yhteinen sisäänkäynti ja tuulikaappi. Siirtymiset ulos tapahtuvat pienryhmissä ja tämä on toiminut johtajien mukaan hyvin. Päiväkodeilla on osittain eri rytmit, mikä mahdollistaa ulosmenon porrastukset. Päiväkodit koordinoivat yhdessä ulko-ovien sulkemiset ja tässä ei ole johtajien mukaan ollut ongelmia.²⁴⁵

Arviointihavaintojen perusteella Maston ja Skatanin sisätilat mahdollistavat pedagogisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteuttamisen. Skatanilla on käytössään yksi isompi tila lasten leikeille ja muulle toiminnalle. Tilassa myös levätään ja ruokaillaan. Tila voidaan jakaa kolmeen pienempään tilaan, mikä mahdollistaa eriytetyn toiminnan ja pienryhmät eri ikäisille lapsille. Isot ja pienet lapset lepäävät kahdessa eritilassa, sillä kaikki eivät mahtuisi samaan nukkumaan. Lepohetket sitovat paljon henkilökuntaa.²⁴⁶ Skatanin tiloissa on sälekaihtimet, jotka antavat valon lisäksi suojaa myös turvallisuuskulmasta, esimerkiksi estävät lasinsirpaleiden lentämisen sisälle.²⁴⁷

Skatanilla on vähänlaisesti varastotilaa käytössään. Tarkastusviraston käynnillä Skatanin tilat ovat melko täynnä tavaraa ja huonekaluja. Mastossa on johtajan mukaan runsaasti varastotilaa.²⁴⁸

Maston isojen lasten ryhmillä on käytössään useampi eri tila lasten leikkeihin, kädentaitoihin ja muuhun toimintaan. Tiloissa on yksi iso huone, johon kaikki 21 lasta mahtuvat samanaikaisesti nukkumaan. Tähän tilaan on hankittu myös sälekaihtimet, sillä huoneen ikkunat avautuvat suoraan kadulle. Sälekaihtimet suojaavat valon lisäksi myös turvallisuuskulmasta. Mastolla on lisäksi lasitettu parveke käytössä, mutta sitä ei juurikaan hyödynnetä. Maston pienten lasten ryhmien tilat viereisessä talossa koostuvat kahdesta huoneesta sekä ruokailu- ja eteistilasta. Maston päiväkodin johtajan mukaan ryhmien sijainti eri taloissa ei ole optimaalista henkilöstön ja toiminnan

²⁴⁴ Kasvatus- ja koulutuslautakunnan päätös Kruununhaassa sijaitsevan päiväkotit Aleksin toiminnan lakkauttamisesta. 12.11.2024 § 317.

²⁴⁵ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotit Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁴⁶ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotit Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁴⁷ Daghemmet Skatanin johtajan kommentit muistiluonnokseen, sähköposti 31.1.2025.

²⁴⁸ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotit Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kannalta, sillä se ei mahdollista toiminnan joustoja, kuten toisen ryhmän tilapäistä auttamista.²⁴⁹

Maston johtajan mukaan henkilöstö pitää päiväkodin tiloista, sillä ne ovat valoisat ja koetaan toimiviksi. Henkilöstö on osallistunut oppimisympäristön suunnitteluun sisätiloissa. Myös lapset ovat osallistuneet oppimisympäristön suunnitteluun, esimerkiksi leikkien suunnitteluun ja huoneiden nimeämiseen.²⁵⁰

Mastolla ja Skatanilla on erilliset toimistohuoneet. Toimistohuoneet toimivat myös päiväkodinjohtajien huoneina ja henkilöstön taukotilana. Skatanissa huonetta käytetään lisäksi kokoushuoneena. Päiväkotien toimintatiloja käytetään keskusteluihin vanhempien kanssa silloin, kun lapset ulkoilevat. Henkilöstön pukuhuone on päiväkotien yhteinen.²⁵¹

Maston ja Skatanin isommat lapset käyvät kerran viikossa liikkumassa päiväkodin viereisessä liikuntahallissa. Skatanin pienten lasten sisäliikunta järjestetään päiväkodin tiloissa, joissa on muun muassa puolapuut. Maston toiminnassa hyödynnetään runsaasti ulkopedagogiikkaa.²⁵² Ulkopedagogiikka on ohjattua ulkotoimintaa.²⁵³

Kummallakin päiväkodilla on oma aidattu piha-alueensa. Molemmat päiväkodit hyödyntävät johtajien mukaan runsaasti lähiympäristön puistoja aamupäivien ulkoiluun. Maston piha on päiväkodin johtajan mukaan riittämätön koko päiväkodin samanaikaiseen ulkoiluun. Päiväkodin johtajan mukaan erityisesti iltapäivän ulkoilu on haastava järjestää koko lapsimäärällä. Iltapäivisin toiminta on sidottu päiväkodin pihaan henkilöstön työvuorojen päättyessä ja koska vanhemmat tulevat hakemaan lapsia. Kun päiväkotia suljetaan, henkilöstöstä vain yksi on vuorossa, joten jakautuminen useaan eri paikkaan ei ole mahdollista. Aiemmin päivällä, kun koko henkilöstö on paikalla, ulkoilu mahdollistuu ulkopedagogiikkaa ja toiminnan porrastusta hyödyntämällä. Piha on aiemmin ollut hieman suurempi, mutta piharemontin yhteydessä taloyhtiö päätti pienentää päiväkodin käytössä olevaa piha-alaa. Tarkastusviraston tutustumiskäynnillä päiväkodin käytöstä otettu alue ei vaikuttanut olevan taloyhtiön aktiivisessa käytössä. Päiväkodin toiminnan järjestämisen näkökulmasta Maston johtajan mukaan olisi tärkeää, että päiväkodin piha on riittävän kokoinen.²⁵⁴

Terveellisyys ja turvallisuus

Arvioinnissa havaittiin joitakin puutteita Maston ja Skatanin tilojen turvallisuudessa ja terveellisyydessä, erityisesti ulkotiloissa. Maston ja Skatanin sisätiloissa on päiväkotien johtajien mukaan kesäisin kuuma. Sisätiloissa on koneellinen ilmanvaihto ja viilennystä ei ole. Kummankaan päiväkodin tiloissa ei ole havaittu sisäilmaongelmia.

²⁴⁹ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁵⁰ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁵¹ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024; Päiväkotia Maston johtajan kommentit muistioloalustukseen, sähköposti 31.1.2025.

²⁵² Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁵³ <https://varhaista-aikaa.blogspot.com/2019/01/ulkopedagogiikan-kehittaminen-ja.html>. Luettu 24.1.2025.

²⁵⁴ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Maston isompien lapsiryhmien tilojen sisäilman riittävyttä on johtajan mukaan selvitetty noin 10 vuotta sitten ja sen on todettu olevan riittävää.²⁵⁵

Skatanin piha on aurinkoinen eikä siellä ole johtajan mukaan juurikaan varjopaikkoja. Pihaa on pyritty suojaamaan auringolta lakanoilla. Maston piha-alue on varjoisampi, eikä aurinko ole aiheuttanut samanlaista haittaa.²⁵⁶

Skatanin päiväkodin johtajan mukaan päiväkodin pihaportin sulkeminen ei suju ongelmitta, sillä kaikki huoltajat eivät sulje porttia huolellisesti. Porttiin on lisätty kyltti, jossa asiasta muistutetaan. Huoltajia on muistutettu myös sähköpostitse kiinnittämään asiaan huomiota.²⁵⁷ Skatanin pihan aita on matala ja päiväkodin johtaja on pyytänyt useamman kerran siihen korotusta. Runsaslumisina talvina lapset voivat kiivetä lumikasan kautta aidan yli. Korotettu aita lisäisi turvallisuutta, mutta toistaiseksi tilanteeseen ei ole saatu muutosta yhteydenotoista huolimatta.²⁵⁸

Maston pienten lasten ryhmän tilojen ulko-ovi johtaa suoraan kadulle. Tutustumiskäynnillä suojana ei ollut esimerkiksi aita, mikä voisi siirtymätilanteissa pienten lasten kanssa lisätä turvallisuutta. Kun tilat otettiin käyttöön, niistä puuttui aluksi poistumistie. Päiväkodin johtajan mukaan poistumistie saatiin, kun päiväkotikiinnittämällä pyysi sitä.²⁵⁹

Päiväkotien kokemuksen mukaan tukipalvelut toimivat hitaasti. Tutustumiskäynnillä Maston henkilöstön taukotiloissa lojui vanhoja tietokoneita odottamassa noutoa. Kuluteiden tukkeena olevat tavarat voivat muodostaa paloturvallisuusriskin.²⁶⁰

Päiväkotien siivouksen ei ole koettu olevan riittävää. Palvelukeskus Helsinki vastaa päiväkodin ruoka- ja siivouspalveluista. Palvelukeskuksen sisäisten muutosten myötä henkilöstö tekee yhdistelmätyötä, jolloin sama työntekijä huolehtii sekä keittiöstä että siivouksesta. Johtajien mukaan muutos on näkynyt päiväkotien arjessa aiempaa huonompaa työn laatuna. Esimerkiksi iltapäivisin tukipalvelut lopettavat työpäivänsä ennen kuin päiväkotikiinnittämällä suljetaan, jolloin ruokailutiloihin jää siivottavaa ja roskat tyhjentämättä. Päiväkotien johtajien näkemyksen mukaan tällaiset tehtävät eivät kuulu varhaiskasvatuksen henkilöstölle.²⁶¹

Muut havainnot

²⁵⁵ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiinnittämällä Mastoon ja Skataniin 29.10.2024; Päiväkotikiinnittämällä Maston johtajan kommentit muistioluonnokseen, sähköposti 31.1.2025.

²⁵⁶ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiinnittämällä Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁵⁷ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiinnittämällä Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁵⁸ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiinnittämällä Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁵⁹ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiinnittämällä Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁶⁰ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiinnittämällä Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁶¹ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotikiinnittämällä Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Maston henkilöstö kokee, että taloyhtiön asukkaat vahtivat päiväkotien toimintaa pihalla. Maston päiväkoti on saanut valituksia ulkoa kantautuvasta metelistä ja patterin kolinasta. Maston johtaja on pyrkinyt ratkomaan asiaa ja pyytänyt useamman kerran kotelointia patteriin, mutta toistaiseksi sitä ei ole saatu.²⁶²

Maston ja Skatanin päiväkodit viihtyvät johtajien mukaan yhteisissä tiloissa hyvin. Kaksikielisyyden ei koeta vaikuttavan toimintaan, ja myös monet asiakasperheistä ovat kaksikielisiä. Johtajat tekevät keskenään paljon yhteistyötä ja viestittelevät aktiivisesti. Päiväkotiryhmien välillä on jonkin verran yhteistyötä, mutta vähemmän kuin ennen, sillä käytettävissä oleva työaika ei mahdollista tiiviimpää yhteistyötä. Päiväkodit auttavat toisiaan esimerkiksi päiväkodin avaamisessa ja sulkemisessa, jos henkilöstössä on odottamattomia poissaoloja, sillä sijaiset eivät voi olla avata tai sulkea päiväkoteja. Johtajat kuvaavat päiväkotien henkilöstöä sitoutuneeksi ja kokeneeksi. Henkilöstö on johtajien mukaan ammattitaitoista, vaikka muodollinen pätevyys puuttuisikin. Maston johtajalla on johdettavanaan kolme toimipistettä ja Skatanin johtajalla neljä toimipistettä. Tyypillisesti johtaja on 1–2 kertaa viikossa paikalla yhdessä päiväkodissa.²⁶³

Maston ja Skatanin johtajien mukaan johtaminen on haastavaa yksiköissä, joissa on monta toimipistettä. Johtajan läsnäoloa yhdessä päiväkodissa on vähän ja eikä tavoite tavata jokainen työntekijä kerran viikossa aina toteudu. Henkilöstö joutuu ottamaan paljon vastuuta omasta toiminnastaan ilman esihenkilön läsnä olevaa tukea.²⁶⁴ Pienten päiväkotien toiminta on myös haavoittuvaa, sillä jos yksikin on henkilöstöstä odottamatta pois, toiminnan järjestäminen vaikeutuu. Koska työyhteisö on pieni, se ei mahdollista muilta ryhmiltä oppimista, muiden ryhmien auttamista tai muita joustavia siirtoja ryhmien välillä. Hankalissa henkilötilanteissa päiväkoti voidaan joutua sulkemaan tavanomaista aiemmin.²⁶⁵ Päiväkoti Skatan oli odottamattoman henkilöstövajeen vuoksi lyhytaikaisesti kokonaan suljettuna esimerkiksi vuoden 2023 loka-kuussa.²⁶⁶ Ylen uutisartikkelin 10.1.2024 mukaan päiväkodin aiempaa sulkemista edeltää kaikkien muiden keinojen läpikäyminen, kuten henkilöstösiirrot päiväkotiryhmien tai eri toimipisteiden välillä.²⁶⁷

Johtajien mukaan pienen päiväkodin haasteet eivät näy vanhemmille sulkemisia lukuun ottamatta. Vanhemmat usein ihannoivat pieniä päiväkoteja ja kokevat ne kodinomaisemmiksi kuin isommat päiväkodit. Vanhemmat myös arvostavat sitä, että sisärukket ovat samassa päiväkodissa ja jopa samassa ryhmässä.²⁶⁸

²⁶² Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkoti Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.; Päiväkoti Maston johtajan kommentit muistiolounnokseen, sähköposti 31.1.2025.

²⁶³ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkoti Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

²⁶⁴ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkoti Mastoon ja Skataniin 29.10.2024; Päiväkoti Maston johtajan kommentit muistiolounnokseen, sähköposti 31.1.2025.

²⁶⁵ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkoti Mastoon ja Skataniin 29.10.2024

²⁶⁶ Chefen för Småbarnspedagogiken 26.10.2023 § 35.

²⁶⁷ Yle 10.1.2024. Svenska daghem i Helsingfors har stängt över 100 gånger på grund av personalbrist de senaste två åren. <https://yle.fi/a/7-10048734>. Luettu 20.1.2025.

²⁶⁸ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkoti Mastoon ja Skataniin 29.10.2024

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Yhteenveto

Arvioiduista päiväkotitiloja koskevista tavoitteista mahdollisuus leikkiin, rauhoittumiseen ja oppimiseen toteutuvat hyvin Mastossa ja Skatanissa. Maston isojen ryhmillä on käytössään useita erilaisia tiloja toimintaan. Myös pienten ryhmän tilat mahdollistavat monipuolisesti toiminnan. Skatanin tilat ovat pienuudestaan huolimatta muunneltavat ja mahdollistavat eriytetyn toiminnan eri ikäisille lapsille. Maston tilat sijaitsevat kahdessa eri talossa, mikä ei ole optimaalista henkilöstön ja toiminnan joustojen kannalta.

Liikkuminen toteutuu päiväkodeissa melko hyvin, sillä isommat lapset käyvät viikoittain läheisessä liikuntahallissa. Skatanin pienten lasten sisäliikunta järjestetään päiväkodissa. Maston toiminnassa hyödynnetään runsaasti ulkopedagogiikkaa. Molempien päiväkotien pihatilat ovat pienet ja ryhmät ulkoilevat usein aamupäivisin lähiympäristön puistoissa. Maston piha on riittämätön koko lapsimäärän samanaikaiseen ulkoiluun iltapäivisin.

Tarkastusviraston tutustumiskäynnillä havaittiin joitakin puutteita turvallisuus- ja terveellisyysnäkökulmasta. Skatanin pihan aita on matala ja portti jää herkästi auki. Aitaan on pyydetty korotusta, mutta toistaiseksi sitä ei ole saatu. Vanhempia muistutetaan portin huolellisesta sulkemisesta. Maston pienten lasten tilojen ulko-ovi johtaa suoraan kadulle, mikä voi aiheuttaa turvallisuusriskin siirtymätilanteissa. Lisäksi Mastossa tukipalvelujen noutoa odottavat tavarat voivat muodostaa paloturvallisuusriskin. Skatanin pihalla ei ole juurikaan varjopaikkoja, mikä hankaloittaa auringolta suojautumista. Lisäksi sisätiloissa on kesäisin kuuma. Päiväkodin siivouksen ei ole koettu olevan riittävää.

Päiväkotien sijainti kerrostalon kivijalassa on toiminut melko hyvin lukuun ottamatta Maston pihatilan pienennystä ja asukkaiden tekemiä meluvalituksia. Tilojen jakaminen kahden päiväkodin kesken on toiminut hyvin. Päiväkotien liikenteellinen sijainti on hyvä.

2.7 Päiväkotitilojen suunnittelun periaatteet**2.7.1 Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala**

Toimialan tilaprosesseja oltiin kehittämässä arviointia laatiessa. Toimialalta saadun aineiston mukaan palveluverkkosuunnittelulta puuttuu linjauksia esimerkiksi hankkeiden mitoittamiselle ja palvelun tavoitteelliselle kattavuudelle. Jatkossa toimiala kehittää toimintaansa siten, että näitä linjauksia kirjataan palveluverkkosuunnittelun periaatteisiin.²⁶⁹

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla tehdyn haastattelun mukaan toimialan periaatteena on ollut riittävän yleisten alueiden tonttien varannon varmistaminen kaavoit-

²⁶⁹ Lapsilähtöinen tilasuunnittelu. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelijalta, sähköposti 4.12.2024, 5–6.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

tuksessa, jotta muun muassa päiväkodeille on riittävästi tontteja. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla ei ole strategiakaudella 2021–2025 ollut linjausta siitä, minkä kokoisia päiväkotien pitäisi olla. Uusien päiväkotien koko riippuu tontin koosta ja alueiden tarpeista. Uudishankkeina on käytännössä suunniteltu 120–240 tilapaikan kokoisia päiväkoteja. Vanhoista, tarkoitukseensa huonosti soveltuvista tiloista on pyritty luopumaan. Pienimpiä päiväkoteja ei ole pääsääntöisesti perusparannettu, mutta joihin pieniin päiväkoteihin, esimerkiksi päiväkotikoti Kaivopuistoon, päiväkotikoti Riikkaan Taka-Töölössä ja päiväkotikoti Eiraan on tehty peruskorjauksia, jotta palvelut olisivat hyvin saavutettavina alueen perheille.²⁷⁰

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on luopunut joistakin epätarkoituksenmukaisista, huonokuntoisista ja pienistä tiloista useista eri syistä. Yhtenä syynä on, että kaupungilla on päiväkotikäytössä paljon sellaisia pieniä tiloja, joita ei ole alun perin tarkoitettu päiväkodeiksi. Nämä sopivat huonosti varhaiskasvatuksen pedagogiseen toimintaan. On esimerkiksi niin sanottuja asuntopäiväkoteja, jotka sijaitsevat kerrostaloissa, ja joihin kuljetaan usean eri rapun kautta. Parhaiten toimivat tilat olisivat sellaisia, jotka on alun perin rakennettu päiväkotikäyttöön. Vaikka tilat eivät soveltuisi kovin hyvin varhaiskasvatussuunnitelman mukaiseen pedagogiseen toimintaan, ne voivat olla lasten vanhemmille rakkaita tiloja. Tiloista luopuminen on vaikeaa. Pieniä ja vanhoja päiväkotitiloja on erityisen paljon ruotsinkielisellä varhaiskasvatuksella.²⁷¹

Pienistä yksiköistä luopumisen syynä on myös se, että pienet yksiköt ovat henkilöstön suhteen haavoittuvampia kuin suuret päiväkodit. Esimerkiksi poissaolot ja henkilöstövaihdokset vaikuttavat toimintaan enemmän kuin suuremmissa päiväkodeissa. Pienten päiväkotien johtajilla voi olla useita päiväkoteja johdettavanaan – on selkeämpää johtaa kokonaisuutta yhdessä paikassa. Myös tukimuotojen, kuten erityisopettajien ja suomi toisena kielenä -opettajien resurssien riittävyydessä on haasteita, jos on paljon yksiköitä ja niukasti kyseisiä asiantuntijoita. Jos opettajat työskentelevät useassa pienessä päiväkotiyksikössä, matkat vievät suuren osan heidän työajastaan. Erityisopettajista on pulaa, joten heidän aikansa pitäisi käyttää tarkoituksenmukaisesti.²⁷²

Isompiin päiväkotiyksiköihin keskittäminen edistää myös varhaiskasvatuksen tuottavuustavoitteita. Esimerkiksi suurempaa määrää lapsia voidaan palvella yhdellä keittiöllä, jossa työskentelee yksi henkilö. Isommat yksiköt mahdollistavat myös sen, että kalliit tilat, kuten keittiöt, voidaan rakentaa keskitetysti. Kustannushyötyä tulee myös siitä, että suuremmalle määrälle henkilöstöä voidaan rakentaa yhteiset sosiaalityilat

²⁷⁰ Lapsilähtöinen tilasuunnittelu. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelijalta, sähköposti 4.12.2024, 5–6; Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistiluonnokseen 19.2.2025.

²⁷¹ Lapsilähtöinen tilasuunnittelu. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelijalta, sähköposti 4.12.2024, 5–6.

²⁷² Lapsilähtöinen tilasuunnittelu. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelijalta, sähköposti 4.12.2024, 5–6.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

yhdessä. Myös päiväkodin logistiikka ja ylläpitohuolto voidaan keskittää. Lisäksi suurempiin yksiköihin keskittäminen tukee kaupungin hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamista.²⁷³

Ruotsinkielisissä palveluissa on jouduttu lakkauttamaan ryhmäperhepäiväkoteja, koska niihin ei ole saatu henkilöstöä. Esimerkiksi kahdeksan lapsen ryhmäperhepäiväkodit ovat niin pieniä, että niiden toiminnan järjestämisessä tulee vastaan paljon haasteita. Ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen aluepäällikön mukaan on hyvä saada lapsia ryhmäperhepäiväkodeista päiväkotitoiminnan piiriin sekä ruotsin- että suomenkielisissä palveluissa. Ryhmäperhepäiväkoteja on aikoinaan perustettu siksi, että saataisiin nopeasti lisää paikkoja. Ryhmäperhepäiväkotitoiminnalla on ollut risti-riitoja varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman kanssa. Vuonna 2024 ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ryhmäperhepäiväkodeissa oli 20 ryhmää vähemmän kuin vuonna 2020. Ryhmäperhepäiväkotien yksikkökustannukset ovat korkeampia kuin päiväkotien, ja henkilöstökään ei aina ole kelpoista. Ryhmäperhepäiväkodit ovat myös henkilöstön suhteen todella haavoittuvia.²⁷⁴

Toimintaa on siirretty ryhmäperhepäiväkodeista päiväkoteihin myös suomenkielisessä palvelussa. Lakkautetut ryhmäperhepäiväkodit ovat olleet asuntokohteissa, joiden remontin yhteydessä on arvioitu, että toiminnan siirto päiväkotiin olisi kustannustehokkaampaa ja vähemmän haavoittuvaa. Päiväkodissa on myös enemmän pedagogista henkilöstöä.²⁷⁵

Uusia päiväkotiloja pyritään suunnittelemaan siten, että varhaiskasvatus ja perusopetus saataisiin samaan kiinteistöön, jotta saavutetaan yhtenäinen opinpolku varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Periaatteena on myös se, että suomenkielinen ja ruotsinkielinen varhaiskasvatus yritetään saada saman katon alle. Samassa rakennuksessa toimivalle suomenkielisille ja ruotsinkieliselle päiväkotiyksikölle suunnitellaan omat sisäänkäynnit.²⁷⁶

Koska pedagogisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen tiloissa on tärkeää, päiväkotiyksiköille tehdään aina pedagoginen suunnitelma. Lähtökohtana tilojen suunnittelussa on se, että ensin suunnitellaan pedagogiikka, ja sitten vasta tilojen

²⁷³ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

²⁷⁴ Lapsilähtöinen tilasuunnittelu. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelijalta, sähköposti 4.12.2024, 5–6.

²⁷⁵ Lapsilähtöinen tilasuunnittelu. Saatu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelijalta, sähköposti 4.12.2024, 5–6; Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistioluonnokseen 21.2.2025.

²⁷⁶ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

fyysiset rakenteet. Päämääränä on huomioida lapsen tarpeet. Lapsivaikutusten arviointi tehdään myös tiloja koskevista päätöksistä.²⁷⁷ Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on tehnyt lapsivaikutusten arviointia jo useiden vuosien ajan, mutta se on ollut kirjattuna päätösehdotuksiin omana kappaleenaan vuodesta 2024.²⁷⁸

Koska päiväkotihankkeiden kesto suunnittelun aloittamisesta tilan valmistumiseen on pitkä, valmistuneet päiväkodit on tehty jopa vuosia aikaisemmin voimassaolleiden suunnitteluperiaatteiden mukaisesti. Vuosina 2019–2024 Helsingin kaupungille on valmistunut paljon päiväkoteja ja kouluja avoimia oppimistiloja korostavan suunnittelutrendin pohjalta. Trendi oli lyhyt, ja ajatus on sittemmin hylätty Helsingin kaupungin oppimistilojen suunnitteluperiaatteena. Esimerkiksi vuonna 2023 käyttöön otetuissa oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohjeissa on otettu huomioon, että liian avoimet tilat eivät sovellu oppimisympäristöksi. Jo valmistuneiden avoimen oppimisympäristön päiväkoteihin voidaan tehdä toiminnallisia muutoksia, koska kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on tähän valmis toimintatapa. Liian avointen oppimistilojen kritiikki kuitenkin edelleen leimaa julkista keskustelua.²⁷⁹

Uusien päiväkotien pihat pyritään suunnittelemaan mahdollisimman luonnonmukaisiksi. Vuonna 2023 käyttöön otetussa kasvatuksen ja koulutuksen oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohjeessa linjataan, että piha-alueiden ratkaisuihin ja viherympäristön muodostamisessa tulee hyödyntää tontin luonnonmuotoja ja olemassa olevaa kasvillisuutta. Olemassa oleva puusto pyritään säilyttämään.²⁸⁰

2.7.2 Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristön toimialalla ei ole erityisiä varhaiskasvatuksen tilojen suunnitteluun liittyviä periaatteita. Toimiala huolehtii koko kaupungin tilaomaisuudesta, tilojen järjestämisestä, tilaomaisuuden arvoista, kestävyydestä, pitkäikäisyydestä, hiilineutraalisuudesta, esteettömyydestä, turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Tavoitteena on koko kaupungin etu.²⁸¹

Pitkän aikavälin tavoitteista kasvatuksen ja koulutuksen toimiala määrittelee tilatarvetta ja käyttökustannuksiaan, mutta kaupunkiympäristön toimiala pyrkii optimoimaan tilaverkkoa. Käytännössä optimointi tarkoittaa sitä, että pohditaan, mitä tiloja

²⁷⁷ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

²⁷⁸ Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloonnokseen 19.2.2025.

²⁷⁹ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024 Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.2.2023. Saatu oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päälliköltä, sähköposti 11.4.2024, 29, 34–35, 53, 78.

²⁸⁰ Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.2.2023. Saatu oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päälliköltä, sähköposti 11.4.2024, 45–46; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

²⁸¹ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kaupungin kannattaa itse omistaa ja millaista tilajoustoa tarvitaan. Tilajousto tarkoittaa sitä, että tilasta voidaan tarvittaessa luopua tai se voidaan muuntaa toiseen käyttöön, jos tilan tarve esimerkiksi varhaiskasvatuksessa vähenee. Tilajoustoa tarvitaan, koska lapsimäärät vaihtelevat alueilla. Kaupungin pysyvä tilaomaisuus on tarkoitettu taseeseen ”sadan vuoden taloiksi”. Kovin lyhytaikaisia tilaratkaisuja ei kannata hankkia, koska ne eivät ole taloudellisia. Tarkoituksena on huolehtia siitä, että kaupunkilaisten verorahoja käytetään tiloihin viisaasti.²⁸²

Myös kaupunkiympäristön toimialan tilat- palvelujen asiantuntijat toivat haastattelussa esiin isojen yksiköiden merkityksen tilojen kustannusten hallinnassa: mitä pienempi yksikkö rakennetaan, sitä korkeampi neliöhinta yksikölle tulee. Kaupunkiympäristön toimiala pyrkii pitämään toimialojen tilakustannukset kohtuullisina vuoden 2024 alusta käyttöön otetulla uudella vuokramallilla, joka tasaa toimialojen tilavuokria. Aikaisemmassa vuokramallissa asiakastoimialan kaupunkiympäristön toimialalle maksama vuokra nousi heti, jos kohde peruskorjattiin, Nyt peruskorjauksesta aiheutuva lisävuokra tasataan pidemmälle ajalle.²⁸³

Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun mukaan haasteena isojen päiväkotien suunnittelussa on ollut, että isoja päiväkotitontteja on niukasti. Vanhoissa kaavoissa päiväkodeille kaavoitetut tontit ovat pieniä.²⁸⁴ Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelusta haastateltujen mukaan myös varhaiskasvatuksen tiloja suunnitellessa pitäisi pohtia, miten pitkäikäisyyden vaatimukset otetaan huomioon tiiviissä kaupunkirakenteessa. Vaikka suurten päiväkotien rakentaminen on järkevää kustannustehokkuusnäkökulmasta, pitää myös ottaa huomioon, että rakennukset pitää peruskorjata 30–40 vuoden päästä. Tällöin haasteeksi tulee riittävien väistötilojen saaminen suurelle määrälle lapsia.²⁸⁵

Tilahankkeiden toteutusmalleilla voidaan myös vaikuttaa kustannuksiin. Esimerkiksi vuonna 2021 Kruunuvuorenrantaan valmistunut päiväkotito Hopealaakso ja Kalasatamaan vuonna 2022 valmistunut päiväkotito Verkkosaari toteutettiin puurakentamishankkeina suunnittele- ja toteuta mallilla. Tämä oli kaupunkiympäristön toimialan tilat- palveluiden näkökulmasta hyvin kustannustehokasta. Hankkeet toteutettiin tarkoituksella peräkkäin, jotta samalla opittiin toteutustavasta. Myös Pakilanpuiston alianssihankkeessa (yläaste, ala-aste, päiväkotito ja nuorisotilat) saatiin toteutettua vuonna 2024 valmistunut päiväkotito Eloisa kustannustehokkaasti.²⁸⁶

²⁸² Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

²⁸³ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

²⁸⁴ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

²⁸⁵ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

²⁸⁶ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024; Taustatiedot hankkeista ja päiväkodeista <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-hopealaakso>; <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-verkkosaari>; <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-eloisa>

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Kaupunkiympäristön tilat-palvelussa pyritään kustannustehokkuuteen myös arvioimalla, milloin päiväkotit kannattaa toteuttaa vuokramallilla. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun asiantuntijat nostivat hyvinä esimerkkeinä kilpailukykyisesti vuokramallilla toteutetuista päiväkodeista vuonna 2025 samassa rakennuksessa Pitäjämäessä toimintansa aloittaneet päiväkotit Kutomon ja Daghemmet Sockenstuganin sekä Tuomarinkylässä sijaitsevan päiväkotit Torpparintuvan. Lisäksi tuottavuustavoitteita pidetään mielessä jatkuvasti päiväkotihankkeiden kustannusten ohjauksessa: tunnistetaan, mikä on välttämätöntä ja mikä voidaan karsia. Kustannuksia pyritään myös hillitsemään elinkaariajattelulla, jottei päiväkotien kunnossapitoon mene liikaa rahaa.²⁸⁷

Palveluverkkoa tulisi kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun asiantuntijoiden mukaan suunnitella koko kaupungin näkökulmasta, eikä vain yhden yksittäisen palvelun näkökulmasta. Nyt tehdään paljon ratkaisuja varhaiskasvatuksen erityistarpeisiin räätälöityjen tilojen ja tehokkaan tilankäytön näkökulmasta. Kun uusi asuinalue alkaa kehittymään, ensin tarvitaan päiväkotipaikkoja, sitten koulupaikkoja, sen jälkeen nuorisopalveluja ja sitten lapset muuttavat pois kotoa. Koska alueen väestörakenne muuttuu ajan kuluessa, myös eri palveluiden tarve muuttuu. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palveluista haastateltujen mukaan kasvatuksen ja koulutuksen toimiala reagoi väestöennusteisiin herkästi. Väestöennusteet pitäisi saada palvelemaan paremmin palvelutarpeen vaihteluvälin arvioimista esimerkiksi 50 vuoden aikajänteellä. Tällaiset tiedot tarvittaisiin, jotta pystyttäisiin mitoittamaan kaupungin omistukseen tulevat päiväkodit ja koulut ja lisäksi tekemään järkevämmän pituisia vuokrasopimuksia lisätiloille. Alueen väestökehitys saattaa joskus muuttua jo tilahankkeen aikana. Hankkeesta tulee lisäkustannuksia, jos sitä pitää muuttaa.²⁸⁸

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikön mukaan tiloja koskevaa tarvearviointia ei muuteta jatkuvasti, vaikka väestöennusteet päivittyvät vuosittain. Lisäksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla tarkastellaan palvelutarpeen arvioinnissa muitakin tekijöitä kuin väestöennusteita, muun muassa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta ja varhaiskasvatuksen lakimuutoksia.²⁸⁹

Kaupunkiympäristön tilat-palvelun asiantuntijoiden mukaan yhteistyö tila-asioissa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa on kehittynyt paljon, ja verrattuna muihin toimialoihin, kasvatuksen ja koulutuksen kanssa on sovittuna suhteellisen selkeät toimintatavat. Tilojen suunnittelussa on hyvin otettu huomioon kaupunkilaisten kokonaisuus: esimerkiksi yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa on

[koulutus/paivakoti-eloisa](#) Luettu 31.1.2025; Kaupunginvaltuusto 15.1.2020 § 7; Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024.

²⁸⁷ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024; Taustatiedot hankkeista ja päiväkodeista <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-kutomokujan-paivakoti/>; <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-torpparintupa/>; <https://hoivatilat.fi/karajatuvantien-ja-kutomokujan-paivakoti/>. Luettu 31.1.2025.

²⁸⁸ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

²⁸⁹ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloonnokseen 4.3.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

suunniteltu väistötiloja, joita voi käyttää myöhemminkin. Kaupunkiympäristön toimialan ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tila-asioita koskeva yhteistyö on kehittynyt erityisesti sen ansiosta, että kaupunkiympäristön toimialalle muodostettiin vuonna 2021 erillinen asiakkuusyksikkö, joka hoitaa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tila-asioita ja jolla on niistä koordinoitu kokonaisnäkökulma. Aikaisemmin kasvatuksen ja koulutuksen tiloja käyttävä asiakas joutui olemaan yhteydessä neljään eri palveluun kaupunkiympäristön toimialalla.²⁹⁰

Kaupunkiympäristön toimialan näkökulmasta tilavaihtoehtojen kartoituksessa on erityisesti haasteena, että asiakastoimialan kriteerit tarvittavalle tilalle eivät aina ole selvät. Varhaiskasvatukselle sopivien tilojen löytäminen on vaikeaa erityisesti kantakäytössä, koska siellä päiväkotitiloihin joudutaan usein sijoittamaan olemassa olevaan rakennukseen. Alun perin muuhun käyttöön tehdyn tilan muuttaminen päiväkotikäyttöön on teknisesti hankalaa ja kallista. Vaatimusten mukaisen ulkoleikkikentän järjestäminen on myös haastavaa kaupunkialueella, koska päiväkodin pihalla ei saa olla liikaa melua tai pienhiukkasia.²⁹¹

2.8 Huolto ja korjaukset

2.8.1 Vastuunjako ja prosessit

Päiväkotitilojen ylläpidosta ja tilojen käytön aikaista palveluista huolehtii kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kasvatuksen ja koulutuksen tilat -asiakkuusyksikkö. Yksikkö vastaa tilojen terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä luvanmukaisuudesta.²⁹² Tilojen ylläpito koostuu kiinteistönhoidosta, teknisistä isännöintipalveluista ja korjauksista. Ylläpitoon ja käytön aikaisiin palveluihin kuuluvat myös palautteen kerääminen asiakkailta sekä reklamointi tilanteissa, joissa palveluntuottaja ei ole toiminut sovitulla tavalla.²⁹³

Kaupungin suoraan omistamissa kohteissa teknisistä isännöintipalveluista vastaavat isännöintitiimit, ja kiinteistöhoito hankitaan ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Rakentamispalveluita tilataan pääsääntöisesti Helsingin kaupungin rakentamispalvelu Staralta.²⁹⁴

Ylläpito sisältää:

²⁹⁰ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

²⁹¹ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

²⁹² Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja. Saatua Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Organisaatiomme, Rakennukset ja yleiset alueet, Kasvatuksen ja koulutuksen tilat. Luettu 14.1.2025.

²⁹³ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Ylläpito, Tilojen ylläpito ja käytön aikaiset palvelut. Luettu 23.1.2025.

²⁹⁴ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Ylläpito, Tilojen ylläpito ja käytön aikaiset palvelut. Luettu 23.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

- tilojen kunnossapitoa, joka sisältää muun muassa rakenteiden ja taloteknisten järjestelmien tarkastukset, huollot ja korjaukset
- turvallisuusjärjestelmien kunnosta huolehtimista
- rakennusten energiankulutuksen seurantaa ja energiatehokkuuden parantamista
- korjaus ja muutostöitä, esimerkiksi vauriokorjauksia, teknisten järjestelmien, kuten lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmien, päivityksiä, esteettömyyden parantamista²⁹⁵

Kaupunkiympäristön toimialan intranetsivujen mukaan tilat-palvelun asiakkuusyksiköt huolehtivat myös käyttäjän toiminnallisista tarpeista johtuvista sisätilamuutoksista, esimerkiksi tilojen uudelleenjärjestelystä, seinien tai väliseinien rakentamisesta, oviaukkojen tai ikkunoiden muuttamisesta tai lisärakentamisesta, kuten uusien kokoustilojen luomisesta. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ei toteuta korjaus- tai muutostöitä, mutta päättää ja maksaa toiminnallisista muutoksista. Oppimistilojen suunnittelupalveluiden toiminnallisten muutostöiden tiimi koordinoi toiminnallisia tilamuutostarpeita, kuten esimerkiksi käyttötarkoituksen muutokseen, kiintokalustukseen, varusteisiin, esteettömyyteen, ergonomiaan, äänieristykseen ja akustiikkaan liittyviä tarpeita.²⁹⁶

Päiväkotien ylläpitoon sisältyvistä korjaus- ja muutostöistä ja toiminnallisista muutostöistä ilmoitetaan eri tavalla. Huoltoon ja ylläpitoon liittyvät tarpeet ilmoitetaan kaupunkiympäristö toimialan hallinnoiman sähköisen huoltokirjan kautta. Tilamuutoksiin, kalustukseen ja varustukseen liittyvät toiminnalliset tarpeet sen sijaan etenevät kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla seuraavasti:

- Toimipisteen esihenkilö, esimerkiksi päiväkodin johtaja, keskustelee asiasta esihenkilönsä, esimerkiksi aluepäällikön kanssa.
- Jos tilamuutos on välttämätön toiminnan järjestämiselle, toimipisteen esihenkilö lähettää esityksen muutostarpeesta toiminnallisten muutostöiden tiimille.
- Tiimin edustaja selvittää kaupunkiympäristön toimialan edustajien kanssa ehdotuksen toteuttamismahdollisuutta, vaihtoehtoja sekä kustannusarviota. Laajemmissa muutostöissä työryhmään kuuluu tarvittaessa eri alojen asiantuntijoita.
- Koska muutostöihin varattu määräraha on rajallinen, vain tärkeimmät työt voidaan toteuttaa. Tarvittaessa päiväkotien muutostöiden priorisointi tehdään oppimistilojen suunnittelupalveluiden ja varhaiskasvatuksen palveluiden välisissä keskusteluissa.²⁹⁷

Pihatilojen toiminnalliset muutokset toteutetaan saman prosessin mukaisesti kuin sisätilojen. Helsingin kaupungin rakentamispalvelu Stara tekee vuosittain pihatarkastuksia, joiden pohjalta kasvatuksen ja koulutuksen ja kaupunkiympäristön toimialat

²⁹⁵ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Ylläpito, Roolit tilojen ylläpidossa. Luettu 23.1.2025.

²⁹⁶ Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilojen muutostarpeet. Luettu 23.1.2025.

²⁹⁷ Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilojen muutostarpeet. Luettu 23.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

arvioivat piha-alueita. Tarkastelun tuloksena syntyy käsitys siitä, mitkä kaikista kaupungin piha-alueista ovat tärkeimpiä uudistettavia tai korjattavia kohteita. Jos kyse ei ole vain yhden, vuositarkastuksessa rikkinäiseksi havaitun leikkivälineen korvaamisesta vastaavalla, pihan muutostyöt katsotaan toiminnallisiksi muutoksiksi, jotka etenevät sivulla 72 kuvatun prosessin mukaisesti.²⁹⁸

Toiminnallisten muutostöiden toteuttaminen voi olla aikaa vievää. Esimerkiksi elokuuksi tarvittavat muutostarpeet tulee ilmoittaa oppimistilojen suunnittelupalveluille edellisen vuoden syksyllä, jotta voidaan varmistaa riittävästi tarkastelu-, suunnittelu- ja toteutusaikaa. Laajat muutostyöhankeet nostavat päiväkodin vuokraa.²⁹⁹

Kaupungin omistamien päiväkotitilojen ylläpidon vastuunjakotaulukon mukaan kaupunkiympäristön toimialan tilat- palvelu vuokranantajan edustajan huolehtii useimmista päiväkotien kiinteistönhoidon ja huollon tehtävistä. Tästä merkittävin poikkeus on sisätilojen siivous, jonka järjestäminen on kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastuulla.³⁰⁰ Myös Hekan omistamien päiväkotitilojen ylläpidosta on erillinen vastuunjakotaulukko, jossa eritellään kaupunkiympäristön toimialan, tilojen käyttäjän ja Hekan vastuut. Hekan omistamiin tiloihin ei saa tehdä toiminnallisia muutoksia ilman Hekan lupaa.³⁰¹

2.8.2 Huoltoa ja korjauksia koskevat havainnot

Tapaustarkasteluissa havaittiin, että joissakin tapauksissa päiväkotien huolto- ja korjaustoimenpiteissä voi olla pitkä viive tai asiat eivät korjaannu huollosta huolimatta.³⁰² Ongelma on tunnistettu kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelussa ja sitä on pyritty ratkomaan. Kiinteistöhuollon huono laatu on valtakunnallinen ongelma. Kaupunkiympäristön toimialan tilat -palvelujen asiantuntijoiden mukaan kaupungin entisen liikelaitoksen Palmian yhtiöittäminen on vielä pahentanut ongelmaa ja aiheuttanut kaupungin kiinteistöjen huollon tason romahtamisen. Yhtiöittämisen myötä kiinteistöhuollossa käyttöön otettu sopimusmalli ei soveltunut tarkoitukseensa, koska se sisälsi hyvin heikot keinot ohjata tai sanktioida palveluntuottajan toimintaa. Sopimusmallia on sittemmin kehitetty muun muassa markkinavuoropuhelun avulla, ja jatkossa kaikki huoltosopimukset kilpailutetaan uudelleen koreittain. Sopimusmallia ei ole voinut aikaisemmin muuttaa siirtymäajan vuoksi.³⁰³

Kiinteistöhuoltoa tarjoavat yritykset kilpailevat voimakkaasti hinnalla, jolloin kilpailutuksessa halvimman palveluntuottajan laatu voi olla heikkoa. Joissakin kunnissa kiinteistöhuoltopalvelut on valittu siten, että ei ole valittu halvinta palveluntuottajia, vaan

²⁹⁸ Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Pihan muutostyöt. Luettu 23.1.2025.

²⁹⁹ Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilojen muutostarpeet. Luettu 23.1.2025.

³⁰⁰ Vastuunjakotaulukko, päiväkodit, kaupungin suoraan omistamat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilamuutostarpeet. Luettu 3.12.2024.

³⁰¹ Vastuunjakotaulukko Heka päiväkodit. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilamuutostarpeet. Luettu 3.12.2024.

³⁰² Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotitilojen yhtiöittämisestä 30.9.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotitilojen yhtiöittämisestä 5.11.2024.

³⁰³ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

keskihintaisia, jotta kiinteistönhuollon laatua saataisiin nostettua. Kaupunkiympäristön toimialan tilat- palvelun asiantuntijat toivovat, että tällainen menettely olisi mahdollista myös Helsingin kaupungilla.³⁰⁴

Kaupunkiympäristön toimialan kilpailuttaa kiinteistönhuoltoa myös laadun perusteella. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön mukaan laatukriteereitä painotettaisiin mielellään enemmänkin. Hänen mukaansa on kuitenkin erittäin haastavaa määritellä kilpailutuksiin sellaisia laatukriteereitä, jotka tuottaisivat toivottua laatua. Tällaisia olisivat esimerkiksi kiinteistönhoitajan vastuullisuus, tarmokkuus, oikea asenne, motivaatio ja ammattitaito. Koska laatukriteereitä ei ole voitu määritellä halutulla tavalla, kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu on panostanut siihen, että palvelussa on enemmän henkilöstöä tarkistamassa ja valvomassa kiinteistönhuoltoa ja reklamoimassa sen puutteista. Tavoitteena on, että kaupunki saisi sopimuksen mukaista palvelua. Tämä vie paljon tilat-palvelun työaikaa, ja uusia henkilöitä on myös rekrytoitu. Huoltosopimukset ovat tiukempia kuin aikaisemmin: ne sisältävät vahvemmat sanktiot tekemättä jääneistä töistä ja toisaalta palkkiot tavoitteiden saavuttamisesta.³⁰⁵

Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu järjestää säännöllisiä palavereja kaikkien suurimpien kiinteistönhuollon puitesopimuskumppanien kanssa. Palavereihin osallistuvat tilat-palvelun tiimipäälliköt ja isännöitsijät sekä puitesopimuskumppanien palvelupäälliköt. Lisäksi kahdesta neljään kertaan vuodessa järjestetään palveluseuranta-kokouksia, joissa on läsnä myös tilat-palvelun yksikön päälliköitä ja palveluntuottajan toimialajohtaja. Tilat-palvelun tiimipäälliköt seuraavat jatkuvasti palvelupyyntöjen toteuttamista. Kiinteistönhuollon toteutumisen seurantaan on siis määritelty rakenteet, mutta vie aikaa, että seurannalla saadaan parannettua laatua. Lisäksi seuranta vaatii paljon resursseja valvontaan ja reklamointiin.³⁰⁶

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalvelujohtajan mukaan vuodesta 2022 lähtien toimialalla on ollut käytössä seurantamittari, jonka avulla huoltotoimenpiteiden toteutumista seurataan kuukausittain. Pelkkä seurannan olemassaolo luo painetta palveluntuottajalle toteuttaa huoltotoimenpiteet sovitusti.³⁰⁷

Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelu on yrittänyt saada tilojen käyttäjiä lisäämään sähköisen huoltokirjan käyttöä huoltoilmoitusten teossa. Sähköisellä huoltokirjalla on pyritty ratkomaan sitä ongelmaa, ettei esimerkiksi päiväkotiyksiköissä tiedetä,

³⁰⁴ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁰⁵ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikkö, kaupunkiympäristön toimiala kommentit muistiolounnokseen 21.2.2025.

³⁰⁶ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁰⁷ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

mihin tahoon missäkin tapauksessa otetaan.³⁰⁸ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalvelujohtajan mukaan tilojen käyttäjissä aiheuttaa hämmennystä, jos huoltoilmoituksiin ei reagoida, eikä ilmoittaja saa tietoa siitä, miten asia etenee. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle oli myös tullut tieto, että yli 500 euron huolto- tai korjaustoimenpiteisiin tarvitaan isännöitsijän lupa.³⁰⁹

Tilojen käyttäjät kokevat kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelussa työskentelevät isännöitsijät yleensä kaupungin edustajiksi tila-asioissa, ja ilmoittavat heille kaikista kiinteistönhuoltoon ja korjauksiin liittyvistä asioista. He eivät tunnista, että tiloihin liittyy monenlaista palveluita ja palvelun tuottajia. Eri tehtävissä, kuten kiinteistön huoltosopimukseen sisältyvissä tehtävissä, siivouksessa tai toiminnallisissa muutoksissa vastuu vaihtelee kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kaupunkiympäristön toimialan välillä. Lisäksi tehtäviä toteuttavat eri palveluntuottajat. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun asiantuntijoiden mukaan päiväkotitilojen käyttäjät eivät usein tunnista sitä, mitkä tiloihin liittyvistä tehtävistä ovat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastuulla.³¹⁰

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ja kaupunkiympäristön toimiala ovat yhdessä laatineet kiinteistöjen ylläpidon vastuunjakotaulukot sekä kaupungin että Hekan omistamien päiväkotitilojen erilaisista huolto- ja korjaustehtävistä. Taulukot ovat tilojen käyttäjien saatavilla kaupungin intranetissä. Ylläpidon vastuunjakotaulukot kuvaavat kuitenkin ainoastaan sitä, mitkä asiat kuuluvat kaupunkiympäristön toimialan järjestämän ylläpidon vastuulle ja mitkä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastuulle. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön mukaan ne eivät ratkaise tilojen käyttäjien, esimerkiksi päiväkotien johtajien ja henkilöstön, ongelmaa siitä, minkä tahon puoleen missäkin tilaan liittyvässä asiassa tulisi kääntyä.³¹¹ Kasvatuksen ja koulutuksen tilapalvelujohtajan mukaan vastuita ja tehtäviä on pyritty keskittämään palveluntuottajille. Aikaisempi tilanne, jossa jokaiselle kiinteistöjen ylläpitoon liittyvälle toiminnolle oli eri palveluntuottaja, teki kokonaisuuden seuraamisen erittäin vaikeaksi.³¹²

³⁰⁸ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁰⁹ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

³¹⁰ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³¹¹ Tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikkö, kaupunkiympäristön toimiala kommentit muistioluonnokseen 21.2.2025.

³¹² Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Vastuunjakotaulukko, päiväkodit, kaupungin suoraan omistamat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilamuutostarpeet. Luettu 3.12.2024.; Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistamien päiväkotien vastuunjakotaulukko 2019.

2.9 Pedagogisten tavoitteiden toteutuminen

2.9.1 Mahdollisuus leikkiin, rauhoittumiseen, oppimiseen ja liikuntaan

Tapaustarkasteluissa tilojen käyttäjät toivat esiin, että päiväkodeissa tarvittaisiin lisää pienempiä, rauhallisia tiloja leikkiin, rauhoittumiseen ja oppimiseen sekä myös lasten terapiaihin, henkilöstön suunnittelu-, arviointi ja kehittämissuunnitelmaan ja vanhempien kanssa käytäviin keskusteluihin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluverkkoyksikön ja tilahankeyksikön päällikön mukaan toimialan vuonna 2023 käyttöön otetussa tilasuunnitteluohjeessa on selkeästi linjattu, että jokaisessa oppimistilana toimivassa rakennuksessa tulisi olla pienryhmätiloja ja henkilökunnan ja lasten tai heidän vanhempiensa kanssa käytäviin luottamuksellisiin tapaamisiin sekä henkilöstön työskentelytiloiksi tarkoitettuja niin sanottuja kohtaamotiloja. Päiväkoteja ei voida kuitenkaan suunnitella siten, että jokaiselle toiminnalle olisi oma erillinen tila, koska käytettävissä oleva tila on rajallinen. Suunnitelmissa edellytetään, että silloin, kun ryhmätilat eivät ole lapsiryhmän käytössä, ryhmätiloja voidaan käyttää muuhun toimintaan, esimerkiksi keskusteluihin tai henkilöstön työtiloina.³¹³

Pienryhmätilat soveltuvat leikkeihin, rauhoittumiseen ja oppimiseen. Vuonna 2023 käyttöön otetun tilasuunnitteluohjeen mukaisesti kaikille päiväkodissa oleville lapsille täytyy olla leppäamiseen sopiva paikka. Aikaisemmissakin suunnitteluohjeissa oli varauduttu lepotiloihin ja pienryhmätiloihin. Vuonna 2024 hyväksyttyyn ohjeeseen on tämän lisäksi tarkennettu, että myös suunnitteluvaiheessa pitää pystyä näyttämään, miten tiloja voidaan käyttää.³¹⁴

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilahankeyksikön päällikön mukaan henkilöstö ei aina ole tietoinen tilasuunnittelun lähtökohdista. Aiemmin tilasuunnittelun lähtökohdat ovat olleet erilaisia: kaikki toiminnot olivat eri tiloissa, esimerkiksi lepoalueita ajateltiin käytettävän vain leppäamiseen. Nykyisin tilasuunnittelussa on lähtökohdana monikäyttöisyys.³¹⁵ Vuonna 2023 käyttöön otetun tilasuunnitteluohjeen mukaan päiväkoteihin suunnitellaan erityyppisiä ja -kokoisia toimintatiloja. Samaa tilaa voidaan ryhmittäin vuorottelemalla käyttää esimerkiksi lepoon tai leikkiin.³¹⁶ Jotta henkilöstö saataisiin toimimaan tiloihin sopeutuen, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämissuunnitelmiin on rekrytoitu pedagoginen asiantuntija. Asiantuntijan tehtävänä on

³¹³ Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.2.2023. Saatu oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päälliköltä, sähköposti 11.4.2024, 29, 34–35, 53, 78; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

³¹⁴ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

³¹⁵ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

³¹⁶ Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.2.2023. Saatu oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päälliköltä, sähköposti 11.4.2024, 53.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

edistää varhaiskasvatuksen toimintaa tiloissa ja näyttää, miten tiloja voi käyttää uudella tavalla.³¹⁷

Liikunnan mahdollistamisessa ei noussut esiin suuria puutteita neljään päiväkotiin tehdyillä tutustumiskäynneillä. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla haastateltujen mukaan varhaiskasvatus on tehnyt paljon yhteistyötä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikunnan edistämisen yksikön kanssa. Yhteistyössä on yritetty vaikuttaa päiväkotien johdon ja henkilöstön asenteisiin liikunnan järjestämisessä. Liikunnan mahdollistamista päiväkodeissa ovat myös tukeneet valtakunnalliset ja kaupungin omat hankkeet sekä luonnonmukaiset pihatilat. Joskus päiväkotien haasteena on ollut riittävän ajan saaminen eri toimijoiden yhteiskäytössä olevista liikuntasaleista, esimerkiksi tapauksissa, joissa päiväkotikäyttäjät käyttävät koulujen yhteydessä olevaa ja mahdollisesti kulttuurin ja vapaa-ajan toimialankin käyttämää liikuntasalia. Tällöin salin käytöstä on neuvoteltu eri toimijoiden kesken.³¹⁸

2.9.2 Monipuolinen käytettävyys ja muunneltavuus

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä päiväkotikäyttäjien tilojen käyttäjäkokemuksena nostettiin esiin, että alun perin muuhun käyttöön tarkoitettujen tilojen muuntaminen päiväkotitilaksi voi olla haastavaa.³¹⁹ Haaste tunnistetaan kaupunkiympäristön toimialan tilat-palveluissa. Päiväkodit vaativat paljon ilmanvaihtoa, märkätiloja, tilojen pitää olla muunneltavissa. Hyvän akustiikan ja toimivien piha-alueiden rakentaminen voi olla haastavaa vanhoihin, muuhun käyttötarkoitukseen suunniteltuihin rakennuksiin.³²⁰

Vanhoja tiloja on kuitenkin sekä kaupunkiympäristön että kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta haastateltujen mukaan usein muutettu päiväkotikäyttöön onnistuneesti. Keskeistä on pedagogiikan hyödyntäminen tilassa. Esimerkiksi Punavuoreen vuonna 2022 valmistuneet päiväkotitilat suomenkieliselle päiväkotikäyttäjille ja ruotsinkieliselle daghemmet Robanille on tehty vuonna 1983 valmistuneisiin entisiin liike- ja toimistotiloihin. Päiväkotien piha on pieni, mutta päiväkotien käyttäjät ovat olleet kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelujen asiantuntijoiden mukaan hyvin tyytyväisiä. Tiiviissä kaupunkirakenteessa ei useinkaan ole mahdollista rakentaa päiväkotitiloja muualle kuin vanhoihin rakennuksiin. Käyttäjät ovat olleet tyytyväisiä myös vanhassa terveys- ja talonkäräisessä Vallilassa vuonna 2020 toimintansa aloittaneen päiväkotikäyttäjien tiloihin. Tiloja rakentaessa mietittiin esimerkiksi tien ylityksen haasteellisuutta, mutta

³¹⁷ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

³¹⁸ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.2.2023. Saatu oppimistilojen suunnittelu-palvelujen palveluverkkoyksikön päälliköltä, sähköposti 11.4.2024, 19.

³¹⁹ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotikäyttäjien tilojen 30.9.2024.

³²⁰ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

käyttöönoton jälkeen kaupunkiympäristön toimialan tilat- palvelu ei ole saanut negatiivista palautetta.³²¹

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynnillä päiväkotia Franzeniaan päiväkodin johtaja toi esiin, että rakennussuojelu voi vaikeuttaa muutosten tekoa päiväkodeissa toiminallisuutta ja turvallisuutta parantavien muutosten tekoa.³²² Sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla että kaupunkiympäristön toimialalla haastateltujen mukaan rakennuksen turvallisuudesta tai terveellisyydestä ei koskaan tingitä suojelemissakaan rakennuksissa. Rakennussuojelu ei ole ehdotonta, vaan asioista voidaan keskustella ja kompromisseja voidaan tehdä. Kaupungin toimitilastrategian mukaan toiminnan tulee kuitenkin olla tilarakenteeseen sopeutuvaa. Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun asiantuntijoiden mukaan on hyväksyttävä se, että suojeleista rakennuksista ei voi koskaan tehdä aivan samanlaisia kuin uudet rakennukset, eikä täysin tilaohjeiden mukaisia. On mietittävä, kuinka paljon tila joustaa käytön mukaan ja kuinka paljon käyttö joustaa tilan mukaan.³²³

2.10 Päiväkotien fyysinen saavutettavuus

2.10.1 Varhaiskasvatuspaikan myöntäminen

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnalla on velvollisuus järjestää asukkailleen varhaiskasvatuspaikka. Helsinki pyrkii järjestämään varhaiskasvatuspaikan huoltajien toiveiden mukaan, mutta joillakin alueilla ja päiväkodeissa on vain vähän paikkoja suhteessa hakijoiden määrään. Tilanteet vaihtelevat viikoittain ja kuukausittain.³²⁴

Varhaiskasvatuspaikan myöntämisen perusteista päättävät vuosittain kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto ja ruotsinkielinen jaosto. Samat varhaiskasvatuksen myöntämisen perusteet koskevat sekä suomen- että ruotsinkielistä varhaiskasvatusta.³²⁵

³²¹ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Taustatiedot päiväkodeista <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/paivakoti-roba>; <https://www.hel.fi/sv/fostran-och-utbildning/daghemmet-roban>; STT 20.12.2022. Iso Roban päiväkodit - vanhasta toimistorakennuksesta moderniksi oppimisympäristöksi. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69960853/iso-roban-paivakodit---vanhasta-toimistorakennuksesta-moderniksi-oppimisymparistoksi?publisherId=60577852>. Luettu 31.1.2025; Kaupunkiympäristön toimiala, Rakennukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuus, Tilapalvelut, Toimitilavuokraus, Yksikön päällikkö 18.5.2020 § 63.

³²² Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024.

³²³ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Helsingin kaupungin toimitilastrategia. Kaupunginhallitus 22.6.2020 § 400, liite 1.

³²⁴ <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/hakeminen-varhaiskasvatukseen#hakeminen>. Luettu 30.10.2024.

³²⁵ Varhaiskasvatuspaikan myöntämisen perusteet 1.1.2024 alkaen. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto 28.11.2023 § 92.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Varhaiskasvatuksessa 1.1.2024 voimassa olevien periaatteiden mukaan³²⁶ huoltaja esittää varhaiskasvatuksen toimipaikkoihin yhdestä kolmeen hakutoivetta, jotka otetaan huomioon järjestyksessä. Lapselle myönnetään tarkoituksenmukainen paikka hänen kotinsa lähelle, varhaiskasvatuksen toimipaikkojen paikkatilanteen mukaisesti. Paikkaa myöntäessä otetaan huomioon varhaiskasvatuksen tarpeen alkamisajankohta.³²⁷ Huoltaja voi hakea 2024 voimassa olleiden periaatteiden mukaan paikkaa mistä päin tahansa kaupunkia, esimerkiksi työpaikkansa läheltä. Mikäli paikkaa myönnettäessä asiakkaan hakutoiveiden mukaisissa paikoissa ei ole tilaa, paikka myönnetään kotia lähimmästä vapaasta toimipaikasta.³²⁸

Jos varhaiskasvatuspaikkaan on enemmän hakijoita kuin paikkoja, sisaruksille myönnetään mahdollisuuksien mukaan paikka samaan varhaiskasvatuksen toimipaikkaan. Jos eri hakijoilla on sama aloittamispäivämäärä ja sisarusperiaate täyttyy, varhaiskasvatuspaikan saannin ratkaisee etäisyys lapsen kotoa varhaiskasvatuksen toimipaikkaan lyhimmän kävely- tai julkisen liikenteen matkan mukaan. Lyhimmän matkan arvioinnissa huomioidaan perheen mahdollisten muiden lasten sijoittuminen muihin varhaiskasvatuksen toimipaikkoihin. Kasvun ja oppimisen tukea tarvitsevalle lapselle voidaan myöntää paikka tarvittaessa muuhun kuin lähimpään varhaiskasvatuksen toimipaikkaan.³²⁹

Varhaiskasvatuspaikka tulee hakea viimeistään neljä kuukautta ennen varhaiskasvatuksen alkamisajankohtaa, jollei paikan tarve ole ennakkoimaton. Ennakoimattomassa tilanteessakin paikka on haettava kaksi viikkoa ennen kuin lapsi tarvitsee paikan. Huoltajan tulee esittää todistus siitä, että ennakoimaton tarve johtuu työllistymisestä, opinnoista, koulutuksesta tai muutosta toiseen kuntaan työn tai opintojen takia.³³⁰

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta haasteltujen mukaan palvelunohjaajat tekevät hyvää työtä perheelle sopivan varhaiskasvatuspaikan järjestämisessä. Jos matka-aika lapselle myönnettävään paikkaan näyttäisi ylittävän puoli tuntia, palvelunohjaaja on yleensä yhteydessä aluepäällikköön varmistaakseen, että perheelle voidaan tarjota paikkaa, vaikka lapsen matka-aika muodostuisi harvinaisen pitkäksi.³³¹

³²⁶ Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto päätti vuotta 2024 edeltävistä varhaiskasvatuspaikan myöntämisperusteista 8.9.2020 § 34 ja ne tulivat voimaan 1.1.2021. Asiakkaiden toiveet ja sisarus huomioitiin aiemmissakin perusteissa. Varhaiskasvatuksen palvelunohjaajan sähköpostitse 3.2.2025 toimittamat tiedot.

³²⁷ Varhaiskasvatuspaikan myöntämisen perusteet 1.1.2024 alkaen. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto 28.11.2023 § 92.

³²⁸ Varhaiskasvatuksen palvelunohjaajan sähköpostitse 3.2.2025 toimittamat tiedot.

³²⁹ Varhaiskasvatuspaikan myöntämisen perusteet 1.1.2024 alkaen. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto 28.11.2023 § 92.

³³⁰ Varhaiskasvatuspaikan myöntämisen perusteet 1.1.2024 alkaen. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto 28.11.2023 § 92.

³³¹ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Varhaiskasvatuksen tila- ja palveluverkkoa ei voida suunnitella siten, että perheiden eniten suosiminakin hakuaikoina olisi runsaasti vapaita paikkoja ja kaikki lapset saisivat aina paikan hyvin läheltä kotiaan. Tilapaikkojen määrä on myös taloudellinen kysymys. Toimialan tavoitteena on, että syksyllä 80 prosenttia varhaiskasvatuksen tilapaikoista olisi täynnä. Paikat halutaan päättää ennakollisesti. Matka-aikojen lyhyenä pitämisessä on haasteena, että paikka tulee järjestää tarpeen mukaan. Ruuhkaisina aikoina, kuten loppukeväällä, vapaat paikat eivät ole siellä, missä asiakas haluaisi. Tällöin matka-ajat voivat olla pitkiä. Perheet voivat kuitenkin käyttää siirtohakua, jolla he saattavat myöhemmin päästä haluamaansa paikkaan.³³²

2.10.2 Matka-ajat

Kaupunkistrategian 2021–2025 mukaan ”Varhaiskasvatuspaikkoja lisätään tavalla, joka mahdollistaa paikan tarjoamisen läheltä kotia tai perheen kulkumatkan varrelta. Toteutetaan lähipäiväkotiperiaate.³³³ Kaupunkistrategian tavoitetta päiväkotipaikan sijainnista perheen kulkumatkan varrella ei ole arvioitu tässä arvioinnissa, koska perheiden kulkumatkoista ei ole tietoa. Strategiakaudella 2021–2025 varhaiskasvatuksessa ei myöskään ole ollut tavoiteaikaa sille, kuinka pitkä matka-aika perheen kodista päiväkotiin saisi enintään olla.³³⁴

Koska 2010-luvulla matka-ajat päiväkoteihin olivat pitkiä, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tavoitteena on ollut niiden lyhentäminen. Tämä on varhaiskasvatusjohtajan mukaan saavutettu. Arviointia laatiessa toimialan tavoitteena oli tiiviin palveluverkon ylläpitäminen. Joissakin tapauksissa pidemmät matka-ajat joudutaan hyväksymään, jotta saataisiin riittävästi paikkoja. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla haastattelujen mukaan varhaiskasvatuksen keskittäminen isompiin yksiköihin ei ole heikentänyt päiväkotiverkon tiivyyttä, koska isompaan päiväkotiin mahtuu useampi alueen lapsi.³³⁵

Suomenkielisestä varhaiskasvatuksesta on saatavilla vertailukelpoista tietoa varhaiskasvatuspaikkapäätöksen saaneiden matka-ajoista kotiosoitteesta päiväkotiin vuosilta 2022–2024 ja ruotsinkielisestä varhaiskasvatuksesta elokuusta 2021 alkaen. Tiedoissa ei ole mukana esiopetuksessa olevia lapsia, sillä heille on määritelty omat

³³² Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistioluonnokseen 21.2.2025.

³³³ Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025, 18.

³³⁴ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityissuunnittelijalta saadut tiedot, sähköposti 29.10.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

³³⁵ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityissuunnittelijalta saadut tiedot, sähköposti 29.10.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

oppilaaksiottokriteerit ja -alueet. Laskenta perustuu HSL:n reittioppaaseen.³³⁶ Matkan arvioinnissa käytetään HSL:n reittioppaan mukaista lyhintä matkaa lapsen kotoa varhaiskasvatuksen toimipaikkaan kävellen tai julkisella liikenteellä.³³⁷

Laskennan perusteella matka-ajan keskiarvo kotiosoitteesta päiväkotiin on pysynyt suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa minuutin tarkkuudella samana vuosina 2022–2024, 12 minuutissa. (Taulukko 11). Ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa matka-ajan keskiarvo vuonna 2024 on 17 minuuttia, kun vuonna 2021 se oli 15 minuuttia. Eli ruotsinkielisessä palvelussa keskimääräinen päiväkotimatka-aika on kasvanut. Vertailussa on hyvä ottaa huomioon, että vuoden 2021 keskiarvoon on laskettu varhaiskasvatuksen aloituspäivän mukaan vain 1.8.–31.12.2021 aloittaneet lapset ja vuoden 2024 keskiarvossa ovat mukana vain ne 29.10.2024 mennessä tehdyt päätökset, joissa varhaiskasvatuspaikan aloituspäivä on vuonna 2024.³³⁸

Taulukko 11. Varhaiskasvatuspaikkapäätösten matka-aikojen keskiarvo suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä palvelussa, minuuttia³³⁹

Palvelu	1.8.2021– 31.12.2021 ³⁴⁰ , min	1.1.2022– 31.12.2022, min	1.1.2023– 31.12.2023, min	Vuodelle 2024 29.10.2024 mennessä tehdyt pää- tökset ³⁴¹ , min
Suomenkielinen	..	12	12	12
Ruotsinkielinen	15	16	16	17

Vaikka varhaiskasvatuspalveluilla ei ole varsinaista tavoitetta päiväkotimatkan pituudelle, vertailumittarina voidaan käyttää kaupunkistrategiassa linjattua tavoitetta ”vartin kaupungista”, jossa lähipalvelut löytyvät viidentoista minuutin kävelyn, pyöräilyn tai julkisen liikenteen matkan päästä³⁴². Matka-aikojen keskiarvon perusteella ”vartin kaupunki” toteutui varsin hyvin suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa. Sen sijaan

³³⁶ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityissuunnittelijalta saadut tiedot, sähköposti 29.10.2024. Vuosien 2022–2024 tiedot eivät ole vertailukelpoisia aiempiin matka-aikalaskentoihin, koska aikaisemmissa laskennoissa hyödynnettiin pääkaupunkiseudun matka-aikamatriisityökalua ja kohdejoukkona olivat kaikki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olevat lapset (pl. kielikylpy ja ympärivuorokautinen hoito).

³³⁷ Varhaiskasvatuspaikan myöntämisen perusteet 1.1.2024 alkaen. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan suomenkielinen jaosto 28.11.2023 § 92, 1–2.

³³⁸ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityissuunnittelijalta saadut tiedot, sähköposti 29.10.2024.

³³⁹ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityissuunnittelijalta saadut tiedot, sähköposti 29.10.2024. Tiedot eivät sisällä esiopetusta. Päätökset kohdistetaan ajanjaksolle varhaiskasvatuspaikan aloituspäivän mukaan.

³⁴⁰ Uuden asiakastietojärjestelmän Astin käyttö alkoi ensin ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa 1.8.2021 alkaen ja suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa vasta 1.1.2022. Tieto perustuu 382 varhaiskasvatuspaikkapäätökseen,

³⁴¹ Keskiarvo on laskettu 29.10.2024 mennessä tehdyistä päätöksistä, joissa varhaiskasvatuksen aloituspäivä on 1.1.–31.12.2024 ja se perustuu 10 187 päätökseen suomenkielisessä ja 733 päätökseen ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa.

³⁴² Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025, 11.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa vertailumittari ei ole aivan toteutunut vuosina 2022–2024.³⁴³

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa päiväkotimatkojen keskiarvot vaihtelivat vuonna 2024 varhaiskasvatusalueittain 11 minuutista 14 minuuttiin (Taulukko 11). Pisimmät matkat olivat Jakomäen, Puistolan ja Suutarilan peruspiireissä (Koillinen varhaiskasvatusalue 5.2) sekä Maunulan, Länsi-Pakilan, Tuomarinkylän, Oulunkylän, Itä-Pakilan, Paloheinän, Torpparinmäen ja Veräjänmäen peruspiireissä (Pohjoinen varhaiskasvatusalue 4).

³⁴³ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityissuunnittelijalta saadut tiedot, sähköposti 29.10.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024. Tiedot eivät sisällä esiopetusta. Päätökset kohdistetaan ajanjaksolle varhaiskasvatuspaikan aloituspäivän mukaan.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 12. Varhaiskasvatuspaikkapäätösten matka-aikojen keskiarvo suomenkielisessä palvelussa alueittain, minuuttia³⁴⁴

Varhaiskasvatusalue (suluissa peruspiirit, joita alue palvelee)	1.1.2022- 31.12.2022, min	1.1.2023- 31.12.2023, min	Vuodelle 2024 29.10.2024 mennessä tehty päätökset ³⁴⁵ , min
Koillinen 5.2 (Jakomäki, Puistola, Suutarila)	13	15	14
Pohjoinen 4. (Maunula, Länsi-Pakila, Tuomarinkylä, Oulunkylä, Itä-Pakila, Paloheinä, Torpparinmäki, Veräjänmäki)	13	13	14
Kaakkoinen 6. (Kulosaari, Herttoniemi, Roihuvuori, Laajasalo)	11	12	12
Itäinen 7.2. (Myllypuro, Mellunkylä)	13	13	12
Läntinen 2 (Reijola, Munkkiniemi, Haaga, Kaarela, Pitäjänmäki, Kannelmäki, Maununneva, Hakuninmaa, Kuninkaantammi, Malminkartano)	13	13	12
Koillinen 5.1 (Latokartano, Malmi, Pukinmäki)	12	13	11
Itäinen 7.1 (Vartiokylä, Vuosaari Östersundomin suurpiiri)	11	10	11
Keskinen 3 (Kallio, Alppiharju, Vallila, Pasila, Vanhakaupunki)	12	12	11
Eteläinen 1 (Kampinmalmi, Lauttasaari, Taka-Töölö, Ullanlinna, Vironniemi)	11	10	11

Hakutoiveiden mukaiset varhaiskasvatuspaikkapäätökset

Vuoden 2024 lokakuun loppuun mennessä tehdyistä suomenkielisen palvelun varhaiskasvatuspaikkapäätöksistä 73 prosenttia oli hakutoiveiden mukaisia (Taulukko 13). Ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa toiveiden mukaisen päätöksen saaneiden osuus oli suurempi kuin suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa, 81 prosenttia.

³⁴⁴ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityissuunnittelijalta saadut tiedot, sähköposti 29.10.2024. Kaupunginosat, joita eri varhaiskasvatusalueet palvelevat, on poimittu verkkosivulta <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatus-paivakodissa/lista-paivakodeista-alueittain>. Tiedot eivät sisällä esiopetusta. Päätökset kohdistetaan ajanjaksolle varhaiskasvatuspaikan aloituspäivän mukaan.

³⁴⁵ Keskiarvo on laskettu 29.10.2024 mennessä tehdyistä päätöksistä, joissa varhaiskasvatuksen aloituspäivä on 1.1.–31.12.2024 ja se perustuu 10 187 päätökseen suomenkielisessä ja 733 päätökseen ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa.

Kummassakin palvelussa toiveiden mukaisten päätösten osuus on hieman kasvanut verrattuna vuoteen 2022.

Taulukko 13. Hakutoiveiden mukaisten varhaiskasvatuspaikkapäätösten osuus, %³⁴⁶

Palvelu	2022	2023	Vuodelle 2024 29.10.2024 mennessä tehty päätökset
Suomenkielinen	70 %	72 %	73 %
Ruotsinkielinen	78 %	83 %	81 %

Ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen mukaan ruotsinkielisessä palvelussa on pystytty toteuttamaan paikkatoiveita paremmin kuin suomenkielisessä siksi, että hakemusten käsittelyprosessia on onnistuttu nopeuttamaan. Ennen valintakokouksia, joissa hakemukset käsitellään, on avattu riittävästi ryhmäpaikkoja. Tällöin päiväkodinjohtajat ovat voineet hyväksyä palveluohjauksessa tehty varhaiskasvatuspäätökset nopeasti, ja huoltajat hyväksyä tai hylätä heille tarjotut päätökset nopealla aikataululla. Tämä puolestaan on johtanut siihen, että vapaat paikat ovat olleet selvillä seuraavassa valintakokouksessa, jolloin lapset eivät ole pitäneet yhtä aikaa varattuna kahta paikkaa, eli nykyistä ja perheelle tarjottua uutta paikkaa. Hakijoille on näistä syistä pystytty nopeammin myöntämään hakemuksen mukainen varhaiskasvatuspaikka.³⁴⁷

Heikoimmin suomenkieliseen palveluun hakeneiden varhaiskasvatuspaikkatoiveet täyttyivät vuonna 2024 Myllypuron ja Mellunkylän peruspiirejä palvelevalla varhaiskasvatusalueella (Taulukko 14). Alueella lokakuun loppuun mennessä vuodelle 2024 tehdyistä varhaiskasvatuspaikkapäätöksistä 68 prosenttia oli hakutoiveiden mukaisia. Parhaiten toiveita saatiin toteutettua Latokartanon, Malmin Pukinmäen, Kulosaaren, Herttoniemen, Roihuvuoren, Laajasalon Kallion, Alppiharjun, Vallilan, Pasilan ja Vanhankaupungin peruspiirejä palvelevilla varhaiskasvatusalueilla. Näillä alueilla 76 prosenttia varhaiskasvatuspaikkapäätöksistä oli hakutoiveiden mukaisia.

³⁴⁶ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityissuunnittelijalta saadut tiedot, sähköposti 29.10.2024. Tiedot eivät sisällä esiopetusta. Päätökset kohdistetaan ajanjaksolle varhaiskasvatuspaikan aloituspäivän mukaan.
³⁴⁷ Ruotsinkielisten palveluiden varhaiskasvatuksen aluepäällikkö, sähköposti 12.3.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 14. Hakutoiveiden mukaisten varhaiskasvatuspaikkapäätösten osuus alueittain, suomenkielinen varhaiskasvatus, %³⁴⁸

Varhaiskasvatusalue (suluissa peruspiirit, joita alue palvelee)	2022	2023	Vuodelle 2024 29.10.2024 mennessä tehdyt päätökset
Itäinen 7.2 (Myllypuro, Mellunkylä)	64 %	67 %	68 %
Koillinen 5.2 (Jakomäki, Puistola, Suutarila)	74 %	67 %	71 %
Pohjoinen 4 (Maunula, Länsi-Pakila, Tuomarinkylä, Oulunkylä, Itä-Pakila, Paloheinä, Torppa- rinmäki, Veräjänmäki)	72 %	78 %	71 %
Läntinen 2 (Reijola, Munkkiniemi, Haaga, Kaarela, Pi- täjänmäki, Kannelmäki, Maununneva, Ha- kuninmaa, Kuninkaantammi, Malminkar- tano)	66 %	71 %	71 %
Itäinen 7.1 (Vartiokylä, Vuosaari ja Östersundomin suurpiiri)	73 %	74 %	72 %
Eteläinen 1 (Kampinmalmi, Lauttasaari, Taka-Töölö, Ullanlinna, Vironniemi)	67 %	71 %	73 %
Koillinen 5.1 (Latokartano, Malmi, Pukinmäki)	66 %	66 %	76 %
Kaakkoinen 6 (Kulosaari, Herttoniemi, Roihuvuori, Laa- jasalo)	82 %	73 %	76 %
Keskinen 3 (Kallio, Alppiharju, Vallila, Pasila, Vanha- kaupunki)	72 %	80 %	76 %

³⁴⁸ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityissuunnittelijalta saadut tiedot, sähköposti 29.10.2024. Tiedot eivät sisällä esiopetusta. Päätökset kohdistetaan ajanjaksolle varhaiskasvatuspaikan aloituspäivän mukaan.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2.11 Turvallisuus

2.11.1 Vastuunjako ja prosessit

Arvioinnissa haastateltujen kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoiden mukaan tilaturvallisuusasiat sekä lakien ja määräysten noudattaminen ovat kaupunkiympäristön toimialan vastuulla. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan vastuulla ovat täydentävät, toimintaan liittyvät turvallisuusohjeet.³⁴⁹

Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun ja muiden toimialojen välistä yhteistyötä koskevassa yhteistyöasiakirjassa on kuvattu vastuita ja tehtäviä myös tilaturvallisuuden osalta.³⁵⁰ Kaupungin suoraan omistamien ja Hekan omistamien päiväkotirakennuksien vastuunjaot on kuvattu omissa taulukoissaan ja ne sisältävät myös turvallisuusasiat.³⁵¹

Jokaiselle kiinteistölle tulee laatia pelastus- ja turvallisuussuunnitelma, jota kiinteistössä toimiva toimiala ylläpitää. Jos kiinteistössä toimii useampi toimija, koordinoi suunnitelman laatimisen pinta-alaltaan suurin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimija. Kaupungin yhteiskäyttökiinteistöissä laatimisen koordinoi suurin kaupungin toimija. Toimipisteen esihenkilö vastaa turvallisuus- ja pelastussuunnitelman asianmukaisuudesta ja ajantasaisuudesta. Lisäksi toimipisteissä tulee ylläpitää turvallisuuskansiota, johon kootaan keskeisimmät toimipistettä koskevat käytännön ohjeet.³⁵²

Kiinteistöjen paloturvallisuuteen liittyvät järjestelmät ja rakenteellinen turvallisuus ovat kaupunkiympäristön toimialan tai muun kiinteistön omistajan vastuulla.³⁵³ Kaupunkiympäristön tekniset isännöitsijät huolehtivat palo- ja pelastusturvallisuusjärjestelmien ylläpidosta toimipisteissä.³⁵⁴

Murto- tai ilkivaltatilanteessa toimipisteen esihenkilön tulee kasvatuksen ja koulutuksen toimialan intranetsivujen ohjeistuksen mukaan tehdä rikosilmoitus poliisille ja olla

³⁵⁰ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja 01/2024, s.27.

³⁵¹ Vastuunjakotaulukko, päiväkodit, kaupungin suoraan omistamat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilamuutostarpeet. Luettu 3.12.2024.; Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistamien päiväkotien vastuunjakotaulukko 2019.

³⁵² Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja 01/2024, s. 29.; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan intranet, Palvelut ja tuki, Turvallisuus ja varautuminen, Toimialan turvallisuusohjeet. Luettu 27.1.2025.

³⁵³ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan intranet, Palvelut ja tuki, Turvallisuus ja varautuminen, Toimialan turvallisuusohjeet. Luettu 27.1.2025.

³⁵⁴ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja 01/2024, s.28.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

yhteydessä kohteen tekniseen isännöitsijään vahinkojen korjaamiseksi.³⁵⁵ Tiloja koskevat turvallisuuspoikkeamat ilmoitetaan kohteen tekniselle isännöitsijälle ja käsitellään kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelussa.³⁵⁶

Vastuunjako päiväkotirakennuksissa

Helsingin kaupungin omistamien rakennusten vuokranantajaa edustaa kaupunkiympäristön toimialan tilat -palvelu. Kaupungin omistamien päiväkotirakennuksien pihojen osat ja laitteet, kuten aidat, portit ja pihavalaistus, kuuluvat pääosin vuokranantajan hankittavaksi ja ylläpidettäväksi. Myös ulkoalueiden puhtaanapito, kulkuväylän hiekoitus ja lumityöt sekä kiinteiden ulkoleikkivälineiden huolto ja tarkastus kuuluu vuokranantajalle. Vuokranantajan hankittavaksi ja ylläpidettäväksi kuuluvat lisäksi ovet³⁵⁷ ja ikkunat. Sälekaihtimet ja pimennysverhot ovat vuokranantajan käyttäjäpalveluna hankkimia ja ylläpitämiä.³⁵⁸

Hekan omistamissa päiväkotirakennuksissa ovet, ikkunat ja piha-alueet ovat pääosin Hekan kunnossapito- ja hoitovastuulla. Kaupunkiympäristön toimiala vastaa lukituksen uudelleensarjoituksesta, markiiseista, pimennysverhoista ja kaihtimista, ikkuna- ja ovilaseista, ulko-opasteista ja liikennemerkkeistä sekä leikkipihojen aidoista ja kiinteiden ulkoleikkivälineiden ylläpidosta turva-alustoineen.³⁵⁹

Kaupungin omistamissa rakennuksissa vuokranantaja vastaa päiväkotien alkusammutuskalustosta, palovaroitin- tai paloilmoinjärjestelmästä, turva- ja opastevalaistuksesta, poistumistiemerkinnoistä sekä rakennuksen ulkokuoren kameravalvontajärjestelmästä. Palotarkastuksessa määrätyt sammutuspeitteet ovat vuokranantajan vastuulla ja mahdolliset lisä- ja täydennyshankinnat näihin varhaiskasvatuksen vastuulla. Hekan omistamissa rakennuksissa sammutuspeite on päiväkotien kunnossapito- ja hoitovastuulla. Hekan kunnossapito- ja hoitovastuulla on alkusammutuskalusto, merkki- ja turvavalvontajärjestelmä sekä poistumis- ja varapoistumisteiden merkinnot. Kaupunkiympäristön toimiala vastaa rakennuksen kameravalvontajärjestelmästä ja paloilmoin- tai palovaroitinjärjestelmästä.³⁶⁰

Hekan omistamissa päiväkotirakennuksissa kasvatuksen ja koulutuksen toimiala huolehtii sisätilojen kameravalvontajärjestelmästä, henkilöturva- ja hakujärjestelmästä, rikosilmoitusjärjestelmästä sekä kulunvalvonta- ja työajanseurantajärjestel-

³⁵⁵ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan intranet, Palvelut ja tuki, Turvallisuus ja varautuminen, Toimialan turvallisuusohjeet. Luettu 27.1.2025.

³⁵⁶ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja 01/2024, s. 29.

³⁵⁷ Ei koske sisäovien lukitusta, mikä tehdään vuokranantajan käyttäjäpalveluna. Lähde: Vastuunjakotaulukko, päiväkodit, kaupungin suoraan omistamat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilamuutostarpeet. Luettu 3.12.2024.

³⁵⁸ Vastuunjakotaulukko, päiväkodit, kaupungin suoraan omistamat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilamuutostarpeet. Luettu 3.12.2024.

³⁵⁹ Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistamien päiväkotien vastuunjakotaulukko 2019.

³⁶⁰ Vastuunjakotaulukko, päiväkodit, kaupungin suoraan omistamat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilamuutostarpeet. Luettu 3.12.2024.; Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistamien päiväkotien vastuunjakotaulukko 2019.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

mästä. Kaupungin omistamien päiväkotirakennuksien osalta vastuunjako on tarkennettu siten, että varhaiskasvatuksen hallinnoimien rikosilmoitusjärjestelmien ja kulunvalvonta- ja työajanseurantajärjestelmän hankinta ja ylläpito kuuluu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle.³⁶¹

2.11.2 Turvallisuutta koskevat havainnot

Turvallisuusyhteistyön kehittyminen

Sekä haastateltujen kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoiden että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoiden mukaan varhaiskasvatuksen tiloissa toteutetaan kaikki tilojen turvallisuutta ja terveellisuutta varmistavat asiat. Turvallisuudesta ei haastateltujen mukaan tingitä suojelluissakaan rakennuksissa.³⁶² Kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoiden mukaan toimiala korjaa tilojen turvallisuuspuutteet ja toteuttaa turvallisuutta parantavat toimenpiteet kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pyyntöjen perusteella. Toimenpiteet toteutetaan toiminnallisen muutoksen prosessin mukaisesti, siten kun sivulla 72 on kuvattu.³⁶³

Haastateltujen kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoiden mukaan tilaturvallisuus käsittää useita eri aloja, kuten paloturvallisuus ja kulun valvonta, ja näistä vastaavat toimialoilla useat eri asiantuntijat. Turvallisuusasioiden vastuunjaossa on tunnistettu myös haasteita ja eri toimijoiden näkemyksissä on havaittu eroja. Kokonaisuutena tilaturvallisuuden nähdään kuitenkin kehittyneen parempaan suuntaan, sillä kaupungin toiminta on yhtenäistynyt, eri toimijoiden määrä vähentynyt ja vastuukyvykset ovat selkiytyneet. Esimerkiksi ennen toimialauudistusta vuonna 2017 päiväkodin johtajat vastasivat turvallisuudesta oman päiväkotinsa osalta. Tämän vuoksi oli käytössä paljon erilaisia järjestelmiä, mikä teki ylläpidosta vaikeaa.³⁶⁴

Haastateltujen kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoiden mukaan turva- ja lukituskokonaisuuden hallinta on kehittyvä ala, joka on monimutkainen ja vaatii erityisosaamista. Valmistuneissa rakennuksissa on turva- ja lukituskokonaisuuteen liittyviä ongelmia. Tämä on tunnistettu toimialalla kehittämiskohteeksi ja aiheeseen liittyy kehittämishanke.³⁶⁵

³⁶¹ Vastuunjakotaulukko, päiväkodit, kaupungin suoraan omistamat. Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilamuutostarpeet. Luettu 3.12.2024.; Helsingin kaupungin asunnot Oy:n omistamien päiväkotien vastuunjakotaulukko 2019.

³⁶² Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁶³ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁶⁴ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁶⁵ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Arvioinnissa tehtyjen havaintojen perusteella tilaturvallisuutta koskevat vastuunjakokysymykset ovat varsin laaja ja määräyksiltään yksityiskohtainen kokonaisuus. Asiaan liittyy useita eri toimijoita ja ohjeistuksia. Kaupunkiympäristön tilat-palvelun ja tiloja käyttävien toimialojen yhteistyöasiakirjan mukaan täydentäviä ohjeita päivitetään, eivätkä ne olleet kaikilta osin valmistuneet asiakirjan julkaisuun mennessä.³⁶⁶

Eteistilojen riittämättömyys ja tavarapaljous

Osalla päiväkoteihin tehdyistä tutustumiskäynneistä sekä useissa rakennushankkeiden käyttäjäpalautteissa (ks. tarkemmin sivu 95) tuli esiin, että päiväkotien eteistilat voivat olla riittämättömiä, epäkäytännöllisiä tai täynnä tavaraa.³⁶⁷ Koska eteiset ovat poistumistie, eteistilojen toimivuus voidaan nähdä myös turvallisuuskysymyksenä.

Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun asiantuntijoiden mukaan eteistilat suunnitellaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialan laatiman tilaohjeen mukaisesti. Tilaohjeessa on hyvin tarkkaan määritelty eteistilojen neliömäärät. Erityisesti vanhoissa rakennuksissa ohjeen mukaisten eteistilojen suunnittelu on kuitenkin haastavaa, eikä suunnitteluohjeen mukaisia tiloja pystytä aina toteuttamaan.³⁶⁸

Päiväkotirakennusten suunnitteluohjeissa on kasvatuksen ja koulutuksen toimialan oppimistilojen suunnittelupalveluiden asiantuntijoiden mukaan selkeästi ilmaistu, että jokaiselle lapsiryhmälle pyritään varmistamaan aina riittävät omat eteisaluet.³⁶⁹ Vuonna 2023 käyttöön otetun oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohjeen mukaan eteistilat voivat olla korkeintaan kahden toiminta-alueen yhteisiä, paitsi poikkeustapauksissa, esimerkiksi haastavissa peruskorjaushankkeissa. Toiminta-alue on päiväkodin tilallinen perusyksikkö. Toiminta-alue suunnitellaan lähtökohtaisesti 28 lapselle, jotka jakautuvat pienempiin ryhmiin tilakokonaisuuden puitteissa. Jos tilat joudutaan suunnittelemaan olemassa olevaan rakennukseen siten, että eteistila on useamman toiminta-alueen yhteinen, tulee suunnitteluohjeen mukaan erityisesti huomioida turvalliset siirtymiset sekä mahdollisesti porttien hyödyntäminen.³⁷⁰

Jos kyseessä on olemassa oleva rakennus, ryhmien toimintaa eteistilassa joudutaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta haastateltujen mukaan porrastamaan ja aika-tauluttamaan tarkemmin. Eteisiä suunnitellessa ajatellaan lapsia, eikä esimerkiksi sisäänkäynnin esteettisyyttä. Suunnitteluohjeisiin tehty märkä- ja kuivaeteisen raja-

³⁶⁶ Tilat-palvelun (Kymp) ja tiloja käyttävien toimialojen (Sotepe, Kasko ja Kuva) yhteistyöasiakirja 01/2024, s. 36–37.

³⁶⁷ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkoti Franzeniaan 30.9.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkoti Pikku-Veräjään 5.11.2024; Yhteenveto rakentamisen laatua koskevien kyselyiden avovastauksista 2024. Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 28.11.2024.

³⁶⁸ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁶⁹ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

³⁷⁰ Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.2.2023. Saatu oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päälliköltä, sähköposti 11.4.2024; 51–53.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

on selkeä parannus suunnitteluohjeisiin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan näkökulmasta.³⁷¹

Sekä tarkastusviraston että kasvatuksen ja koulutuksen toimialan oppimistilojen suunnittelupalveluiden asiantuntijoiden päiväkotivierailuilla on havaittu, että osassa eteisistä on liikaa tavaraa. Tavarain määrä ja niiden säilytys vaihtelee eri päiväkodeissa. Ympäristöpalveluiden tarkastuskertomuksissa päiväkodeista on myös puututtu tavarapaljouteen. Tässä arvioinnissa tehdyn päätelmän mukaan tavarapaljous eteisissä voi olla myös turvallisuusriski, mikäli se hidastaa poistumista hätätilanteessa tai aiheuttaa palovaaran. Kasvatuksen ja koulutuksen oppimistilojen suunnittelupalvelujen asiantuntijoiden mukaan tavarapaljous vaikuttaa myös sisäilman laatua heikentävästi. Vanhemmille on kuitenkin kätevää, että lapsen tavarat ovat säilytyksessä päiväkodeissa. Ylimääräisten tavaroiden pois siivoamisesta huolehtiminen on päiväkotien johtajien vastuulla ja tavaroiden järjestäminen kuuluu päiväkotien henkilöstön tehtäviin.³⁷² Tavarapaljous on noussut esille myös varhaiskasvatuksen auditoinneissa, joista kerrotaan tarkemmin tämän muistion sivulla 98.

Kaikilla neljällä arvioinnissa tehdyillä päiväkotivierailuilla tuli esiin turvallisuuskysymyksenä piha-aitojen mataluus ja se, että osassa päiväkoteja toivottaisiin lisää pihan jakoaitoja tai korkeampia aitoja turvallisuuden parantamiseksi.³⁷³ Päiväkodin aitojen korkeudet määrittellään kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilasuunnitteluohjeissa.³⁷⁴ Tarvittaessa aitojen korotuksia tai lisäyksiä voidaan tehdä toiminnallisena muutostyönä, joiden toteuttamisesta päättää kasvatuksen ja koulutuksen toimiala. Toiminnallisen muutoksen prosessi on kuvattu sivulla 72.³⁷⁵ Toiminnallisen muutoksen prosessi vie paljon aikaa, ja vain tärkeimmät muutokset voidaan toteuttaa, koska määrärahat ovat rajalliset.³⁷⁶ Mikäli aitoihin liittyvä toive päätetään toteuttaa, kaupunkiympäristön toimiala huolehtii rakennustöistä.³⁷⁷

³⁷¹ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

³⁷² Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024.

³⁷³ Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Pikku-Veräjään 5.11.2024.

³⁷⁴ Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.2.2023. Saatu oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päälliköltä, sähköposti 11.4.2024, 61.

³⁷⁵ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁷⁶ Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Toimitilat ja palveluverkko, Tilojen muutostarpeet; samassa sijainnissa sivu Pihan muutostyöt. Luettu 23.1.2025.

³⁷⁷ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2.12 Terveellisyys

Terveellisyyteen liittyvinä huomioina päiväkotien käyttäjät toivat esiin riittämättömän ilmanvaihdon.³⁷⁸ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla haastateltujen mukaan kaupungilla on olemassa vanhoja päiväkoteja, joihin ei voi sijoittaa neliömäärän mukaista lapsimäärää, koska ilma ei vaihdu riittävästi. Vuonna 2023 käyttöön otetussa tilasuunnitteluohjeessa vaaditaan, että huoneisiin merkitään henkilömäärät. Tämä on ilmanvaihdon kannalta tärkeä parannus. Varsinaisten sisäilmaongelmien määrä päiväkodeissa on saatu vähenemään. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla haastateltujen mukaan kaupungin sisäilmatapauksia koskeva ohjeistus on selkeä.³⁷⁹ Sisäilmaa koskevat ohjeet ja toimintamalli sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi on kaupungin tilojen käyttäjien saatavilla kaupungin intranetissä. Ohjeisiin sisältyy myös vinkkejä siitä, miten tilojen käyttäjät saavat omilla toimillaan parannettua sisäilmaa, esimerkiksi tuulettamalla oikein sekä karsimalla ja järjestämällä tavarat.³⁸⁰

Ilmanvaihdon riittämättömyys ja sisäilman tunkkaisuus on kaupunkiympäristön toimialalta haastateltujen asiantuntijoiden mukaan noussut esiin ilmastomuutoksen myötä, kun kesät ovat pidentyneet ja lämpötilat nousseet. Nykyinen ilmastointilinjaus päiväkoteihin on S2 ja ei koneellista jäähdytystä.³⁸¹ S2-sisäilmastoluokitus tarkoittaa Hengitysliiton mukaan, sitä, että tilan sisäilman laatu on erittäin hyvä eikä tiloissa ole havaittavia hajuja. Sisäilmaan yhteydessä olevissa tiloissa tai rakenteissa ei ole ilman laatua heikentäviä vaurioita tai epäpuhtauslähteitä. Lämpöolot ovat viihtyisät eikä vetoa tai ylikämpenemistä esiinny. Tilan käyttäjä pystyy yksilöllisesti hallitsemaan lämpöoloja.³⁸²

Tampereen yliopisto, Aalto-yliopisto ja Ilmatieteen laitos ovat tarkastelleet rakentamisen mitoitussäitä koskevassa tutkimuksessaan sitä, miten ilmaston lämpenemiseen kannattaisi tulevaisuudessa varautua erityyppisten rakennusten suunnittelussa. Tutkimuksen päätuloksena päiväkoteja koskien oli, että ikkunoiden g-arvoa eli auringsäteilyn kokonaisläpäisykerrointa pienentämällä voidaan juuri ja juuri pärjätä lisääntyvien helteiden kanssa 2030-luvulle asti – sen jälkeen päiväkoteihin olisi syytä saada jonkinlainen koneellinen viilennysjärjestelmä.³⁸³ Kaupunkiympäristön toimialalta haastateltujen asiantuntijoiden mukaan on keskusteltu, että tulevaisuudessa

³⁷⁸ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkoti Pikku-Veräjään 5.11.2024; Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkoti Franzeniaan 30.9.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkoti Mastoon ja Skataniin 29.10.2024; Yhteenveto rakentamisen laatua koskevien kyselyiden avovastauksista 2024. Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 28.11.2024.

³⁷⁹ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajan ja muiden asiantuntijoiden (5 henkilöä) haastattelu 29.11.2024; Oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohje Helsingissä. Kasvatuksen ja koulutuksen tilojen tilasuunnitteluohje uudisrakennus- ja perusparannushankkeissa 20.2.2023. Saatu oppimistilojen suunnittelu-palvelujen palveluverkkoyksikön päälliköltä, sähköposti 11.4.2024, 50–52.

³⁸⁰ Helsingin kaupungin intranet, kaupunki, työturvallisuus ja työsuojelu, Sisäilma. Luettu 3.2.2025.

³⁸¹ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁸² <https://www.hengitysliitto.fi/kodin-sisailma-ja-kunnossapito/uudisrakennuksen-sisailma/sisailmastoluokitus/>. Luettu 3.2.2025.

³⁸³ RAMI hankkeen mitoituspäivien hyödyntäminen suunnittelussa. Loppuraportti 16.6.2023. Pääkaupunki-seudun kaupunkien yhteisarviointiin Sään ääri-ilmiöiden varautuminen saatu aineisto, kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun elinkaariyksikön kehittämispäällikkö, sähköposti 11.10.2025, 2, 4, 12, 21.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

ilmastointilinjausta voi olla tarvetta muuttaa siten, että uusissa päiväkodeissa edellytetään koneellista jäähdytystä.³⁸⁴

Ilmanvaihtojärjestelmän iällä on myös merkitystä: vanhoissa päiväkodeissa ilmanvaihto ei välttämättä ole riittävä. Ilmanvaihto voidaan korjata vanhojen päiväkotitilojen peruskorjausten yhteydessä. Jos päiväkodissa on ilmanvaihtoon liittyviä ongelmia, niistä pitäisi tehdä ilmoitus sähköiseen huoltokirjaan, jota kautta asia etenisi. Ilmoitukseen pitäisi aina tulla vastaus.³⁸⁵

Pihojen varjottomuus ja kuumuus nostettiin esille osalla arvioinnissa tehdyistä päiväkotivierailuista, ja päiväkodit ovat saaneet aiheesta runsaasti palautetta myös lasten huoltajilta.³⁸⁶ Kaupunkiympäristön toimialan tilat -palvelun asiantuntijoiden mukaan varjostamiseen liittyviä hankkeita toteutetaan joka kesä. Hankkeet etenevät toiminnallisen muutoksen prosessilla (ks. s. 72), eli kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla pitää ensin tunnistaa lisävarjostusta tarvitsevat päiväkotipihat, asettaa kohteet tärkeysjärjestykseen ja valita, mitkä hankkeista toteutetaan.³⁸⁷

Pysyvän varjostuksen lisäämistä leikkipaikoille ja -puistoihin on myös esitetty valtuutettu Nina Miettisen syyskuussa 2024 tekemässä aloitteessa. Kaupunkiympäristölautakunnan yhteistyössä kasvatus ja koulutuslautakunnan kanssa aiheesta laatiman lausunnon mukaan aikaisempina vuosikymmeninä leikkipaikoilla ja -puistoissa vällettiin katoksia, koska ne toivat leikkialueille häiriökäyttäytymistä. Vielä 2000-luvun alussa suunnittelijoiden koulutuksessa opetettiin, että leikkipaikkojen tulisi olla kesäpäivänä kahdeksan tuntia auringossa, minkä vuoksi monet leikkiympäristöt on suunniteltu hyvin valoisiksi. Nykyisin toimiala varautuu ilmastonmuutokseen, jonka myötä hellejaksot yleistyvät. Tämän vuoksi leikkialueiden rakennus- ja peruskorjaushankkeiden yhteydessä säilytetään mahdollisimman paljon olemassa olevaa puustoa, istutetaan varjostavaa kasvillisuutta ja tehdään varjostavia rakenteita. Pysyvien katojen rakentamisesta on ohjeistettu myös kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilasuunnitteluohjeissa. Lausunnon mukaan purjekankaiset katokset ovat osoittautuneet huonoksi ratkaisuksi varjostamiseen niihin kohdistuneen ilkeän vuoksi. Koska kaupungilla on noin 300 leikkipuistoa ja leikkipaikkaa, kohteiden järjestelmällinen kunnostaminen voi viedä jopa kymmeniä vuosia.³⁸⁸

Kaupunkiympäristön ja kasvatuksen ja koulutuksen toimialat kehittävät yhdessä leikkipuistojen ja -paikkojen ulkotilojen varjopaikkojen kartoitusta ja seuranta. Kaupunkiympäristön toimiala selvittää leikkipuistojen, leikkipaikkojen ja päiväkotien pihojen

³⁸⁴ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁸⁵ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁸⁶ Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkot Mastoon ja Skataniin 29.10.2024; Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkot Pikku-Veräjään 5.11.2024; Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiakaspalautteet. Kaupungin sisäisestä paikkatietopalvelusta Paikkatietovipusesta noudettu aineisto 24.10.2024.

³⁸⁷ Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

³⁸⁸ Kaupunkiympäristölautakunta 14.1.2025 § 11 sekä liite valtuutettu Nina Miettisen aloite kaupunginvaltuustolle 25.9.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

varjostustilanteen sekä suunnittelee toimenpiteet varjostuksen lisäämiseksi paikkoihin, joissa sitä tarvitaan. Kaupunkiympäristölautakunnan lausunnon mukaan selvityksen ja toimenpidesuunnitelman määrärahatarpeet kaupunkiuudistusalueille esitellään kaupunkiympäristölautakunnalle budjettilausuntoon 2026 mennessä ja koko kaupunkia koskevat määrärahatarpeet vuoteen 2027 mennessä. Kaupunkiuudistusalueita ovat Malminkartano-Kannelmäki, Malmi, Mellunkylä ja Meri-Rastila.³⁸⁹

2.13 Tilojen käyttäjäpalautteet

2.13.1 Palautteen kerääminen

Kaupunkiympäristön toimialan tilat -palvelu seuraa tilojen käyttäjäpalautetta kahdella kyselyllä. Kaikista valmistuneista rakennushankkeista lähetetään loppukäyttäjien palautekysely, ja kaikkiin toimialan omistamiin kohteisiin lähetetään joka toinen vuosi asiakastytyväisyyskysely. Lisäksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialan oppimistilojen suunnittelupalvelut seuraavat valmistuneiden perusparannus- ja uudishankkeiden käyttäjäpalautetta 6–12 kuukautta tilojen valmistumisen jälkeen. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan oppimistilojen suunnittelupalveluiden asiantuntijat järjestävät haastattelumuotoisen palautekeskustelun pääsääntöisesti päiväkodin tiloissa. Keskusteluun osallistuvat yksiköiden johtajat, aluepäälliköt, yksiköiden johtajien määrittelemä henkilöstö, lapset, aluepäällikkö ja kehittämispalveluiden asiantuntija. Keskusteluissa käsitellään tilojen ja pihojen toimivuutta, tilaprosessin toimivuutta, kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta sekä kaupunkiympäristön toimialalta saatua tukea ja yhteistyötä sekä tilojen pedagogista toimivuutta.³⁹⁰

Loppukäyttäjien palautekysely teetetään kohteen koko henkilökunnalle rakennushankkeen toisena takuuvuonna, jolloin valmistumisesta on ehtinyt kulua runsas vuosi. Rakennushankkeet ovat sekä uudisrakennus- että perusparannuskohteita. Suurin osa kaupunkiympäristön toimialan rakennushankkeista koskee päiväkoteja ja kouluja, ja päiväkoteja on lukumääräisesti eniten. Palautekysely lähetetään päiväkodin johtajalle, joka välittää kyselyn eteenpäin päiväkodin henkilökunnalle. Vuonna 2024 loppukäyttäjien palautekysely lähetettiin seitsemään päiväkotiin ja vuosina 2021–2024 kaikkiaan 21 päiväkotiin. Vuoden 2024 päiväkotien palautekyselykohteista kuusi oli uudisrakennuskohteita ja yksi perusparannuskohte. Päiväkotikohtainen vastausmäärä vaihteli hankkeissa 3–21 vastauksen välillä.³⁹¹

Loppukäyttäjien palautekyselyssä pyydetään arvioimaan rakennuksen sisäolosuhteita, tilojen pintamateriaaleja ja kiinteitä kalusteita, pihan pinnoitteita, materiaaleja,

³⁸⁹ Kaupunkiympäristölautakunta 14.1.2025 § 11; HS 14.1.2025. Helsinkiläislasten leikki-paikoille halutaan vähemmän paahdetta ja enemmän varjoa. Luettu 3.2.2025.

³⁹⁰ Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloonnokseen 19.2.2025.

³⁹¹ Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kehittäispäälliköltä saadut tiedot, sähköpostit 27.11.2024, 28.11.2024, 4.12.2024; Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kehittäispäällikkö, Teams-puhelu 29.11.2024; Loppukäyttäjien palaute vuonna 2024 (diaesitys). Saatu kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kehittäispäälliköltä 28.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kalusteita ja välineitä sekä rakennustyön toteutuksen laatua. Vastaajat antavat palautetta sisäolosuhteista siitä huoneesta, missä he työskentelevät eniten. Kyselyssä on mahdollista antaa myös sanallista palautetta. Kohdekohtaisista vastauksista laaditaan raportti, joka toimitetaan rakennushankkeen projektinjohtajalle toimialalla, myös kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilapalveluille. Lisäksi kaupunkiympäristön toimiala on laatinut vuoden 2024 loppukäyttäjäpalautteista koonnin, joka on lähetetty kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilat-palveluille.³⁹²

Joka toinen vuosi teetettävän asiakastyytyväisyyskyselyn kohderyhmänä ovat tilankäyttäjät ja toimialojen edustajat kaupunkiympäristön toimialan omistamissa kohteissa. Asiakastyytyväisyyskyselyyn vastaa yksi henkilö kohteesta ja päiväkodeissa kysely lähetetään päiväkotien johtajille. Kaikilla Helsingin kaupungissa toimivilla päiväkodeilla on mahdollisuus vastata kyselyyn: kysely lähetetään myös muun muassa Helsingin kaupungin asunnot Oy:n ja Helsingin seudun opiskelija-asuntosäätiön kiinteistöissä oleviin päiväkoteihin.³⁹³

Tätä arviointia laatiessa viimeisin asiakastyytyväisyyskysely toteutettiin syksyllä 2024. Kyselyyn saatiin 47 vastausta päiväkodeista. Kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan tyytyväisyyttä käytössä oleviin tiloihin ja piha-alueisiin, vuokrasuhteeseen sisältyviin palveluihin sekä kaupunkiympäristön toimialan tilat-palveluun kokonaisuudessaan. Lisäksi pyydettiin arvioimaan uudisrakennus- tai peruskorjaushankkeiden sujuvuutta, jos on osallistunut hankkeisiin.³⁹⁴

Suhteessa päiväkotien määrään tiloista on saatu melko vähän palautetta. Esimerkiksi vuoden 2024 Kiinteistötieto Oy:n asiakaskyselyyn saatiin yhteensä 47 käyttäjäpalautetta, joista kaksi koski kahta eri osoitteessa toimivaa päiväkotia. Yhteensä vastaukset edustivat siis 14 prosenttia Helsingin kaupungin 338 varhaiskasvatuksen toimintayksiköstä.³⁹⁵ Koska vastausprosentti on pieni, palautekyselyjen tuloksia ei voi tilastollisessa mielessä yleistää koskemaan kaikkia kaupungin päiväkoteja. Siksi tässä arvioinnissa ei pääsääntöisesti esitetä käyttäjäpalautekyselyiden numeerisia vastausjakaumia. Sen sijaan alla esitetään yhteenveto kyselyjen vastauksista, joissa on nostettu esiin joitakin päiväkotitiloja koskevia haasteita ja onnistumisia.

³⁹² Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kehittämispäälliköltä saadut tiedot, sähköpostit 27.11.2024, 28.11.2024, 4.12.2024; Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kehittämispäällikkö, kaupunkiympäristön toimiala, Teams-puhelu 29.11.2024; Loppukäyttäjien palaute vuonna 2024 (diaesitys). Saatu kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kehittämispäälliköltä 28.11.2024.

³⁹³ Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kehittämispäälliköltä saadut tiedot, sähköpostit 27.11.2024, 28.11.2024, 4.12.2024; Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kehittämispäällikkö, kaupunkiympäristön toimiala, Teams-puhelu 29.11.2024

³⁹⁴ Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kehittämispäälliköltä saadut tiedot, sähköpostit 27.11.2024, 28.11.2024, 4.12.2024; Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun kehittämispäällikkö, kaupunkiympäristön toimiala, Teams-puhelu 29.11.2024

³⁹⁵ Kiinteistötieto Oyn asiakaskyselyn 2024 tulokset (excel). Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 27.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

2.13.2 Rakennushankkeiden palautteet

Päiväkotitilojen uudisrakennus- ja perusparannushankkeista saatujen palautteiden mukaan päiväkotien sisä- ja pihatilojen viimeistely näyttää usein olevan joiltakin osin kesken vielä päiväkodin avauduttua. Esimerkiksi lattia- ja seinäpinnat ovat epätasaisia tai pihoilta löytyy ruuveja, nauloja ja purettuja rakennustelineitä. Joidenkin palautteiden mukaan vastavalmistuneiden päiväkotien korjaukset myös etenevät hyvin hitaasti. Toisaalta yhdessä palautteessa kiitettiin Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitos Staran henkilökuntaa yhteistyöstä jo avatun päiväkodin keskeneräisten rakennustöiden loppuun saattamisessa.³⁹⁶

Valmistuneista rakennushankkeista saadun käyttäjäpalautteen mukaan osassa uusista päiväkodeista on liian avoimia tiloja. Käyttäjät kaipaivat lisää ääntä eristäviä rakenteita ja rajattuja tiloja ja väliseiniä, jotta lapset pystyisivät rauhoittumaan ja keskittymään.³⁹⁷

Eteistilojen ahtaus saa useita mainintoja rakennushankkeiden käyttäjäpalautteissa. Samoin puutteet säilytystiloissa: niitä on liian vähän tai ne ovat epäkäytännöllisiä. Tilojen siivous ei aina toteudu hyvin. Erityisesti kokolattiamattoja moititaan siivouksen ja muunkin käytön kannalta ongelmallisiksi. Siivoukseen ei osan palautteista mukaan ole riittäviä resursseja. Sisälämpötilan vaihtelusta on annettu joitakin palautteita: tilat voivat olla kesällä kuumia ja talvella kylmiä. Sisätilojen ilmanvaihdon riittämättömyydestä ja ”tunkkaisuudesta” on useita mainintoja.³⁹⁸

Tammikuussa 2024 valmistunut rakennushanke, joka sisältää päiväkotia Eloisan ja Pakilan ala-asteen, nousee käyttäjäpalautteissa esiin erityisesti sisätiloiltaan onnistuneena hankkeena. Tiloja kiitetään tyylikkääksi ja toimiviksi ja niiden äänieristystä hyväksi.³⁹⁹

Uusilla piha-alueilla on paljon vaaran paikkoja rakennushankkeista saadun käyttäjäpalautteen mukaan. Eniten mainintoja saavat pihakalusteiden ja aitojen turvallisuuspuutteet. Useiden palautteiden mukaan vastavalmistuneilla pihoilla on liian vähän liikkumiseen kannustavia kalusteita tai välineitä suhteessa lapsimäärään. Osassa uu-

³⁹⁶ Kiinteistötieto Oyn asiakaskyselyn 2024 tulokset (excel). Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 27.11.2024; Yhteenveto rakentamisen laatua koskevien kyselyiden avovastauksista 2024. Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 28.11.2024.

³⁹⁷ Yhteenveto rakentamisen laatua koskevien kyselyiden avovastauksista 2024. Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 28.11.2024.

³⁹⁸ Yhteenveto rakentamisen laatua koskevien kyselyiden avovastauksista 2024. Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 28.11.2024.

³⁹⁹ Yleiset tiedot rakennuksesta <https://www.hel.fi/fi/uutiset/pakilanpuistoon-elontielle-valmistuu-uusi-rakennus-paivakodin-ja-koulun-kayttoon>. Luettu 9.12.2024; Yhteenveto rakentamisen laatua koskevien kyselyiden avovastauksista 2024. Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 28.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

sista päiväkodeista pihakalusteet ovat jo ehtineet mennä rikki. Erilaisten pihamateriaalien liikkumisesta tai kulumisesta on paljon palautetta: syntyy vaarallisia railoja tai painumia tai laatat irvistelevät.⁴⁰⁰

Kannelmäessä sijaitseva vuonna 2023 valmistunut Kaarelanraitin päiväkoti saa kiitosta pihatiloistaan. Käyttäjäpalautteen mukaan erityisesti päiväkodin "isojen piha" on onnistunut ja puuston ja luonnon jättäminen pihan alaosaan miellyttää palautteen antajaa.⁴⁰¹

2.13.3 Palautteet kaikista käytössä olevista tiloista

Useissa Kiinteistötieto Oy:n vuonna 2024 toteuttamaan asiakaskyselyyn päiväkotien johtajilta saaduissa vastauksissa nostetaan esiin huono sisäilma ja "tunkkaisuus. Toisaalta monet vastaajat kuvaa sisäilman laatua hyväksi tai erinomaiseksi. Osa tiloista on kuumia kesällä ja kylmiä talvella, mutta useiden vastaajien mukaan lämpöolosuhteet ovat vähintään hyvät. Yleisesti tiloista annetuissa kommentteissa tavallisin moitteen aihe oli erilaisten pintamateriaalien kuluneisuus. Ahtaista tiloista oli myös useita mainintoja.⁴⁰²

Asiakaskyselyyn vastanneiden päiväkotien johtajien piha-alueita koskevissa huolenaiheissa toistuvat päiväkotien liikenne- ja pysäköintijärjestelyiden ongelmat ja niistä aiheutuvat vaaratilanteet. Myös pihan huollon ja erityisesti kasvien hoidon riittämättömyydestä on useita mainintoja. Hyviäkin pihoja kuitenkin löytyy. Esimerkiksi yhdessä vastauksessa kiitetään vastaajan päiväkodin pihatiloja tilaviksi. Pihaa on myös saatu jaettua ikäryhmittäin, mikä parantaa turvallisuutta. Lisäksi alueella on paljon puita, jotka tarjoavat vehreyden lisäksi varjoa aurinkoisina päivinä.⁴⁰³

Päiväkotien johtajat ovat antaneet vuoden 2024 asiakaskyselyssä vaihtelevaa palautetta tilojen isännöinnistä ja huollosta enimmäkseen kielteistä. Erityisesti kunnossapito- ja korjaustöiden suoritusaikaa moititaan. Muutaman vastaajan mukaan on ollut vaikea tietää eri asioiden vastuuhenkilöitä. Useat vastaajat toteavat, että kiinteistönhuolto ei hoida sille säännöllisesti kuuluvia tehtäviä, esimerkiksi roskakorien tyhjennystä, vaan kaikista töistä pitää tehdä ilmoitus kiinteistönhallintajärjestelmän sähköiseen huoltokirjaan. Sähköistä huoltokirjaa kiitellään muutamissa palautteissa:

⁴⁰⁰ Yhteenveto rakentamisen laatua koskevien kyselyiden avovastauksista 2024. Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 28.11.2024.

⁴⁰¹ Yhteenveto rakentamisen laatua koskevien kyselyiden avovastauksista 2024. Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 28.11.2024; Rakennuksen valmistumisvuosi Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024.

⁴⁰² Kiinteistötieto Oyn asiakaskyselyn 2024 tulokset (excel). Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 27.11.2024. Alkuperäinen numeerinen vastausasteikko 1 huono–5 erinomainen, vastaus 4 sanallistettu tässä arvioinnissa "hyvä".

⁴⁰³ Kiinteistötieto Oyn asiakaskyselyn 2024 tulokset (excel). Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämispäälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 27.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulkL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

huoltotarpeet tulevat kirjatuiksi, ja niihin tartutaan. Huoltokirja on myös suurimman osan vastanneista päiväkotien johtajista mielestä helpokäyttöinen.⁴⁰⁴

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen auditoinnit

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen auditoinnit ovat osa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sisäistä arviointia. Auditoinnit perustuvat varhaiskasvatusyksiköiden toiminnan itsearviointiin ja toiminnan kehittämiseen saadun tiedon pohjalta. Tietoa hyödynnetään sekä yksiköissä että koko kaupungin varhaiskasvatuksen kehittämisessä.⁴⁰⁵ Auditointi toteutetaan noin 20 päiväkodin otantana vuosittain.⁴⁰⁶ Auditointiteemat on tyypillisesti sidottu strategiatavoitteisiin.⁴⁰⁷

Ennen auditointikäyntiä päiväkodin työntekijät tekevät itsearviointin Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) arviointityökalulla ja keskustelevat tiimeissään teemasta. Auditointitilaisuudessa asiantuntijat kiertävät tilat, ja käydään yhteinen keskustelu arviointityökalun ja yksikön toimintasuunnitelman pohjalta. Auditointiin osallistuu mahdollisimman laajasti henkilöstöä yksiköstä, yleensä noin 1–2 henkilöä jokaisesta tiimistä, johtaja ja varajohtaja sekä mahdollinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Lisäksi hallinnosta osallistuvat varhaiskasvatuksen aluepäällikkö ja asiantuntija.⁴⁰⁸ Auditoitavien yksiköiden lisäksi myös muut varhaiskasvatusyksiköt voivat vastata itsearviointikyselyyn.⁴⁰⁹ Auditointien jälkeen järjestetään alueelliset tilaisuudet, joissa käsitellään auditointituloksia ja pohditaan jatkotoimenpiteitä.⁴¹⁰

Vuoden 2023 auditointi kohdistui 21 päiväkotiin. Tiimien itsearviointikyselyyn vastasi suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa yhteensä 554 tiimiä ja vastausprosentti oli 31 prosenttia. Itsearviointikyselyn tulokseen mukaan tilojen akustiikka ja toimivuus pitkäkestoisen leikin ja eri kasvu- ja kehitysvaiheissa olevien lasten tarpeisiin toteutui kyselyyn vastanneissa päiväkodeissa kohtalaisesti. Myös lasten osallisuus oppimisympäristön suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen nähtiin toteutuvan kohtalaisesti.⁴¹¹ Tulokseen mukaan lasten osallisuus oppimisympäristöjen suunnittelussa

⁴⁰⁴ Kiinteistötieto Oyn asiakaskyselyn 2024 tulokset (excel). Saatu sähköpostitse tilat-palvelun kehittämis-päälliköltä, kaupunkiympäristön toimiala 27.11.2024.

⁴⁰⁵ Helsingin kaupungin intranet, Kasko, Palvelut ja tuki, Toiminnan arviointi ja laatu, Varhaiskasvatus ja esiopetus. Luettu 16.12.2024.

⁴⁰⁶ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogiselta asiantuntijalta saadut tiedot, sähköposti 23.12.2024; Vuonna 2025 ei järjestetä auditointeja, vaan keskitytään kansallisen varhaiskasvatuksen laadunvalvontajärjestelmän (Valssi) käyttöönottoon ja seuraavan auditointi toteutetaan keväällä 2026. Lähde: Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuuden johtoryhmän kokousmuistio 14/2024, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 11.12.2024.

⁴⁰⁷ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen auditointien ja tiimien itsearviointikyselyn tulokset ja jatkokäsittely. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen johtoryhmä 11.10.2023 (diaesitys). Saatu sähköpostitse kehittämispalveluiden pedagogiselta asiantuntijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 17.5.2024.

⁴⁰⁸ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogiselta asiantuntijalta saadut tiedot, sähköposti 23.12.2024.

⁴⁰⁹ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen auditointien ja tiimien itsearviointikyselyn tulokset ja jatkokäsittely. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen johtoryhmä 11.10.2023 (diaesitys). Saatu sähköpostitse kehittämispalveluiden pedagogiselta asiantuntijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 17.5.2024.

⁴¹⁰ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogiselta asiantuntijalta saadut tiedot, sähköposti 5.12.2024.

⁴¹¹ Tiimien itsearviointikyselyn tulokset 2023. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen johtoryhmä 7.6.2023 (diaesitys). Saatu sähköpostitse kehittämispalveluiden pedagogiselta asiantuntijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 17.5.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

ja yhteiskäyttötilojen aiheuttama kiire lapsiryhmille nousivat kehittämistarpeina esille vuosien 2021–2022 auditoinneissa.⁴¹²

Vuoden 2024 auditointi kohdistui 18 päiväkotiin. Tilat ja niiden siisteys eivät olleet varsinaisena auditointiteemana, mutta sekä päiväkotierroksilla että osassa alueellisia tilaisuuksia käytiin keskustelua päiväkotien käytössä olevista materiaaleista ja resursseista, tavarapaljoudesta ja poistumisteiden ahtaudesta.⁴¹³ Esiin nousseet päiväkotitilojen kehittämistarpeet koskivat erityisesti tilojen pedagogista toimivuutta, siisteyttä, viihtyisyyttä ja sisäilmaa. Haasteet tilojen pedagogisessa toimivuudessa näkyi muun muassa siirtymisissä sekä pienryhmätoiminnan ja lapsilähtöisen toiminnan toteuttamisessa. Osassa tiloja tehtiin siisteyteen, tavarapaljouteen ja välineiden huoltotarpeisiin liittyviä havaintoja. Oppimisympäristöjen kehittäminen ja yhteisten tilojen käytön toimivuus, esimerkiksi kerrostalojen yhteydessä toimivien päiväkotien pihat, nousivat joissakin paikoissa esiin. Sisäilman riittävyys, ilmastoinnin toimivuus ja sisäilmaongelmien selvittelyn vaikutus tilojen käyttöön oli osassa päiväkoteja haasteena.⁴¹⁴

Vuoden 2024 alueellisissa tilaisuuksissa tilojen kehittämistarpeina nostettiin esiin piha-alueet ja ulkoiluvälineet, lasten näkökulman huomiointi kehittämisessä, aika- ja henkilöstöresurssin varaaminen tilojen huoltoon ja kehittämiseen sekä yhteisten tavoitteiden asettaminen ja konkreettinen ohjaus oppimisympäristöjen rakentamiselle. Esimerkiksi tilojen systemaattisempaa läpikäyntiä ja siisteyttä voitaisiin lisätä selkeyttämällä toimialan ohjeistusta tavaroiden kierrätykselle ja hävitykselle sekä järjestämällä koordinoitusti roskalavoja tai kiertävä keräysauto päiväkotien käyttöön.⁴¹⁵

Tuoreimpia auditointituloksia ja jatkotoimenpiteitä käsiteltiin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuuden johtoryhmässä joulukuussa 2024. Johtoryhmämuistion mukaan auditointituloksista noussut kaupunkitason kehittämistoimenpide liittyy oppimisympäristöjen kehittämiseen siten, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus houkutteleviin leikkiympäristöihin sisällä ja ulkona. Muistiolla todetaan, että monia kaupunkitasoisia toimia on jo lähdetty toteuttamaan, mutta yksiköihin tarvitaan edelleen tukimateriaalia ja yhteistä ymmärrystä oppimisympäristöjen merkityksestä lasten oppimiselle sekä sisätilojen systemaattista läpikäyntiä. Tiloja koskevien pienten muutosten edistäminen on koettu byrokraattiseksi, mikä tullaan muistiokirjauksen mukaan viemään varhaiskasvatuksen ja oppimistilojen suunnittelupalvelujen kokouk-

⁴¹² Tiimien itsearviointikyselyn tulokset 2023. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen johtoryhmä 7.6.2023 (diariesitys). Saatu sähköpostitse kehittämispalveluiden pedagogiselta asiantuntijalta, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 17.5.2024.

⁴¹³ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogiselta asiantuntijalta saadut tiedot, sähköposti 5.12.2024.

⁴¹⁴ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogiselta asiantuntijalta saadut tiedot, sähköposti 5.12.2024

⁴¹⁵ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogiselta asiantuntijalta saadut tiedot, sähköposti 5.12.2024

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

seen. Lisäksi muistiolla kannustetaan keskustelemaan aiheesta yhteisesti varhaiskasvatusalueilla ja hyödyntämään kaupungin koulutustarjontaa.⁴¹⁶ Varhaiskasvatuksen johto on vuoden 2025 alussa tiedottanut suunnitelman mukaisesti, millaista tukea päiväkodeissa on mahdollista saada oppimisympäristöjen kehittämiseen.⁴¹⁷

Huoltajien ja lasten palautteet varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala kerää kahden vuoden välein palautetta varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen asiakaskyselyllä. Lisäksi varhaiskasvatukseen hakemisesta kerätään palautetta kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiointin tietojärjestelmä Astissa. Huoltajilla on myös mahdollisuus antaa palautetta varhaiskasvatuksesta kaupungin palautejärjestelmän kautta ja lapsen varhaiskasvatuskeskusteluissa.⁴¹⁸

Tuorein asiakaskysely toteutettiin syksyllä 2024 pääkaupunkiseudun yhteisenä kyselynä kunnallisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olevien lasten huoltajille. Helsingistä saatiin yhteensä 5 218 vastausta ja vastausprosentti oli 17.⁴¹⁹ Vastanneet huoltajat olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen Helsingissä.⁴²⁰ Matalan vastausprosentin vuoksi kyselytuloksia ei voi yleistää kaikkiin päiväkotien asiakkaisiin.

Helsingissä kyselyyn vastanneista huoltajista valtaosa vaikuttaa olevan tyytyväisiä varhaiskasvatuksen tiloihin. Vastaajista 85 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että tilat ja oppimisympäristöt kannustavat lasta leikkimään, liikkumaan ja tutkimaan. Seitsemän prosenttia oli täysin tai jokseenkin eri mieltä väittämästä. Oppimisympäristöillä tarkoitettiin kyselyssä päiväkodin fyysisten tilojen ohella myös esimerkiksi kulttuuri- ja liikuntapaikkoja, luontokohteita ja digitaalisia oppimisympäristöjä.⁴²¹

Huoltajilta kysyttiin, miten he kehittäisivät varhaiskasvatusta tai esiopetusta. Annetusta avoimesta palautteesta kymmenen prosenttia liittyi vanhempien osallistumiseen ja viestintään. Tilat ja ympäristö mainittiin viidessä prosentissa vastauksia sa-

⁴¹⁶ Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuuden johtoryhmän kokousmuistio 14/2024, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala 11.12.2024.

⁴¹⁷ Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioluonnokseen 19.2.2025; Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistioluonnokseen 21.2.2025.

⁴¹⁸ Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan intranet, Palvelut ja tuki, Toiminnan arviointi ja laatu, Varhaiskasvatus ja esiopetus. Luettu 31.1.2025.

⁴¹⁹ Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuskyselyn Helsingin tulokset 2024. <https://www.hel.fi/static/kasko/yhteiset/pks-helsinki-tulokset-vertailulla.pdf>. Luettu 31.1.2025.

⁴²⁰ <https://www.hel.fi/fi/uutiset/huoltajat-ovat-erittain-tyytyvaisia-varhaiskasvatukseen-ja-esiopetukseen-paa-kaupunkiseudulla>. Luettu 31.1.2025.

⁴²¹ Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuskyselyn Helsingin tulokset 2024. <https://www.hel.fi/static/kasko/yhteiset/pks-helsinki-tulokset-vertailulla.pdf>. Luettu 31.1.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

moin kuin ulkoilu ja fyysiset aktiviteetit. Kaksi prosenttia vastauksista liittyi turvallisuuteen ja yksi prosentti saattamiseen sekä yksi prosentti noutamiseen ja saavutettavuuteen.⁴²²

Kyselyssä oli myös kaksi kysymystä lapsille. Lapsilta kysyttiin, mitkä asiat tekevät heidät iloisiksi päiväkodeissa ja mitkä asiat harmittavat. Leikkiminen ja kaverit tekivät helsinkiläislapset yleisimmin iloisiksi päiväkodissa (58 % vastauksista). Myös liikkuminen ulkona ja sisällä oli tärkeää lapsille (20 % vastauksista). Kolme prosenttia vastaajista mainitsi turvallisen ympäristön ja yhtä moni levon ja rentoutumisen iloa tuovana asiana. Tilat ja toimintaympäristö harmittivat kuutta prosenttia vastanneista lapsista Helsingissä.⁴²³

⁴²² Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuskyselyn Helsingin tulokset 2024. <https://www.hel.fi/static/kasko/yhteiset/pks-helsinki-tulokset-vertailulla.pdf>. Luettu 31.1.2025.

⁴²³ Pääkaupunkiseudun varhaiskasvatuskyselyn Helsingin tulokset 2024. <https://www.hel.fi/static/kasko/yhteiset/pks-helsinki-tulokset-vertailulla.pdf>. Luettu 31.1.2025.

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Päiväkotien fyysinen saavutettavuus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on vuonna 2020 päättänyt suomenkielisen varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen palveluverkon suunnitteluperiaatteista. Niiden mukaan toimiala tarkastelee varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen palveluja ja palvelutarvetta yhdessä suurpiireittäin siten, että lapsen opinpolku varhaiskasvatuksesta perusopetukseen on sujuva ja että lähipäiväkotijä lähikouluperiaate toteutuvat mahdollisimman hyvin.

Kun huoltaja hakee lapselleen varhaiskasvatuspaikkaa, hän esittää yhdestä kolmeen hakutoivetta, jotka otetaan huomioon järjestyksessä. Lapselle myönnetään tarkoitukseenmukainen paikka hänen kotinsa läheltä paikkatilanteen mukaisesti.

Päiväkotitilat ovat varhaiskasvatuksen paikkapäätösten mukaan hyvin saavutettavia kävellen tai julkisilla liikennevälineillä. Erityisesti suomenkielisen varhaiskasvatuksen paikat ovat lähellä lapsen kotia, keskimäärin 11 minuutin matkan päässä kävellen tai julkisilla liikennevälineillä. Ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa keskimääräinen etäisyys lapsen kotoa hänelle osoitettuun paikkaan on hieman pidempi, 17 minuuttia. Tämäkään matka-aika ei ole kaupunkistrategian ”vartin kaupungin” hengessä kohtuuton. Kaupunkistrategian tavoitetta päiväkotipaikan sijainnista perheen kulkumatkan varrella ei arvioitu, koska perheiden kulkumatkoista ei ole tietoa.

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa keskimääräisessä matka-ajassa ei ole tapahtunut muutoksia vuosina 2022–2024, mutta ruotsinkielisessä palvelussa keskimääräinen matka-aika on kasvanut. Ruotsinkielistä palveluverkkoa ei ole mahdollista rakentaa yhtä tiheäksi kuin suomenkielistä. Ruotsinkieliseen varhaiskasvatukseen osoitetuista paikkatoiveista voidaan paikkapäätöksissä kuitenkin toteuttaa suurempi osuus kuin suomenkieliseen varhaiskasvatukseen osoitetuista. Ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen mukaan ruotsinkielisessä palvelussa on pystytty toteuttamaan paikkatoiveita paremmin kuin suomenkielisessä siksi, että hakemusten käsittelyprosessia on onnistuttu nopeuttamaan. Tällöin vapaat paikat ovat olleet paremmin selvillä.

Päiväkotimatka-aikojen lyhentämisessä on haasteena, että lapselle tulee järjestää varhaiskasvatuspaikka tarpeen mukaan. Tilapaikkojen täyttöaste vaihtelee kuukausittain. Jos lapsen aloituspäivä varhaiskasvatuksessa on sellaisena ajankohtana, jolloin paikat ovat täynnä, perheet saattavat saada paikan pitkän matkan päästä. Paikkaa voi kuitenkin vaihtaa myöhemmin lähempään päiväkotiin. Päiväkoteihin on yleensä hyvät julkiset liikenneyhteydet.

Päiväkotien suunnittelu

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla ei ole strategiakaudella 2021–2025 ollut linjausta siitä, minkä kokoisia päiväkotien pitäisi olla. Uusien päiväkotien koko riippuu tontin koosta ja alueiden tarpeista. Uudishankkeina on suunniteltu 120–240 tilapai-

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

kan kokoisia päiväkoteja. Kovin pienten päiväkotien rakentaminen ei ole kustannusnäkökulmasta järkevää, koska mitä pienempi yksikkö rakennetaan, sitä korkeampi neliöhinta yksikölle tulee. Lisäksi pienissä päiväkodeissa vähäisetkin henkilöstön poissaolot ja vaihdokset vaikeuttavat päiväkodin toimintaa paljon. Myös esimerkiksi erityisopettajien työajan käyttö tehostuu, jos päiväkodit ovat suurempia, koska tällöin erityisopettajan matkoihin käyttämä aika vähenee.

Toimialan varhaiskasvatuspalvelut ovat luopuneet joistakin huonokuntoisista tai varhaiskasvatuksen pedagogiseen toimintaan sopimattomista tiloista. Esimerkiksi kulku asuinkerrostalossa olevaan päiväkotiin voi olla usean eri rapun kautta. Päiväkotitiloista luopuminen voi joskus olla vaikeaa muun muassa vanhempien vastustuksen vuoksi. Lasten huoltajat eivät yleensä tunne epätarkoituksenmukaisten tilojen aiheuttamia haasteita päiväkotien arkipäivässä.

Pedagogisten tavoitteiden toteutuminen

Päiväkotitilat pääosin mahdollistavat hyvän oppimisympäristön eri kasvu - ja kehitysvaiheissa olevien lasten tarpeisiin liikuntamahdollisuuksien osalta. Arvioinnissa hyödynnetyn käyttäjäkokemusaineiston perusteella tilat eivät kuitenkaan ole aina täysin toimivat leikkiä, rauhoittumista tai oppimista varten. Vanhojen tilojen monipuolinen käyttö voi joskus olla haasteellista.

Mahdollisuus liikuntaan toteutuu yleensä päiväkodeissa hyvin. Liikuntamahdollisuuksia tarjotaan päiväkotien sisällä, koulujen kanssa jaetuissa yhteisissä liikuntasaleissa sekä päiväkotien pihoilla ja lähiympäristössä. Päiväkotiryhmille on myös tarvittaessa tarjolla erillisiä liikuntasalivuoroja muissa tiloissa.

Vaikka osassa päiväkotitiloja mahdollisuus leikkiin, rauhoittumiseen ja oppimiseen toteutuu hyvin, arvioinnissa hyödynnettyjen tilojen käyttäjien näkemysten mukaan päiväkodeissa on puutetta pienemmistä, rauhallisemmista tiloista. Sellaisia tarvittaisiin päiväkotikäynneillä tavattujen päiväkotien johtajien mukaan myös lasten terapioihin sekä vanhempien ja henkilökunnan välisiin keskusteluihin. Vuonna 2023 käyttöön otetun oppimistilojen suunnitteluohjeen mukaan jokaiseen päiväkotirakennukseen tulee sisällyttää pieniä tiloja. Varhaiskasvatusjohtajan ja oppimistilojen suunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan päiväkodeissa on monikäyttöisiä tiloja, joita ei ole varattu tiettyihin nimettyihin käyttötarkoituksiin. Esimerkiksi lasten ryhmätiloja voidaan käyttää keskusteluihin ja terapioihin.

Päiväkotien henkilökunta ja lapset voivat kokea avoimet tilat meluisiksi. Viimeisen viiden vuoden aikana varhaiskasvatuksen käyttöön on valmistunut useita sellaisia tiloja, joissa on ollut suunnitteluperiaatteena sittemmin hylätty näkemys avoimista oppimisympäristöistä. Koska päiväkodin valmistuminen suunnittelun aloittamisesta tilojen käyttöönottoon vie useita vuosia, kestää vielä kauan, ennen kuin uusien tilasuunnitteluperiaatteiden mukaisia päiväkotitiloja valmistuu. Kasvatuksen ja koulutuksen on otettu käyttöön toimintatapa jo valmistuneiden, mutta liian avoimiksi koettujen tilojen muuntamiseksi siten, että niissä olisi helpompaa toteuttaa leikkiin, rauhoittumiseen ja oppimiseen liittyviä pedagogisia tavoitteita.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Arvioinnissa toteutetuilla päiväkotikäynneillä tuli esiin, että vanhojen, erityisesti rakennussuojelun nojalla suojeltujen päiväkotien muunneltavuus monipuoliseen pedagogiseen käyttöön voi olla hankalaa. Päiväkotikäytössä on kuitenkin myös sellaisia vanhoja tai suojeltuja tiloja, jotka toimivat hyvin. Erityisesti tiiviisti rakennetussa kantakaupungissa päiväkoteja joudutaan sijoittamaan vanhoihin rakennuksiin, jotta matka-ajat eivät pidentyisi liikaa. Tilojen toimivuus riippuu myös siitä, miten hyvin henkilöstö osaa käyttää tiloja pedagogisesti. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle on palkattu pedagoginen asiantuntija ohjaamaan tilojen käyttäjiä.

Erilaisten huolto-, korjaus- ja muutostöiden sekä kiinteistönhoidon vastuut näyttäytyvät tilojen käyttäjille epäselvinä, koska vastuutahot ja palveluntuottajat vaihtelevat tehtävittäin. Sähköisellä huoltokirjalla ilmoitettavat pienemmät ongelmat saattavat korjaantua nopeastikin. Niin sanotuissa toiminnallisissa muutoksissa, jotka kaupunkiympäristön toimiala toteuttaa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan oppimistilojen suunnittelupalvelun päätöksellä, voi mennä paljonkin aikaa. Toiminnalliset muutokset ovat esimerkiksi tilojen uudelleen järjestelyä, seinien rakentamista, akustiikan parantamista tai kiintokalusteiden muutoksia. Voi myös olla, että asiaa ei korjata lainkaan, jos se jää kaikkien oppimistilojen muutos- ja korjaustoiveiden listalla tärkeysjärjestyksessä loppupäähän. Kaikkia toivottuja muutoksia ei voida vuosittain toteuttaa, koska toiminnallisten muutosten määrärahat ovat rajalliset. Arviointihavaintojen perusteella päiväkotien johtajille ja henkilöstölle ei aina ole selvää, miksi pyydettyjä muutoksia ei ole toteutettu tai millä aikataululla muutos etenee. Päiväkodeissa toiminnallisen muutoksen prosessia pidetään byrokraattisena.

Terveellisyys ja turvallisuus

Terveellisyyteen liittyvinä huomioina päiväkotien käyttäjät toivat esiin riittämättömän ilmanvaihdon sekä ilmastomuutoksen myötä kasvaneet kuumuus- ja varjottomuusongelmat. Sisäilman laadun ongelmia päiväkodeissa ei ole juuri havaittu viime vuosina, ja kaupungin tilojen sisäilmaongelmiin on toimintamalli, johon ollaan yleisesti tyytyväisiä. Kasvatuksen ja koulutuksen vuonna 2023 käyttöön otetun tilasuunnitteluohjeen mukaan leikkialueiden rakennus- ja peruskorjaushankkeiden yhteydessä säilytetään mahdollisimman paljon olemassa olevaa puustoa, istutetaan varjostavaa kasvillisuutta ja tehdään varjostavia rakenteita. Kaupunkiympäristön toimiala on yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa selvittämässä päiväkotipihojen varjostusta vuoteen 2027 mennessä.

Tilojen käyttäjien näkökulmasta turvallisuuskysymyksistä keskeisimpiä ovat päiväkodin ympäristön turvattomuudesta johtuvat ongelmat, paikoin liian mataliksi koetut piha-aidat sekä riittämättömiksi koetut eteistilat ja tavarapaljous. Varhaiskasvatuspalvelujen johdon mukaan tavaroiden järjestely kuuluu henkilöstön tehtäviin, mutta päiväkodeista saadun tiedon mukaan henkilöstö voi kokea, että heillä ei ole siihen aikaa tai että järjestelytyö ei kuulu heille. Päiväkodissa olevien turhien tavaroiden kierrätyksen ja poistamisen organisointi on myös ollut haastavaa.

Aitojen korkeuksista on määrätty oppimisympäristöjen tilasuunnitteluohjeessa. Varhaiskasvatusjohtajan ja oppimistilojen suunnittelupalvelujen asiantuntijoiden mukaan

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

liian korkeat pihojen jakoaidat voivat olla turvallisuusriski, koska henkilökunnan tulee päästä tarvittaessa aidasta yli.

Osallistaminen

Henkilöstöä, lapsia ja kaupunkilaisia osallistetaan päiväkotien suunnitteluun pitkän suunnitteluprosessin eri vaiheissa. Tiedot seuraavan kymmenen vuoden aikana tulevista tilahankkeista esitetään vuosittain kaupungin talousarviossa. Vuokrattavia tiloja koskevista hankkeista ei ole aina voitu tiedottaa huoltajille ja henkilöstölle ajoissa, koska niistä ei voi kertoa ennen vuokrasopimuksen syntymistä. Tämän vuoksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on ollut haasteita palveluverkkosuunnittelusta tiedottamisessa, koska varhaiskasvatuksen aluepäälliköt eivät ole kaikissa tapauksissa voineet jakaa tietoa omille alueilleen tulossa olevista hankkeista. Tiedotuskatkoksia ehkäistään jatkossa siten, että oppimistilojen suunnittelupalvelun asiantuntijat esittelevät tulevat hankkeet vähintään kerran vuodessa alueiden esihenkilökokouksissa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on lisäämässä tilahankkeisiin osallistamista ja niistä tiedottamista.

Huoltajien ja muiden kaupunkilaisten ainoa mahdollisuus vaikuttaa päiväkodin sijaan on suunnitteluprosessin alkuun sijoittuvassa kaavoitusvaiheessa. Ongelmana on, että päiväkotitilat voivat valmistua jopa 30 vuoden päästä siitä, kun kaavoitus on aloitettu. Ne alueen asukkaat, joilla on varhaiskasvatuskäisiä lapsia kaavoituksen aikana, ovat eri henkilöitä kuin ne, joilla on varhaiskasvatuskäisiä lapsia päiväkodin valmistuessa. Lisäksi kaavoitusvaiheessa päiväkotihankkeisiin voivat ottaa kantaa kaikki kaupunkilaiset, sellaisetkin, jotka toivovat aluetta tai tilaa muuhun kuin lapsiperheiden palveluiden käyttöön.

Kaupungin kaavoista ja hankkeista valittaminen on yleisesti lisääntynyt. Tämän ohella varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmat saattavat antaa kiivasta palautetta päiväkotihankkeista. Päiväkotitiloista käytävään keskusteluun osallistuminen ei ole yhdenvertaista. Usein aktiivisia ovat hyväosaiset henkilöt, jolloin alueiden välisen yhdenvertaisuuden toteutuminen voi olla vaarassa, jos vain suunnittelusta mieliteensä esittäneiden toiveet otetaan huomioon. Suunnitteluun osallistuva kaupungin henkilöstö pyrkii varmistamaan eri alueiden yhdenvertaisuuden sekä toteuttamaan lasten, henkilöstön ja huoltajien osallistamisen tilahankkeissa tarkoituksenmukaisesti.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

LÄHTEET**Arviointikäynnit ja haastattelut**

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan varhaiskasvatusjohtajan, ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden johtajan, ruotsinkielisten palveluiden varhaiskasvatuksen aluepäällikön, tilapalvelujohtajan, oppimistilojen suunnittelupalveluiden palveluverkkoyksikön päällikön ja tilahankeyksikön päällikön haastattelu 29.11.2024.

Kaupunkiympäristön toimialan tilapäällikön ja tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikön haastattelu 10.12.2024.

Tarkastuslautakunnan 2. toimikunnan arviointikäynti päiväkotia Franzeniaan 30.9.2024.

Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Mastoon ja Skataniin 29.10.2024.

Tarkastusviraston tutustumiskäynti päiväkotia Pikku-Veräjään 5.11.2024.

Sähköpostit ja puhelut

Daghemmet Skatanin johtajan kommentit muistioloonnokseen, sähköposti 31.1.2025.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden erityissuunnittelija, sähköposti 4.12.2024.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluiden pedagogiselta asiantuntijalta saadut tiedot, sähköposti 17.5.2024.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogiselta asiantuntijalta saadut tiedot, sähköpostit 5.12.2024 ja 23.12.2024.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtaja; kehittämispalvelujohtaja; yhteisten palvelujen johtaja; varhaiskasvatusjohtaja; palveluverkkoyksikön päällikkö, oppimistilojen suunnittelupalvelut; ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden johtaja; riskienhallinnan asiantuntija, talouden ja toiminnan suunnittelu. Teams-puhelu 8.4.2024.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan varhaiskasvatusjohtajan, tilapalvelujohtajan, oppimistilojen suunnittelupalveluiden palveluverkkoyksikön päällikön ja tilahankeyksikön päällikön kommentit muistioloonnokseen, keskustelu 5.3.2025.

Kaupunkiympäristön toimialan tilat-palvelun elinkaariyksikön kehittämispäällikkö, tarkastuslautakunnan vuoden 2024 arviointiin Sään ääri-ilmiöihin varautuminen saatu aineisto, sähköposti 11.10.2025.

Oppimistilojen suunnittelupalveluiden tilahankeyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloonnokseen 19.2.2025.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, sähköpostit 11.4.2024, 9.12.2024, 7.3.2025 ja 12.3.2025.

Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö ja johtava arkkitehti, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Teams-puhelu 18.11.2024.

Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, kommentit muistioloonnokseen 26.2.2025 ja 4.3.2025.

Perusopetuksen aluepäällikkö; oppimisen tuen yksikön päällikkö, perusopetus; pedagoginen asiantuntija, palvelukokonaisuuksien kehittämisen tuki, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala. Teams-puhelu 22.5.2024.

Päiväkoti Franzenian johtajan kommentit muistioloonnokseen, sähköposti 13.1.2025.

Päiväkoti Maston johtajan kommentit muistioloonnokseen, sähköposti 31.1.2025.

Päiväkoti Pikku-Veräjän johtajan kommentit muistioloonnokseen, sähköposti 3.2.2025.

Ruotsinkielisten palveluiden varhaiskasvatuksen aluepäällikkö, sähköposti 12.3.2025.

Tilat-palvelun asiakkuusyksikön päällikkö, kaupunkiympäristön toimiala kommentit muistioloonnokseen 21.2.2025.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityissuunnittelijalta saadut tiedot, sähköposti 29.10.2024.

Varhaiskasvatuksen palveluohjaajalta saadut tiedot, sähköposti 3.2.2025.

Varhaiskasvatusjohtaja, kommentit muistioloonnokseen 21.2.2025.

Muut lähteet:

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma (tarkennettu perusteiden mukaisesti 2022).

Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2024.

Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025.

Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuksen palvelut ja kustannukset vuonna 2023. Kuusikko-työryhmä, Varhaiskasvatus, 13.6.2024.

Kuuden suurimman kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen vertailu – kunnan järjestämä varhaiskasvatus. (tilasto) Noudettu Helsinki Region Infoshare -avoimen datan

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

palvelusta <https://hri.fi/data/dataset/kuuden-suurimman-kaupungin-varhaiskasvatus-palvelujen-vertailu> 25.6.2024 30.1.2025.

Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen P. 2007. Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria. Artikkelijulkaisussa Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen P. (toim.) Tapaustutkimuksen taito. Gaudeamus, 9–40.

Osallisuussuunnitelma kaudelle 2023–2025. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala.

Pääkaupunkiseudun väestö 31.12. osa-alueittain iän mukaan 1974–2023. Tilastokeskus, Helsingin kaupunki, kaupunkitutkimus ja -tilastot. Noudettu Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, Aluesarjat 7.1.2025.

Pääkaupunkiseudun väestöennuste alueittain. Helsingin kaupunginkanslia, kaupunkitieto ja Tilastokeskus. Noudettu Helsinki Region Infoshare -palvelusta 3.1.2025.

Sinkko H. 2023. Helsingin ja Helsingin seudun väestöennuste 2022–2060. Ennuste alueittain 2022–2037. Tilastoja 2023:8. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitietopalvelut.

Tilastokeskuksen julkisten menojen hintaindeksi opetustoimelle. Noudettu <https://stat.fi/tilasto/jmhi> 30.1.2025.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.

Yin, Robert K. 2014. Case study research. Design and Methods. 5th edition. Sage.

Ympäristöministeriö 2003. Asemakaavamerkinnot ja -määräykset.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (Julkl 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

LIITE 1 TIEDOT PÄIVÄKOTITILOISTA KAUPUNGIN TIETOJÄRJESTELMISSÄ

Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä (Siilo) toimii kaupungin omistamien tai muuten hallinnassa olevien tilatietojen ydinjärjestelmänä.⁴²⁴ Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmässä oli syyskuussa 2024 yhteensä 413 kohdetta, joissa oli 503 tilatyypiltään päiväkodiksi määriteltyjä huoneistoja. Huoneistoista 45 sijaitsi väliaikaisissa rakennuksissa, joita ei käsitellä tässä arvioinnissa. Pysyvissä rakennuksissa sijaitsevia päiväkotihuoneistoja oli 458 ja kohteita 376. Tarkastelusta rajattiin pois myös yksi pysyvässä rakennuksessa sijaitseva väistötila.⁴²⁵

Kiinteistönhallintajärjestelmässä ei ole erikseen määriteltyä kohtaa sille, onko kyseinen päiväkotihuoneisto parhaillaan päiväkotikäytössä, vaan päiväkotihuoneistoissa ovat mukana myös tyhjillään (14 huoneistoa kahdeksassa eri kohteessa) ja rakenteilla olevat päiväkotitilat (1 kohde, joka rajattiin pois tarkasteluista). Kiinteistönhallintajärjestelmässä on myös sellaisia päiväkotitiloja, joissa toimii jonkin yksityinen päiväkoti. Näillekään ei ole omaa erikseen määriteltyä kohtaa tietokannassa.⁴²⁶ Tarkastelusta rajattiin pois ne yksityisten käytössä olevat päiväkotitilat, jotka tunnistettiin sellaisiksi kohteen nimestä.

Kiinteistönhallintajärjestelmään ei ole yhdistetty kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tietoja päiväkotien toimipisteistä, esimerkiksi kunkin tilan lapsipaikkamääristä, päiväkotien kielestä tai varhaiskasvatusalueesta. Vastaavasti kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta ei saanut sellaisia tietoja, joihin olisi yhdistetty kiinteistönhallinnan tietoja. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimipaikkatiedot ja kiinteistönhallintajärjestelmän tilatiedot eivät olleet vuonna 2024 arvioinnin aineistoa koottaessa yhdisteltävissä muutoin kuin yksi rivi kerrallaan manuaalisesti, koska eri toimialojen järjestelmissä eri päiväkodeille ei ole mitään yhteistä tunnistetta, jonka perusteella yhdistelyn voisi tehdä automaattisesti. Koska satojen rivien yhdistely käsin olisi erittäin työlästä, sitä ei ollut mahdollista tehdä arviointiin käytettävissä olevassa ajassa. Toimialat ovat yhdessä kehittämässä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tietojen ja kaupunkiympäristön toimialan hallitseman kiinteistönhallintajärjestelmän tietojen yhdisteltävyyttä. Yhdistelyn ensimmäinen vaihe on oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikön ja johtava arkkitehdin mukaan todennäköisesti valmis vuoden 2025 keväällä.⁴²⁷

On epäselvää, pystyykö kiinteistönhallintajärjestelmästä varmuudella päättelemään, onko järjestelmään merkitty päiväkotitila parhaillaan päiväkotikäytössä, ja jos on, onko tilan käyttäjä kaupungin varhaiskasvatus ja esiopetus vai yksityinen toimija. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tai kiinteistönhallinnan tiedoista ei saa selville,

⁴²⁴ Helsingin kaupungin intranet, Kymp, Tilat, Ohjelmat ja tietojärjestelmät. Luettu 2.1.2024.

⁴²⁵ Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024.

⁴²⁶ Helsingin kaupungin kiinteistönhallintajärjestelmä Siilosta (vain kaupungin sisäiseen käyttöön) saadut tiedot 19.9.2024.

⁴²⁷ Oppimistilojen suunnittelupalvelujen palveluverkkoyksikön päällikkö ja johtava arkkitehti, kasvatuksen ja koulutuksen toimiala, Teams-puhelu 18.11.2024.

ARVIOINTIMUISTIO 24.3.2025

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2024 (JulKL 6 § 1 mom. 6 ja 8 kohdat)

milloin tila on otettu siinä toimivan kaupungin päiväkotiyksikön käyttöön. Kiinteistönhallintajärjestelmästä saa vain niiden rakennusten rakennusvuodet, joissa on päiväkotitiloiksi merkittyjä tiloja.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta ei ole saatu arviointiin varhaiskasvatuksen toimintayksikköjen tilapaikkojen, lasten tai tilapaikkaneliöiden määriä eri osoitteissa, koska näitä ei ole koottuna. Tiedot siitä, mitkä toimintayksiköt on jaettu useisiin eri tiloihin, on päätelty kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta saaduista lapsiryhmien osoitetiedoista, jotka on arvioinnissa manuaalisesti yhdistelty toimintayksikköjä koskeviin tietoihin.